

ОДБРАНА

Година V ■ Број 98 ■ 15. октобар 2009. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

У фокусу
Вежба
Одлучан
одговор

Јединице
Прва
бригада

Култура
Изложба
Цилета
Маринковића

АРСЕНАЛ
34

putovanje

BEZ GRANICA

Lasta

EUROLINES

LASTA info centar • 011/3348-555

www.lasta.co.yu • www.lasta-turizam.com

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ЛОВАЧКИ АВИОНИ

20 ПОСТЕРА

ФОРМАТ А3 У ЗАШТИТНОЈ КОРИЦИ
СА ОСНОВНИМ ИСТОРИЈСКИМ
И ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКИМ ПОДАЦИМА

НАРУЏБЕНИЦА

Новински центар „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд

Тел: 011/3201-995, тел/факс 011/3241-009

Жиро-рачун: 840-49849-58

Наручујем _____ КОМПЛЕТА ПОСТЕРА ЛОВАЧКИХ АВИОНА по цени од 850,00 динара по комплекту.

Комплекете достављамо Пост експресом на рачун купца. Тренутна цена те услуге је 240,00 динара.

Уплату извршити на жиро-рачун бр. 840-49849-58. Доказ о уплати и наруџбеницу послати на адресу НЦ „Одбрана“.

Купац: _____

Улица и број: _____

Место: _____ Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Драгана Марковић (специјални прилози)
Мира Шведић (арсенал)

РЕДАКЦИЈА:

Душан Глишић (фељтон, историја и традиције),
мр Снежана Ђокић (свет),
Бранко Копуновић (друштво),
Александар Петровић, поручник,
Владимир Почуч, мајор (одбрана)

Стални сарадници

Станислав Арсић, Себастиан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић,
Милосав Ц. Ђорђевић, Александар Лијаковић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Милодиновић,
Предраг Милићевић, Миљан Милкић,
Крстан Милошевић, др Милан Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић, Влада Ристић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Даримир Банда (фоторепортер)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241- 257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beotel.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

8

САДРЖАЈ

У ФОКУСУ

Здružена тактичка вежба на Пештеру

„ОДЛУЧАН ОДГОВОР 2009“

8

Научно-стручни скуп о одбрамбеним технологијама *Otex 2009*

ПРИМЕЊЕНА ВОЈНА НАУКА

14

ИНТЕРВЈУ

Илија Пилиповић, помоћник министра одбране
за материјалне ресурсе

ВРЕМЕ ЈЕ

ЗА ПОДМЛАЂИВАЊЕ КАДРА

16

Per aspera

ПОРЕКЛО НАСИЉА

23

ОДБРАНА

Прва бригада Копнене војске

ЧУВАРИ СЕВЕРА

24

Конгрес Европског удружења војних новинара у Бечу

ТРАДИЦИОНАЛНО И МОДЕРНО

30

КАТАЛОГ ИЗДАЊА НЦ

33

Са галерије

БРАТОВА ФАРМА

37

ОДГОВОР

Један од тежишних задатака Војске Србије, како се то војничким речником каже, у овој години била је обука. Остаће, наравно, и убудуће, јер чему би иначе Војска посвећивала већу пажњу у доба мира. После недавно реализоване здружене тактичке вежбе „Одлучан одговор 2009“ на Пештерској висоравни, највеће вежбе ВС у последњих неколико година, може се слободно рећи да је задатак извршен на најбољи могући начин. У оквиру здружене операције ангажоване јединице Војске показале су изванредну оспособљеност за рад у теренским условима и при извођењу бојних гађања наменских тактичких снага у извршавању обавеза у домену прве мисије Војске Србије, односно одбране земље од оружаног угрожавања споља, што је и најбољи одговор на потенцијалне безбедносне изазове и претње.

И не само то, „Одлучним одговором“ успостављени су савремени стандарди у извођењу вежбовних активности, јер је то прва вежба која је изведена по новом концепту управљања обуком. Тај концепт је ове године имплементиран као системска вредност и прилагођен новој организацијској структури Војске.

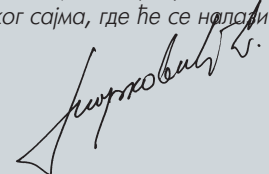
Поред тога, посебно треба истаћи да је на вежби успостављен и модеран дигитални радио-релејни систем као основа телекомуникационог информатичког обезбеђења, неопходног за реализацију тако сложених задатака и истовремено командовање и руковођење војском на читавој територији Србије и снагама ангажованим у мировним операцијама.

Посебан допринос карактеру и квалитету вежбе дало је и учешће јединица МУП-а, што је показало да је систем одбране и безбедности Србије јединствен и да су снаге Војске и полиције способне да испуне своје уставне обавезе и надлежности.

Само на први поглед изгледа чудно што је у јеку велике економске кризе ревитализована одбрамбена индустрија наше земље која је ове године постала највећи извозник. Истина, то је још увек јако далеко од златних седамдесетих и осамдесетих година прошлог века, када је та привредна област била на врхунцу своје моћи. Али, како сада ствари стоје, могу се очекивати још сигурнији кораци у повратку на стазе старе славе јер се, како је у интервјуу за „Одбрану“ најавио помоћник министра за материјалне ресурсе Илија Пилиповић, планира подмлађивање научноистраживачког кадра Војнотехничког института и можда, обнављање некадашњег Војнотехничког факултета као базе за школовање стручњака за потребе одбрамбене индустрије.

Знање је, дакле, најбољи одговор на економску кризу. А та истина је још једном потврђена у пракси на недавно одржаном међународном научно-стручном скупу о одбрамбеним технологијама у Војнотехничком институту који је окупио велики број учесника. Они су, на округлом столу у оквиру „Отеха“, размењивали искуства и трагали за одговором на питање каква је будућност одбрамбених технологија Србије и како одговорити захтевима индустрије. Једно је сигурно, без подршке државе то није могуће. Она, за сада, није изостала, и то очигледно даје добре резултате.

А како смо ми успели да одговоримо на ваше захтеве и потребе видећемо на предстојећем сајму књига у Београду. Припремили смо нова издања и широку лепезу војних сувенира. Потражите нас у хали 1А (некадашњој хали 5) и у хали 4 (некадашњој хали 14) Београдског сајма, где ће се налазити штандови НЦ „Одбрана“. ■

24

50

ДРУШТВО

Стојимир Илијевић, пензионисани мајор,
ратник и конструктор тенкова

ГЕРИЛА ЗА СЛОБОДУ БЕОГРАДА 38

Паралеле

ГАДАФИЈЕВО ЦАРСТВО 41

КУЛТУРА

Милан Циле Маринковић, сликар

СВЕДОЧАНСТВО О БУДУЋЕМ 42

Изложба Цилета Маринковића у реновираном
Централном дому Војске Србије

КУЛТУРА У СРЦУ БЕОГРАДА 44

ФЕЉТОН

110 година Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“
(1899–2009)

ВОЈНА МУЗИКА У СРБИЈИ 50

Чуда Казанске иконе Пресвете Богородице

ЗАШТИТНИЦА РУСИЈЕ 54

КОНКУРСИ

58

Расправа о стратегијама националне безбедности и одбране и сету војних закона у Скупштини Србије

У Народној Скупштини Републике Србије, 6. октобра отпочела је расправа о *Стратегији националне безбедности и Стратегији одбране Србије*, а на дневном реду прве седнице другог редовног заседања су и измене *Закона о одбрани и Закона о Војсци Србије*, предлози закона о војној, радној и материјалној обавези, закона о цивилној служби, закона о одликовањима и закона о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије. По хитном поступку у дневни ред су уврштени и предлози закона о Војнообавештајној агенцији и Војнобезбедносној агенцији.

Образлажући предложене документе и законе, министар одбране Драган Шутановац рекао је да Србија, као независна држава, први пут усваја стратегије одбране и безбедности, које су стратешки важни документи за заштиту виталних националних интереса Србије и грађана у области безбедности и одбране.

Говорећи о предложеним стратегијама националне безбедности и одбране, министар је рекао да Србија мора да јача и изграђује сопствене капацитете, модернизује и професионализује војску. Поред тога истакао је и овом приликом, да је једнострано и противправно проглашена независност Косова и Метохије основна претња безбедности са којом се Србија суочава.

Према његовим речима, чланство у европским и другим структурама представља потврду политичке и цивилизацијске зрелости Србије.

– Национални интерес Србије јесте активно учешће у деловању међународних организација – нагласио је он.

Шутановац је навео да тероризам и експанзија организованог криминала, корупција, недозвољена трговина наркотицима и оружјем, те трговина људима, што је најизраженије на Косову и Метохији, знатно оптерећују стање безбедности у југоисточној Европи.

Министар је прецизирао да *Стратегија националне безбедности*, као најважнији стратешки документ, утврђује основ безбедносне политике и заштите националних интереса, развој демократских процеса у друштву и владавину права, односно принцип поштовања људских и мањинских прав. *Стратегија одбране*, додао је он, садржи општа опредељења система одбране.

Указавши да је Србија партнер у очувања мира у региону, он је нагласио да ће она одбрамбене потенцијале у мировним операцијама ангажовати на основу Устава, Повеље УН и принципа међународног права који регулишу употребу силе. ■

С. ЂОКИЋ

Обележена годишњица смрти краља Александра Првог Карађорђевића

У оквиру обележавања 75. годишњице смрти краља Александра Првог Карађорђевића, 9. октобра у цркви светог Ђорђа на Опленцу, на његов гроб венце су положили председник Републике Србије Борис Тадић, министар одбране Драган Шутановац, чланови дипломатског и војнодипломатског кора у Србији, те чланови породице Карађорђевић.

У пратњи министра одбране били су начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић и командант Гарде бригадни генерал Горан Радовановић.

По окончању церемоније полагања венаца, министар Шутановац је у кући краља Петра Првог на Опленцу отворио изложбу „Државнички и ратнички пут краља Александра Првог“, коју су заједно организовали Војни музеј у Београду и Задужбина краља Петра Првог у Тополи.

Том приликом, министар је подсетио на историјску улогу краља Александра, нарочито на његове државничке и дипломатске заслуге у погледу интеграција у овом делу Европе. Шутановац је истакао да савремена Србија чини напоре како би се укључила у све значајне политичке, привредне, одбрамбене, образовне и културне процесе међународне заједнице. Тиме, према његовим речима, Србија чува континуитет своје спољне политике и обнавља заслужено место у породици равноправних европских народа.

Министар је нагласио да сарадњом и учешћем у савременим токовима међународне сцене остварујемо принципе наше државне политике и стратегије развоја Србије, али чувамо и њен територијални интегритет и јачамо државне и демократске капацитете.

– Окупљени око јасно дефинисаних приоритета са богатим и разноврсним наслеђем можемо остварити циљеве које су у претходном периоду поставили велики српски владари, који су своју земљу видели као земљу слободе, напретка, заједништва и разумевања – рекао је министар одбране.

Обележена 90. годишњица Савеза

Резервне војне старешине имале су и имаће место у систему одбране, а врата Министарства увек ће бити отворена за њихове сугестије и предлоге, поручио је министар Шутановац

Свечаном академијом у Централном дому Војске Србије, у присуству министра одбране Драгана Шутановца и представника Генералштаба ВС, 30. септембра обележена је 90. годишњица постојања Савеза резервних војних старешина Србије.

Министар Шутановац нагласио је да су резервне старешине део система одбране, а да је Савез резервних војних старешина Србије организација која је имала и има своју улогу у друштвено-политичким збивањима у земљи, у обликовању и изградњи система одбране. Он је искористио прилику да представнике савеза информисе о кључним питањима из сфере безбедносне политике и реформе система одбране.

Министар је поновио стратешко опредељење државе да сва актуелна питања решава мирним и дипломатским средствима, укључујући и проблем Косова и Метохије, који, како је рекао, мора бити решаван путем компромиса. Он је КиМ идентификовао као највећу претњу безбедности, не само Србије, него и овом делу Европе. Шутановац је нагласио да какав год да буде исход иниција-

На изложби су представљени лични предмети краља Александра, уметничке слике из породичне колекције, фотографије и документи који сведоче о животу и трагичној смрти краља Александра Првог Карађорђевића. Посебну пажњу посетилаца привукла је униформа краља коју је носио на дан атентата. ■

А. ПЕТРОВИЋ
Снимио Р. ПОПОВИЋ

резервних војних старешина Србије

тива које су предузете по питању нелегално прокламоване независности јужне покрајине, Србија ту независност никада неће признати.

Шутановац је нагласио да су изузетни резултати постигнути у сфери међународне војне сарадње, војног школства и војне економије, а да ће Србија тежити да постане равноправна чланица ЕУ и узме пуно учешће у Програму Партнерство за мир. Министар је нагласио да од Савеза очекује, не само критике када су у питању потези и одлуке у систему одбране, него помоћ у виду предлога за поједина решења. Он је рекао да су врата МО, као њиховог матичног министарства, увек отворена свим његовим члановима.

Председник Савеза резервних војних старешина Србије Ђорђе Маленковић подсетио је на богату историју организације, али и актуелни моменат у коме се она налази. Он је нагласио посвећеност њених чланова неговању традиција и обављању мирнодопских задатака, при чему је посебно издвојио помоћ цивилном становништву у случају елементарних непогода али и обуку резервних старешина.

Удружење резервних официра и ратника формирано је 15. септембра 1919, а за његовог председника изабран је војвода Степа Степановић. И поред чињенице да нова нормативна акта о одбрани и војсци не предвиђају постојање те организације, њени чланови чине напоре, не само за опстанак већ за осавремењавање садржаја рада, начина деловања и обуке састава. Наредне године биће донет нови програм обучавања, усаглашен са Министарством одбране и Генералштабом Војске Србије. ■

А. П.

Потписан Протокол о пословно-техничкој сарадњи Министарства одбране и Републичког завода за здравствено осигурање

Министар одбране Драган Шутановац и директорка Републичког завода за здравствено осигурање Светлана Вукајловић потписали су 12. октобра Протокол о пословно-техничкој сарадњи Министарства одбране и Републичког завода за здравствено осигурање.

Потписивање тог документа обезбедиће боље услове за дијагностику и лечење осигураника РЗЗО у војним здравственим установама секундарног нивоа – војној болници у Нишу и војном медицинском центру у Новом Саду.

– Протокол који смо данас потписали омогућиће да војне болнице у Нишу и Новом Саду склопе конкретне уговоре и ставе се у службу помоћи цивилном становништву, које има потребу за лечењем у војним установама – рекао је после потписивања министар Шутановац и подсетио да је први сличан уговор са РЗЗО потписан пре две године. Тим документом Војномедицинска академија у Београду укључена је у здравствени систем Републике Србије.

Министар одбране нагласио је да та област сарадње већ две године функционише на највишем нивоу. Према његовим речима, отварање ВМА за лечење цивила допринело је отварању Министарства одбране и враћању поверења грађана, који су добили могућност да у ВМА имају исти третман као и војна лица. Акт који је данас потписан допринеће да такав положај имају и грађани Ниша и Новог Сада.

– Заједно са уговорима које очекујемо да буду потписани на основу тог протокола, Републички завод за здравствено осигурање имаће око две и по милијарди динара ангажованих средстава у Министарству одбране. То доказује да озбиљно приступамо активностима у војном здравству, што је на корист свих здравствених осигураника у Србији – рекао је Шутановац и подсетио да се средства која обезбеђена од РЗЗО користе на најбољи начин, те да је прошле године део тих средстава инвестиран у набавку савремене дијагностичке и друге медицинске опреме.

Директорка РЗЗО Светлана Вукајловић истакла је да ће потписани Протокол, после потписивања уговора са војним болницама, осигураницима омогућити мање чекање и једноставно упућивање на лечење у војне установе на основу упута изабраног лекара.

– Треба подсетити да је и Завод отворио врата својих Дозвола здравља војним лицима која немају здравствене центре у градовима у којима живе. То је добар пут ка међусобном допуњавању војног и цивилног здравственог сектора. Надам се да ће добра сарадња са Министарством одбране бити настављена, како би биле искоришћене све могућности за бољу доступност здравствене заштите и војних и цивилних осигураника. ■

Р. ДРАГОВИЋ

ОДЛУЧАН ОДГОВОР 2009

Председник Републике Србије Борис Тадић одао је признање командном кадру и свим припадницима Војске Србије и Министарства унутрашњих послова након реализације вежбе која је показала изузетан потенцијал безбедносних снага Србије и изразио задовољство што је изнађен нови капацитет у заштити безбедносних интереса земље

дružена тактичка вежба са бојним гађањем „Одлучан одговор 2009“ изведена је у периоду од 25. септембра до 11. октобра на Пештерској висоравни. Главном делу вежбе, у коме су обједињени сви најзначајнији садржаји, присуствовали су председник Републике Србије Борис Тадић, заменик председника Владе Србије и министар унутрашњих послова Ивица Дачић, министар одбране Драган Шутановац, министар рада и социјалне политике Расим Љајић, министар без портфеља Сулејман Угљанин, начелник ГШ ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић, начелник Штаба Војске Црне Горе генерал-мајор Драган Милосављевић, начелник Здруженог генералштаба ОС БиХ генерал-пуковник Миладин Милојчић, изасланик начелника ГШ ОС Републике Турске бригадни генерал Шенол Алпарслан, чланови Одбора за одбрану и безбедност Скупштине Републике Србије, полазници Школе националне одбране Војне академије, представници локалних самоуправа из општина западне Србије, представници војнодипломатског кора и бројни гости.

Замисао вежбе

На вежби „Одлучан одговор 2009“ учествовало је око 1.200 припадника Друге бригаде Копнене војске, Специјалне бригаде, Мешовите артиљеријске бригаде, Бригаде везе, Петог батаљона војне полиције, 246. батаљона АБХО, 98. и 204. авијацијске базе, Специјалне антитерористичке јединице и Жандармерије МУП-а Републике Србије. Вежбом је руководио заменик

команданта Здружене оперативне команде бригадни генерал Милан Мојсиловић, док је јединицом која је изводила вежбове активности командовао командант Друге бригаде Копнене војске пуковник Душан Стојановић.

Министарство одбране Републике Србије и Генералштаб Војске Србије планирали су извођење здружене вежбе на терену са бојним гађањем, као један од тежишних задатака Војске Србије у 2009. години и са циљем да се увежбају и провере способности штабног рада и рада јединица Војске Србије у теренским условима и при извођењу бојних гађања наменских тактичких снага у извршавању задатака прве мисије. Носилац планирања, развоја концепта,

Борис Тадић, председник Републике Србије

ОДГОВОР НА БЕЗБЕДНОСНЕ РИЗИКЕ

Председник Републике Србије Борис Тадић подвукао је да у последњих двадесет година нисмо имали овако велику и комплексну вежбу, која сведочи о изузетној способности наших безбедносних структура.

– Вежба се одржава у безбедносном контексту, који је за Србију веома значајан – рекао је Борис Тадић. – Треба још једном истаћи да је за Србију главна безбедносна претња настала након неlegalног проглашења такозване независности Косова. Србија пажљиво сагледава све безбедносне ризике који након једног таквог противправног акта настају. Било је од велике важности да се, после тешких догађаја који су урушавали нашу безбедност деведесетих година, подигне кредибилитет земље. То је корак по корак чињено, тако да данас Србија поново јесте уважен чинилац међународне политике, што укупно подиже не само наш међународни политички кредибилитет већ и потенцијал и способност да бранимо наше легитимне националне интересе и одбранимо нашу безбедност.

Председник Републике рекао је и да ће се након усвајања стратешких докумената у Скупштини Србије наставити рад на реформама оружаних снага. Према његовим речима, та реформа треба да укључи не само модернизацију технике и обуке већ и обезбеђивање најбољег стандарда за припаднике Војске и МУП-а.

– Само Србија која је део решења проблема, а не проблем по себи, може ефикасно бранити властите интересе у домену безбедности – нагласио је председник и додао да је Србија данас чланица програма Партнерство за мир, а у најскорије време ће отворити канцеларију у Бриселу. – Србија је земља чији је парламент усвојио документ о војној неутралности, и то је чињеница коју ћемо

увек имати на уму. Истовремено ћемо водити активну безбедносну политику, сагледавати све безбедносне процесе у региону и у складу са тим процесима доносити одлуке о суочавању са постојећим и будућим безбедносним претњама и ризицима.

Председник Републике је посебно нагласио да је наша првенствена обавеза одбрана територијалног интегритета, целovitости и суверенитета наше земље и да је она тесно повезана са испуњавањем наших међународних обавеза, како у домену међународног права, тако и учешћем Србије у међународним мировним операцијама. – На тај начин подижемо политички кредибилитет и само тако можемо бранити своје границе свом снагом и рачунати на међународну подршку. Србија никад више не сме бити изолована, а демократија у Србији јесте високореспектован међународни чинилац и обезбеђује да грађани наше земље дају подршку безбедносним и одбрамбеним реформама. То подиже потенцијал Србије да се бори за очување властитог интегритета на међународном плану, али и да се бори против свих форми организованог криминала, угрожавања имовине и интереса грађана. Тако концепирамо нашу безбедносну политику, тако ће бити и убудуће – рекао је Борис Тадић и захвалио припадницима Војске, полиције и локалне самоуправе на вежби која је показала, како је подвукао, изузетан потенцијал наших безбедносних снага и изразио задовољство што је на вежби исказан нови капацитет у заштити безбедносних интереса земље. Он је захвалио и представницима међународних институција који су својим присуством показали да је Србија незаобилан чинилац стабилности у југоисточној Европи и да је демократија у Србији предвидив политички чинилац на који свет може рачунати.

Тадић је на крају оценио да су припадници Војске и Полиције показали да имамо изузетан безбедносни потенцијал да одговоримо на сваки изазов.

припреме и организације здружене вежбе био је тим Генералштаба Војске Србије, који је формирала Здружена оперативна команда ГШ ВС, а вежба је реализована у командама оперативног и тактичког нивоа у оквиру здружене операције. Процес планирања трајао је три месеца и обухватио је више планских конференција и радионица. У процес планирања и реализације укључени су и састави МУП-а, што је значајно проширило карактер и квалитет вежбе.

Динамички план реализације вежбе обухватио је три фазе – довођење снага, извођење здружене операције и деангажовање снага. У фази довођења снага, људство и борбена техника стизали су у зону операција из неколико путних правца, у складу са оперативним задатком и додељеном мисијом, и уважавајући задато време и капацитет комуникација. Здружена оперативна команда је као команда вежбе задејствована 28. септембра. Квалитетним спровођењем цивилно-војне сарадње створени су, заједно са локалном самоуправом и становништвом, повољни предуслови за извођење вежбе.

– За Пештерску висораван определили смо се због просторних могућности – каже руководилац вежбе бригадни генерал Милан Мојсиловић. – Ми немамо доста развијене полигоне, који омогућавају овакав начин извођења вежбе. Пасуљанске ливаде су простор који се

Драган Шутановац, министар одбране

ВИСОК НИВО ОПЕРАТИВНИХ СПОСОБНОСТИ

Министар одбране Драган Шутановац рекао је да вежба „Одлучан одговор 2009“ представља круну свега што је Војска радила током протекле године и подсетио да су недавно реализоване и вежба „Дипломац“, међународна војна вежба MEDCEUR, аеромитинг „Батајница 2009“ и ваздухопловна вежба са румунским ваздухопловним снагама.

Он је оценио да је вежба приказала висок ниво оперативних способности Војске Србије и интероперабилност полиције и Војске. Министар је изразио и захвалност локалној самоуправи и посматрачима из иностранства, истичући да Србија жели да сарађује са свим безбедносним структурама у региону. Поред тога, министар је рекао да ће, као наставак цивилно-војне сарадње са грађанима који живе на Пештеру, инжењеријске јединице Војске Србије на том простору изградити пут у дужини од пет километара.

максимално користи, али он има своје лимите, поготово у погледу употребе ваздухопловних снага. Није добро да се вежбе са високим степеном ризика стално изводе на истом месту. Треба обучити наше војнике, подофицире и официре и на такву врсту терена, који карактеришу велика надморске висина и крашко земљиште.

Према тактичкој претпоставци вежбе, замишљене противничке снаге започеле су угрожавање територијалног интегритета наше земље провокацијама и пограничним инцидентима, уз упоредне терористичке акције у дубини територије. У складу са насталим околностима, председник Републике Србије донео је одлуку да снаге Војске Србије и МУП-а изведу здружену операцију. Активности на вежби одвијале су се у реалном времену и показале су ефикасно садејство различитих родова и служби Војске Србије и састава МУП-а Србије у извођењу борбених дејстава. Током вежбе коришћена је бојна муниција, а своје ватрене способности доказали су припадници ловачко-бомбардерске авијације, хеликоптерских јединица, оклопних и пешадијских састава, артиљерије и специјалних

снага. Чак двадесет тона челика избачено је за време трајања вежбе из авиона, хеликоптера, тенкова, топова, вишецевних лансера ракета, „маљутки“ и различитог пешадијског наоружања. Успешно изведена одељењска, посадна, водна и батеријска бојна гађања представљала су услов да поједини састави иду даље у ток вежбе, а чланови контролног апарата за евалуацију командних структура и рад јединица могли су само да закључе да је минималан број од 250 задатих циљева остао непогођен.

Нови концепт управљања обуком

Нема сумње да је здружена вежба на терену „Одлучан одговор 2009“ највећа вежба Војске Србије у последњих неколико година, која се посебно издваја системским приступом, динамиком и начином извођења. То је прва вежба која се изводи по новом концепту управљања обуком, који је имплементиран као системска вредност у 2009. години и прилагођен новој организацијској структури.

– Тај концепт нас води да увежемо организацијске софтвере и обуку, која треба да буде одређени производ оперативних способности јединице – наглашава генерал Мојсиловић. – На терену се у суштини види моделовани систем употребе Војске, где је борбена организација прилагођена фиктивном противнику. Наиме, у моделованим снагама дефинисане су копнена и ваздухопловна компонента и компонента за специјална дејства, које су потчињене Здруженој оперативној команди. То је нова организацијска вредност.

**Ивица Дачић, заменик председника Владе
и министар унутрашњих послова**

ЈЕДИНСТВЕН СИСТЕМ БЕЗБЕДНОСТИ

Према речима заменика председника Владе Републике Србије и министра унутрашњих послова Ивице Дачића, вежба на Пештеру је показала да у Србији постоји јединствен систем безбедности. Он је истакао да су Војска и полиција способне да испуне своје уставне обавезе и надлежности.

**Генерал-потпуковник Милоје Милетић
начелник Генералштаба ВС**

РЕЗУЛТАТ ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈЕ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић нагласио је да је данашња вежба, у ствари, први резултат професионализације и још једна потврда да реформа система одбране иде у правом смеру.

Вежба на Пештерској висоравни као да је успоставила нове стандарде за извођење вежбовних активности у Војсци Србије. Ваздухопловне снаге одавно нису у већем обиму употребљаване, а на вежби је виђен спој Ваздухопловства и Копнене војске као ретко када раније. Ваздухопловне јединице биле су потчињене заменику команданта Здружене оперативне команде и употребљавале су се по његовом наређењу – за остваривање превласти у ваздушном простору, ватрену подршку јединицама на терену и стварању услова да Копнена војска савлада простор на брзи начин.

Нова доктринарна решења у здруженим активности забележена су и деловањем у пракси команде стратегијског нивоа, која је са свог истуреног командног места (на директној вези са начелником Генералштаба ВС) командовала снагама у операцији. Када се говори о командовању додељеним снагама, треба истаћи да је први пут у теренским условима задејствована функција телекомуникационог информатичког обезбеђења по савременом дигиталном радио-релејном систему. Успостављене су све врсте телекомуникационо-информатичких сервиса са високим нивоом квалитета, а Генералштаб и команде оперативног нивоа имале су могућност да успоставе видео-телевизијску конференцијску везу. Захваљујући тако високом нивоу успостављених комуникација, руководилац вежбе је имао могућност да командује и употребљава војску на читавом простору Републике Србије, па чак и да прати делатности снага које су ангажоване у мировним мисијама у Конгу, Чаду, Либерiji и на Обали Слоноваче.

По речима генерала Мојсиловића, нижи нивои командовања максимално су стављени у функцију, док се у реализацији вежбе ишло од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем.

– Пријатно сам изненађен иницијативом нижег командног кадра – каже генерал Мојсиловић. – Јасно је да је професионални састав опредељен да своје задатке извршава у духу тактичких начела, поштујући наређења и команде претпостављених. Здрава је клима, морал је на високом нивоу. Тек ћемо имати детаљне анализе, али се већ сада може рећи да су механизовани и тенковски састави, хели-

коптерске јединице и авијација изузетно добро радили.

У разговору са војницима и старешинама види се да су и на њих добар утисак оставили примена теорије у пракси, самосталност у раду, тимски дух и добри услови смештаја у теренским условима.

Командант вежбе пуковник Душан Стојановић имао је пред собом сложен задатак и обавио га је на најбољи могући начин. Треба нагласити да је Друга бригада КоВ у протеклом периоду имала два тима – један који изводи вежбовне активности на привременом полигону Пештер и, други, који реализује дневне задатке, усмерене пре свега према Копненој зони безбедности и обуци.

– Припадници Друге бригаде чине највећи део копнене компоненте здружених снага – истиче пуковник Стојановић. – Задовољан сам припремама у командама и јединицама бригаде. Све активности смо разрађивали у складу са тактичким начелима. Нисмо имали никаквих проблема у вежбовним активностима. Здравствено стање војника после доласка на логорску просторију из дана у дан бивало је све боље. Показало се да обуку треба реализовати у условима, у којима војници, поред тактичке оспособљености, морају да прикажу и елементе психофизичке изграђености.

Пуковник Стојановић посебно наглашава допринос логистике и инжењерије Друге бригаде у стварању добрих услова за реализацију вежбе. Инжењеријска јединица ће одмах после завршетка вежбе наставити са радом на Пештерској висоравни. Наиме, Министарство одбране је желело да, након деангажовања јединица са простора Пештера, остави нешто на овом простору што ће користити народу. Донета је одлука да се изгради пут у дужини од пет километара, што на својеврстан начин потврђује добре и коректне односе Војске и цивилних структура.

Тако је на најлепши могући начин завршена вежба „Одлучан одговор 2009“. Треба нагласити да је у последња три месеца више од 2.000 припадника Војске било ангажовано на вежбовним активностима. То је импозантан податак, који представља најбољи доказ да обука и изградња оперативних способности Војске Србије имају приоритет и тежиште у укупној реформи Војске Србије.

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимимо Душан АТЛАГИЋ

Нови санитарски тим одлази у Чад

Министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, са сарадницима, испратили су 9. октобра у Центру за мировне операције 21 припадника МО и ВС који одлазе у мировну мисију УН у Чад и Централноафричку Републику (MINURCAT).

Новоформиран тим замениће прву групу припадника МО и ВС, који су у ту мисију отишли јуна ове године. Санитарски српских оружаних снага лечиће припаднике мировне мисије и локално становништво на простору деловања мисије.

– Ово је, можда, мали корак за вас, али је огроман за државу – рекао је министар Шутановац и наговестио да ће се у наредном периоду разматрати могућност учешћа и у другим мисијама, како би се Србија вратила на светску мапу и поново била препознатљива по учествовању у мировним операцијама.

– Градимемо не само војнички бренд већ и помажемо људима у кризним подручјима – нагласио је министар.

Министар је припаднике друге ротације мировне мисије обавестио о неким детаљима реформе војног здравства, те им је, на крају, захвалио у име свих који су у Парламенту гласали за ту мисију и пожелео им успешну реализацију тог задатка.

Припадници МО и ВС учествују у мировној операцији MINURCAT у Чаду и Централноафричкој Републици, од јуна ове године, са санитарским тимом у оквиру пољске болнице која се налази у саставу контингента Краљевине Норвешке. ■

С. ЂОКИЋ

Министар Шутановац одржао уводни час студентима ВА и ВМА ВАШ ЈЕ ЗАДАТАК ЗНАЊЕ

Министар одбране Драган Шутановац одржао је, 5. октобра, предавање студентима прве године, односно 134. класе Војне академије и прве класе Војномедицинске академије. Уводни час министра одбране већ традиционално означава почетак четворогодишњег, односно петогодишњег школовања, после кога ће младиће и девојке, студенти ВА, постати официри Војске Србије.

Министар Шутановац честитао је најмлађој класи на избору школе, нагласивши да су се определили за часно и тешко занимање. Он је нагласио да ни у једну другу високу школу у држави пажња јавности није толико упрта као у Војну академију, што је потврдила недавна промоција потпоручника одржана испред Дома Народне скупштине.

– Ви сте изабрали Војну академију, а ми смо према строгим критеријумима изабрали вас – рекао је Шутановац и додао да занимање за школовање на Академији расте и да је због тога и конкуренција већа. Он је позвао академце да се међусобно такмиче у знањима и вештинама. Министар је обећао студентима подршку у свим пројектима и захтевима који ће допринети бољем квалитету њиховог образовања.

Министар је искористио прилику да студенте информише о актуелним питањима у систему одбране и резултатима у претходном периоду. Издвојио је том приликом процес професионализације и систематизације, интензивну и плодну међународну војну сарадњу, најзначајније вежбовне активности војске и питања из културног и спортског живота.

Он је захтевао од студената да се у потпуности посвете наставним обавезама, нарочито учењу страних језика, који су услов за све међународне активности, а у Војсци ће их бити све више. Предавање је било и прилика да и студенти, у директном разговору са министром одбране, изнесу своје проблеме, сугестије и предлоге. ■

А. П.

Вести

Српски кадети на усавршавању у Чешкој

ПУТ У ЕВРОПУ

Две групе кадета Војне академије имаће током петнаестодневног студијског путовања прилику да упознају вршњаке и обавесте се о систему одбране Чешке

Министар одбране Драган Шутановац присуствовао је, 30. септембра, пријему у амбасади Чешке Републике у Београду, одржаном у част студената Војне академије, које ће та амбасада послати на образовно путовање у Чешку. На едукативно путовање отићи ће тридесет студената Војне академије Републике Србије. Поздрављајући госте, амбасадор Чешке Републике Хана Хубачкова истакла је да се та активност остварује у оквиру већ традиционалне билатералне војне сарадње две земље, односно улоге Чешке као тачке за контакте са Северноатлантским савезом.

Захваљујући на подршци Владе Чешке, Министарства одбране и амбасаде, министар Шутановац је истакао:

– Кад говоримо о реформама, говоримо и о променама које носимо сви у себи. Наши будући официри не могу бити модерни официри уколико немају могућност да упознају своје вршњаке широм Европе и света. Данас имамо прилику да промовишемо путовање наших кадета и кадеткиња, који ће овог пута ићи на усавршавање у Чешку. Кад се вратите, очекујем да својим колегама кажете какву сте земљу имали прилику да видите. Поготово што је Чешка земља која је слична Србији и која је у Европској унији, и надам се да ћемо ускоро бити заједно у том друштву.

Студенти ВА на пут ће отићи у две групе. Првих петнаест креће почетком октобра, док ће друга група пут Прага поћи почетком новембра. За седам дана студенти ће, између осталог, посетити Праг и обавестити се о Војсци Чешке Републике и њеном систему војне обуке.

Пријему, који је приредила амбасада Чешке Републике у Београду, присуствовали су представници амбасада у Београду, Министарства одбране и Војске Србије, Министарства спољних послова и других организација и институција. ■

С.Ђ.

Снимко Д. БАНДА

Примењена војна наука

Трећи научно-стручни скуп о одбрамбеним технологијама, одржан у Војнотехничком институту, први пут имао је и међународни карактер. Своје радове представили су и стручњаци из Турске, Либије, Аустрије, БиХ и Црне Горе, а организатор најављује да ће на следећем скупу бити представници свих земаља у региону.

Војнотехничком институту, 8. и 9. октобра, одржан је Трећи научно-стручни скуп са међународним учешћем – *Отех 2009*. Скуп је отворио министар одбране Драган Шутановац, који је том приликом рекао да је у систему одбране у протеклих шест деценија развијено и у наоружање уведено више од 1.300 средстава која су настала у Војнотехничком институту, једној од најзначајнијих научноистраживачких и развојних установа у земљи. Он је нагласио да то потврђује значај повезивања циклуса истраживања, развоја, производње и употребе средстава, коришћењем науке као основе за одржавање корака са техничко-технолошким развојем данас у свету.

– Министарство одбране, свесно значаја основних и примењених истраживања,

данас у периоду отежаног финансирања настоји да одржи базне пројекте издвајањем неопходних средстава за њихову реализацију. Несумњиво је да ће се у каснијим фазама развоја такво улагање више-струко исплатити – нагласио је министар.

Према његовим речима, Република Србија ће, у складу са геостратегијском политиком, стратегијом развоја домаће привреде и убудуће развијати пројекте наоружања и војне опреме, првенствено се ослањајући на своје научне и производне потенцијале, а у њиховој реализацији биће места и за сарадњу са другим земљама, уз поштовање безбедносних аспеката Србије, региона и Европе, те регулативних аката и конвенција УН и ЕУ, које се односе на ту област. Министар Шутановац рекао је да очекује да ће радови који буду изложени на скупу наћи практичну примену у областима значајним за одбрамбену индустрију и за partnere из иностранства.

Отварању *Отеха* присуствовали су помоћник министра за материјалне ресурсе МО Илија Пилиповић, државни секретар у Министарству науке и технолошког развоја проф. др Милош Недељковић, ректор Београдског универзитета проф. др Бранко Ковачевић, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић,

представници организацијских целина Министарства одбране и Генералштаба, Војне академије и ВМА, представници факултета, директори предузећа одбрамбене индустрије и ремонтних завода.

После поздравне речи директора Војнотехничког института пуковника проф. др Младена Пантића, изложена су и два пленарна рада. Ректор Београдског универзитета проф. др Бранко Ковачевић подсетио је да је 8. октобра 1884. године званично почела сарадња Универзитета у Београду и Војске Србије, тачније тада су отпочела војна предавања на Великој школи, а бригадни генерал доц. др Данко Јовановић, начелник Управе за одбрамбене технологије, говорио је потом о управљању ризицима у производњи наоружања и војне опреме.

У име Министарства науке и технолошког развоја Републике Србије учеснике научног скупа поздравио је проф. др Милош Недељковић. Он је истакао да данас мали број научних скупова у земљи окупља више од 200 аутора. Одао је признање организаторима, нагласивши да ће се у наредном периоду брже и ефикасније решавати проблеми које данас имају научни радници у Министарству одбране и Војсци Србије.

Највећи број радова на скупу изложен је у оквиру области *Борбене платформе – 35*. Било је видно да се на неким сесијама тражила столица више, а да друге нису могле да се окончају по плану, јер је тешко ограничити дискусије и укалкулисати их у жељене термине. Највеће занимање изазвала је област која је ове године уведена – *Роботизовани борбени системи, а Системи за електронско ратовање,*

вођење и управљање и сензори, стандардно су били добро посећени.

Занимљиво је да су радови најчешће спој војних и цивилних стручњака – своја знања из појединих области људи из ВТИ, ТОЦ, ВА, ВМА удружили су са колегама из разних института, што је, како се чуло, добар основ да се касније могу ангажовати и на крупнијим пројектима.

Научни скуп о одбрамбеним технологијама први пут имао је и међународни карактер. Са осам радова представили су се стручњаци из Турске, Либије, Аустрије, БиХ и Црне Горе, а организатор најављује да ће на следећем скупу бити представници свих земаља у региону.

Учесници *Отеха* имали су прилику да обиђу и две лабораторије Војнотехничког института – за експерименталну чврстоћу и за експерименталну аеродинамику.

Другог дана скупа одржан је округли сто о теми *Одбрамбене технологије Србије – стање и трендови*. Директор ВТИ-а пуковник проф. др Младен Пантић у уводном излагању представио је актуелне пројекте те установе.

Отех је свечано затворио Илија Пилиповић, помоћник министра одбране за материјалне ресурсе. Он је, такође, уручио плакете са знаком ВТИ мр Милутину Никачевићу и мр Љубици Радовић за рад изложен на прошлом *Отеху*, који је са аспекта применљивости резултата оцењен као најзначајнији, и Зорану Михајловићу, студенту мастер студија Електротехничког факултета, као најмлађем учеснику овогодишњег научно-стручног скупа. ■

М. ШВЕДИЋ

Снимко 3. МИЛОВАНОВИЋ

Бригадни генерал др Данко Јовановић, начелник Управе за одбрамбене технологије

Подстицај за младе истраживаче

– Учили смо на *Отеху* да све више млађих људи добија елан да пише стручне радове, што је био наш циљ. Истина, нисмо задовољни бројем радова директно из јединица. Вероватно ни ми нисмо учинили довољно да их анимирамо, али ћемо то урадити у наредном периоду. Знамо да неки наши млади официри излазе из Академије са просеком око 10 и одлазе у јединице. Морамо их подстицати да се не разводни њихова жеља за научним радом. У перспективи, они би требало најпре да науче како се средства користе, па да дођу да раде у ВТИ и ТОЦ. И заиста, морамо подмладити кадар. Хоћемо да нам долазе по аутоматизму млади инжењери са просеком изнад 9 јер овде имају могућности да у потпуности искажу своје способности.

Према његовим речима ускоро се очекује акредитација Војнотехничког института у Министарству за науку што ће омогућити да се у заједничке пројекте укључе сви релевантни фактори у земљи.

– У перспективи, мораћемо да нађемо модус сарадње и са неким иностраним компанијама. Долази време да се ВТИ позиционира као бренд у Србији са међународним карактером и обавеза је нас који можемо нешто да учинимо, да сачувамо оно што је неко некада уложио у његове лабораторије – да их оплеменимо и развијамо како би остале на врху, јер је у ВТИ некад из иностранства долазила опрема са серијским бројем 01. То се, у перспективи, вратило дугорочно у државу – рекао је начелник Управе за одбрамбене технологије бригадни генерал др Данко Јовановић.

Делегација МО на конференцији о наоружању и логистици у Бечу

У друштву признатих

Делегација Министарства одбране и Војске Србије, коју је предводио помоћник министра за материјалне ресурсе Илија Пилиповић, учествовала је на Конференцији о наоружању и логистичкој сарадњи, одржаној у Бечу од 23. до 27. септембра. Српску делегацију на том скупу чинили су и начелник Управе за планирање и развој Генералштаба Војске Србије генерал-мајор Божидар Форца и начелник одељења за одржавање Управе за логистику Генералштаба ВС пуковник Зоран Патић.

Учествујући у раду Конференције, Пилиповић је представио основне елементе организације и функционисања логистике у Мини-

старству одбране и Војсци Србије, те планове развоја, опремања и капацитете за производњу и ремонт наоружања и војне опреме.

Излагање помоћника министра одбране Србије у касарни „Марија Терезија“ у Бечу наишло је на занимање страних делегација, чији су представници велику пажњу поклонили могућностима одбрамбене индустрије Србије. Учесници скупа посебно су били заинтересовани за капацитете Техничког ремонтног завода Крагујевац за дорадању и уништавање вишкова убојних средстава.

У оквиру Конференције организован је и сусрет у Привредној комори Аустрије, где су представљене производне и кооперантске могућности произвођача наоружања и војне опреме – телекомуникационих средстава, теренских и вишенаменских возила, заштитних средстава и наоружања. Учесници скупа посетили су и познату аустријску фабрику пиштоља „Глок“.

Учесници скупа – директори за наоружање и логистичку подршку земаља учесница – потписали су финалну изјаву о даљем наставку сарадње у области наоружања и логистике. Генерал Форца и пуковник Патић били су гости Војне академије у Вајнер Нојштату, где су присуствовали промоцији официра у чин потпоручника и војној паради у част најмлађих официра аустријске војске.

Р. ДРАГОВИЋ

Илија Пилиповић, помоћник министра

Време је за п

Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Ове године започињемо са подмлађивањем кадра, што се одавно није десило.

У Војнотехнички институт доћи ће 20 младих инжењера и тежићемо да то не буде једнократно.

Верујем да ћемо уз ту меру и уз неминовни природни одлив, ипак, задржати квалитетне стручњаке, који су ВТИ и одбрамбену индустрију афирмисали у науци и на тржишту – истакао је Илија Пилиповић, помоћник министра одбране за материјалне ресурсе.

епосредно после завршетка 3. научно-стручног скупа о одбрамбеним технологијама *Отех 2009*. разговарали смо са председником Организационог одбора тог скупа, помоћником министра одбране за материјалне ресурсе Илијом Пилиповићем. У интервјуу за „Одбрану“ он је изнео своје утиске о *Отеху* и говорио о положају науке и војне индустрије.

– *Отех 2009* највећи је научно-стручни скуп који је ове године одржан у Србији, и веома је важан због размене знања, искустава и упознавања људи из одбрамбених технологија и технологија које имају двоструку примену. Он нам служи и као параметар интересовања стручњака за научни рад у тој области. Резултати који су постигнути на претходна три скупа показују нам да смо на правом путу, јер је сваки *Отех* све посећенији, а већи је и број учесника и радова – рекао је Пилиповић.

□ „*Отех*“ је ове године имао и међународни карактер.

– Ми тежимо, не само овим поводом него и иначе, да врата одбрамбених технологија наше земље што више отворимо, не само презентацијом научних радова већ и едукацијом. Тежимо да управо ВТИ буде, по својим инфраструктурним могућностима и потенцијалима, центар окупљања људи од науке из Србије, региона, и шире. Уверен сам да ће 2011. на *Отеху* бити присутни стручњаци и научници из целог региона.

□ Колика је, према Вашем мишљењу, јака веза науке и одбрамбене индустрије?

– Сврха сваке науке која се примењује за војне потребе јесте опремање војске, па и код нас. Веома је важно да се стручњаци и научници из тог домена приближе корисницима. Ми чинимо кораке у том правцу, и то се могло видети недавно, на вежби „*Одлучан одговор 2009*“ на Пештеру. Ту смо, први пут после низа година, обезбедили да стручњаци из Војнотехничког института буду неколико дана заједно са корисницима средстава НВО која они развијају. Веома је важно за њих да схвате потребе корисника, а и да корисници виде шта их у перспективи очекује. Такве активности ћемо плански наставити и следећих година. Посредник између корисника и науке јесте произвођач, и у наредном кораку учинићемо све да што више учврстимо и функционално повежемо производњу и развој, тачније тријангл – науку, производњу и кориснике.

одмлађивање кадра

Заједно са Војном академијом разматрамо идеју о реактивирању војнотехничког факултета, који би окупио млади кадар из цивилства, како бисмо му пренели знања и искуства стицана деценијама. Та знање и искуство стицали би у кабинетима, лабораторијама, али и у пракси, у фабрикама одбрамбене индустрије.

□ Не чини ли Вам се да је научно-стручни кадар у овој области прилично расут по разним институцијама и да га, због општег добра, треба окупити око значајних пројеката?

– Не смета нам расутост кадра. Нема потребе да на једном месту буде 3.000 људи. Битно је да их има. Убудуће ћемо тежити томе да све више користимо подрачун Војнотехничког института који се налази у трезору, како бисмо, са једне стране, пратили параметре употребности капацитета ВТИ, а по потреби бисмо, за поједине веће пројекте, средства са тог рачуна користили и за ангажовање стручњака изван система одбране, не само из земље него и из иностранства.

Недопустиво је да се један исти упалач за исту муницију развија на три места – у „Слободи“, „Крушику“ и у ВТИ. Данас се и хаубица 122 мм модернизује на два места – у ВТИ и у Југоимпорту – СДПР. Србија је мала да би то себи дозволила, тим пре што је и једнима, и другима, и трећим власник држава. Суштина је у синергији. Тежићемо да фузионишемо идеје и људе који раде на тим пројектима, без обзира на то где се они налазе. Наравно, и финансијска средства, и тиме ћемо омогућити да постојећи људски и материјални ресурси буду искоришћени на најбољи могући начин.

□ Подмлађивање кадра у нашим научноистраживачким установама је неминовност. Колико ће младих људи доћи у ВТИ?

– Ове године започињемо са подмлађивањем кадра, што се одавно није десило. У Војнотехнички институт доћи ће 20 младих инжењера и тежићемо да то не буде једнократно. Верујем да ћемо уз ту меру и уз неминовни природни одлив, ипак, задржати квалитетне стручњаке, који су ВТИ и одбрамбену индустрију афирмисали у науци и на тржишту.

□ Шта мислите о идеји коју је на округлом столу „Отеха“ предложио директор „Милана Благојевића“ из Лучана да та фабрика прими на школовање младе инжењере како би још боље овладали знањима потребним за њихов будући рад?

– Замисао јесте добра. Треба је разрадити и организовати у сарадњи са Војном академијом. Одличан је пример својвременог Војнотехничког факултета. Дакле, младе људе из мањих средина у Србији треба стипендирати и обучавати у Београду, али би и људе из Београда требало чешће, више и дуже слати у фабрике не би ли се спој производње, квалитета и науке ускладио са потребама корисника.

□ У опремању Војске Србије акценат је на домаћем развоју и производњи НВО, али одређена средства не могу се набавити на домаћем тржишту. Шта ће се увозити?

– Шта ћемо увозити, то зависи од потреба Војске, од могућности домаће одбрамбене индустрије и, наравно, од финансијских средстава која ће бити опредељена за следећу годину.

□ Један од приоритета научноистраживачких установа јесте набавка савремене мерне опреме. На овом скупу припадници

Техничког опитног центра увелико су лобирали за набавку неопходне мерне опреме. Има ли наде да се удовољи њиховим потребама?

– Да. Заиста је крајње време да схватимо како квалитет има цену, немерљиву, и да је нужа и неопходност осавремењавање опреме за испитивање, тако да нема сумње да ће следеће године, какав год буџет био, ТОЦ започети са значајнијим опремањем својих лабораторија и полигона у Никинцима.

□ Како објашњавате чињеницу да се у години велике светске економске кризе код нас интензивира рад одбрамбене индустрије, ВТИ, повећа извоз средстава НВО и да „Југоимпорт – СДПР“ постаје највећи извозник у земљи у првом кварталу ове године?

– Стицај околности је хтео да нам крене баш сада када је велика економска криза, али то чега смо сада сведоци јесте резултат

процеса који, када је реч о одбрамбеној индустрији, траје добрих шест-седам година. Карика која нам је недостајала била је државна подршка. У последњих двадесетак година, ниједан министар одбране није се толико ангажовао на обнављању међународних војноекономских односа као министар Шутановац, а то очигледно даје резултате. То нас охрабрује и подстиче да убудуће одржимо достигнути степен. Не бих волео да то буде пик који ће касније пасти. Једини начин да тај раст одржимо јесте да запослимо младе људе, осавременимо опрему у научноистраживачким установама, те да уведемо нове технологије у производњу.

□ На који начин данас држава помаже одбрамбеној индустрији?

– Подстакнута добрим резултатима које остварују предузећа одбрамбене индустрије, држава има слуха да предузећима одбрамбене индустрије помогне више него икада до сада. Омогућена је субвенционисана кредитна линија за одржавање ликвидности њихових предузећа и за инвестициона улагања у опрему, а надам се и верујем и у нове технологије. Такође, верујем да ћемо решити све проблеме из претходног периода, од којих пати цела наша привреда, попут спајања стажа и друго. Нема сумње да држава помаже и улаже у оне који имају резултате, не само вербално и маркетиншки већ и финансијским средствима.

□ Када ће област одбрамбене индустрије бити детаљније регулисана? Хоће ли усвајање стратегијских докумената и закона у Скупштини томе помоћи?

– То су базични документи из којих проистиче све остало. То је улаз. Следи израда дугорочног плана развоја система одбране, чији нацрт се већ припрема. После усвајања измена и допуна закона, нових закона и стратегијских докумената, који су сада у Скупштини, дубље и прецизније ће се ући у израду тог дугорочног плана. Када га министар усвоји, предложиће га Влади, а Влада Скупштини. Веома је важно за све чиниоце да се тим документом дугорочно опредељујемо, на пример, на десет година, куда би систем требало да иде – у организационом смислу, људском потенцијалу, по питању опреме, па и финансија. Верујемо да ће тај план, када буде усвојен у Скупштини, а надамо се догодине, бити обавезујући не само за наше већ и за дуга министарства. ■

Мира ШВЕДИЋ

НАСТАВАК УСПЕШНЕ САРАДЊЕ

Отварање мисије при НАТОу не нарушава неутралност Србије

Државни секретар у Министарству одбране Душан Спасојевић рекао је да отварање мисије Србије при НАТОу није ни на који начин у супротности са војном неутралношћу Србије, и подсетио да своја представништва у цивилном и војном седишту алијансе имају и остале неутралне европске државе, па чак и Русија.

– Отварање мисије у Бриселу не прејудуцира наш статус и не поништава одлуку из децембра 2007. године о војној неутралности. Практично, то само значи да ћемо бити у могућности да користимо све капацитете Партнерства за мир чији смо пуноправни члан још од 2006. године. Ово је само наставак политике неколико претходних влада и ово је само логичан след нашег чланства у Партнерству за мир – изјавио је Спасојевић агенцији *Танјуг*.

Он је навео да је влада одлуку о отварању наше мисије при НАТОу донела још у октобру прошле године, а да је пре два месеца донета и одлука да Србија именује свог амбасадора.

– До сада смо имали специјалног изасланика министра спољних послова, то је био амбасадор Бранислав Милинковић. Ми смо једина земља на северној хемисфери која тренутно нема свог амбасадора у Бриселу, а њега имају све земље чланице Партнерства за мир па и Русија, Шведска, Швајцарска и Аустрија. Отварање мисије у Бриселу не прејудуцира наше чланство у Алијанси или наш неутрални статус – истакао је Спасојевић.

Он је објаснио да ће, поред цивилне мисије, у којој ће бити представници министарства одбране и спољних послова, Србија именовати и своје војне представнике при Алијанси, и изразио наду да ће формалне претпоставке за отварање мисије Србије при НАТОу бити створене до краја године.

– Војна представништва у оквиру Алијансе постоје на неколико локација. Две најзначајније су свакако у Монсу, надамок Брисела, и војно представништво у седишту команде у Напуљу. Нама је оно такође веома значајно зато што се из те команде покрива зона одговорности на Косову и Метохији, пошто је командант Кфора одговоран команданту из Напуља – рекао је Спасојевић. ■

Сарадњу треба наставити на изузетно успешним програмима у области војног образовања, односно сарадње Војске Србије и Националне гарде Охаја у оквиру Програма државног партнерства. Амерички секретер за одбрану Роберт Гејтс позвао је министра одбране Србије Драгана Шутановца да посети Сједињене Државе.

Делегација Министарства одбране и Војске Србије, коју је предводио државни секретар Душан Спасојевић, боравила је од 28. септембра до 2. октобра у званичној посети Сједињеним Америчким Државама. Делегацију су у Пентагону примили први заменик помоћника секретара одбране САД за међународне безбедносне послове Џозеф Мекмилан и командант Националне гарде САД генерал Крејг Мекинли. Закључено је да је сарадња у области одбране најбољи део билатералних односа две земље и да је та чињеница увелико допринела томе да Србија буде препозната као кључан чинилац стабилности у региону.

Закључено је да треба наставити сарадњу на изузетно успешним програмима, попут сарадње у области војног образовања, те сарадње Војске Србије и Националне гарде Охаја у оквиру Програма државног партнерства, а потом су разматрани нови модалитети сарадње.

Господин Мекмилан је пренео званични позив секретара одбране САД Роберта Гејтса министру одбране Драгану Шутановцу да до краја године посети САД.

Током састанка размењени су ставови о безбедносно-политичкој ситуацији на Балкану. Потврђено је да је сарадња Војске Србије са Кфором на одговарајућем нивоу, те да је присуство међународних снага као фактора мира и стабилности, неопходно на Косову и Метохији. Државни секретар Спасојевић изнео је принципијелне ставове Србије у вези са питањем статуса КиМ и истакао значај европских интегративних процеса у региону. Спасојевић је информисао саговорнике о процесу имплементације Безбедносног споразума и о перспективама даљег учешћа Србије у регионалним безбедносним иницијативама.

Сусрет са генералом Меккинлијем први је званични сусрет једног српског званичника са новим командантом Националне гарде САД. Генерал Меккинли је истакао да сарадња Војске Србије и НГ Охаја представља модел по коме ће националне гарде других држава САД развијати сарадњу са својим партнерима.

Душан Спасојевић и Џозеф Мекмилан

Потврђено је да ће у наредном периоду преовладати практичне активности на терену, чиме ће се знатно унапредити квалитет сарадње у припремама за учешће у мировним операцијама, извођењу заједничких вежби и изградњи под-официрског кора Војске Србије.

Узајамни односи и сарадња током извођења пројекта „Хуманитарне асистенције“ оцењени су одличном оценом. Генерал Меккинли пренео је информацију да се разматрају могућност реализације новог сличног пројекта и модалитети проширивања сарадње на цивилно-цивилну област.

Током посете Националном универзитету одбране, делегација МО и ВС обишла је припаднике Војске Србије који се тренутно налазе на школовању у тој престижној војнообразовној установи.

Државни секретар Спасојевић одвојено се сусрео са помоћником државног секретара за Европу Стјуартом Џонсом и првим замеником помоћника државног секретара за безбедност и контролу наоружања Томасом Кантрименом, потом и са представницима Савета за националну безбедност и конгресменима из Комитета за ОС и Комитета за спољне послове Мајком Тарнером и Денисом Кучинићем. У разговорима у Стејт департменту, Савету за националну безбедност и Конгресу доминирале су теме везане за политичко-безбедносну ситуацију у региону Балкана и за европске интеграције Србије.

Током свих сусрета констатовано да су посета потпредседника САД Бајдена Србији и недавна посета председника Тадића Охају омогућиле боље разумевање и сагледавање безбедносних проблема, те потврдиле неопходност сарадње у области одбране и безбедности између Србије и САД. Посета је окончана разговорима у седишту УН у Њујорку, где је основна тема разговора била учешће припадника Војске Србије у мировним мисијама УН. ■

Државни секретар Зоран Јефтић на састанку Вишеградске групе у Будимпешти

Државни секретар у Министарству одбране Зоран Јефтић присуствовао је 8. октобра састанку министара одбране Вишеградске групе који је одржан у Будимпешти. Реч је о првом састанку министара одбране Вишеградске групе (Мађарска, Пољска, Чешка и Словачка), који је био посвећен интегративним процесима држава западног Балкана и Украјине.

Састанку су присуствовали министри одбране Чешке, Мађарске, Словачке и Украјине, државни секретари, односно помоћници министра одбране из Пољске, Босне и Херцеговине и Македоније.

Државни секретар Јефтић истакао је да је чланство у Европској унији приоритетан спољнополитички циљ Републике Србије. У вези са ангажовањем Србије у Програму Партнерство за мир, он је навео садржај актуелних облика сарадње посредством Индивидуалног програма партнерства и Прогледа, али и приоритете у наредном периоду који обухватају имплементацију Споразума

о безбедности информација са НАТО и отварање Мисије Републике Србије при седишту те организације у Бриселу.

На маргинама састанка Јефтић се сусрео са Валеријем Ивашченком, министром одбране Украјине. Том приликом, размотрене су могућности унапређења сарадње две земље у области одбране, посебно у погледу развоја сарадње у војној медицини. ■

Италијанска донација Министарству одбране

У складу са протоколом о донацији Министарства одбране Републике Италије Министарству одбране Републике Србије, потписаног крајем прошле године, 9. октобра је на нишком војном аеродрому војни изасланик Републике Италије у Србији бригадни генерал Мауро де Вићентис уручио начелнику Управе за ванредне ситуације МО Милану Попадићу, опрему вредну 600.000 евра.

Опрема ће знатно унапредити рад служби у Војсци Србије и Управи за ванредне ситуације, које се баве отклањањем и уништавањем неексплодираних убојних средстава. Реч је о техничким уређајима, најсавременијим детекторима метала, потом мина, те детекторима за откривање авионских бомби и осталих експлозивних направа. Посебно је важно што се у том комплексу налази и 30 комплекта заштитне одеће за пиротехничаре. Донација обухвата и шест специјалних теренских возила, опремљених за деактивирање и уништавање неексплодираних сред-

става, која ће 23. октобра железницом бити допремљена у Ниш.

Опрему ће добити припадници структура које се баве пиротехничких пословима у саставу Војске Србије, а главнину помоћи користиће Управа за ванредне ситуације МО и њене оперативне екипе. Примајући донацију Милан Попадић је рекао: „Ова донација много значи нама који планирамо, организујемо и одговарамо за ове послове у Србији. Технички боље опремљени, моћи ћемо да наставимо посао који представља један од највећих проблема”.

Војни изасланик бригадни генерал Мауро де Вићентис изразио је задовољство што је италијански авион слетео у Нишу и нагласио: „Ре-

Јубилеј Војносанитетског прегледа

На Војномедицинској академији, 12. октобра, обележена је 65. годишњица Војносанитетског прегледа, часописа лекара и фармацеута Војске Србије. Добродошлицу присутнима, у име часописа, пожелела је главни и одговорни уредник часописа проф. др Силва Добрић.

Подсећајући на историјат и развој Војносанитетског прегледа, од 1944. до данас генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, начелник ВМА, одао је признање уредништву и свим сарадницима часописа који су највећим делом заслужни што се он од јуна прошле године налази у водећим светским базама медицинске научне публицистике.

Говорећи о будућности часописа бригадни генерал доц. др Вељко Тодоровић, начелник Управе за здравство, истакао је да часопис неће одустати од своје досадашње тематике чији су основ родови са војномедицинском компонентом и научне студије.

Уредница Војносанитетског прегледа проф. др Силва Добрић провела је присутне кроз историју часописа и приказала промене у његовом изгледу и садржају након година непрекидног излагања.

Уредништву, редакцији и сарадницима часописа јубилеј су честитали представници САНУ и Медицинског факултета Универзитета у Београду, а свечаност су својим програмом улепшали и прваци опере београдског Народног позоришта Наташа Јовић и Дејан Максимовић. ■ Н. Д.

публика Италија је прва земља која је одлучила да конкретно помогне Србији у отклањању последица бомбардовања. Надамо се да ће и друге земље помоћи Србији на исти начин”. ■

З. М.

догађаји

Обележен Дан АРЈ ПВД

Поводом Дана артиљеријско-ракетних јединица за против-ваздухопловна дејства (АРЈ ПВД) – 30. септембра, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић упутио је честитку припадницима тог рода ВС.

– Стручност, одговорност и професионализам припадника вашег рода представљају гаранцију у извршавању постављених задатака и потврду да сте један од ослонаца вида Ваздухопловства и противваздухопловне одбране.

Уз жељу да и убудуће успешно реализујете постављене задатке, честитам вам празник – каже се у честници начелника Генералштаба.

Делегацију тог рода, коју је предводио бригадни генерал др Миодраг Гордић, командант 250. ракетне бригаде ПВО, поводом празника примио је заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Младен Ђирковић.

Централна свечаност поводом АРЈ ПВД одржана је 30. септембра у Крагујевцу. Свечаности су присуствовали државни се-

кретар Министарства одбране Игор Јовичић, командант Ваздухопловства и ПВО бригадни генерал Ранко Живак, представници градова Београда и Крагујевца, Српске православне цркве и други гости.

Командант ВиПВО бригадни генерал Ранко Живак је честитао Дан свим припадницима артиљеријско-ракетних јединица и подсетио на развој 250. ракетне бригаде, која је данас здружена тактичка јединица.

Удружење ратних и војних инвалида и погинулих бораца доделило је признање „Завет ратника ослободилачких ратова Србије од 1912. до 1918“ команди 250. ракетне бригаде ПВО. ■

Српско-румунска ваздухопловна

НАД НЕБОМ

Првом фазом распоређивања у зони операција, 6. октобра почела је дводневна билатерална ваздухопловна војна вежба „Air solution 2009“. Вежба ваздухопловних снага одржана је у ваздушном простору Србије и Румуније, укључујући аеродроме „Батајница“ и „Кампија Турзи“, те на војним полигонима две земље.

Циљ заједничке вежбе био је оспособљавање ВиПВО за планирање, организовање и извођење међународних ваздухопловних вежби са

Подељени кључеви новоизграђених станова у Новом Саду

Командант Прве бригаде Копнене војске и новосадског гарнизона бригадни генерал Ђокица Петровић уручио је, у присуству пуковника Мирољуба Николића, начелника Војнограђевинске дирекције Управе за инфраструктуру Министарства одбране, двојици професионалних и четворици пензионисаних припадника Војске Србије из новосадског гарнизона кључеве од новоизграђених станова.

Станови се налазе у новосадском насељу Југовићево. Њихова изградња отпочела је, на земљишту у војном власништву, још 2.000. године. Након више пута отпочињање и прекидане изградње, девастирања, неправног усељавања и разматрања својинског удела, Министарству одбране припало је десет станова

у, за сада, завршене две ламеле, од којих шест једноипособних и четири трособна.

По речима пуковника Николића, након ових шест на усељење чекају још четири стана у које ће нови станари ући након правоснажности додељених решења. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

ДВЕ ДРЖАВЕ

земљама у окружењу, те подизање нивоа координације оружаних снага Србије и Румуније у извођењу заједничких ваздухопловних операција.

Од летилица домаћег ваздухопловства у вежби су учествовала два авиона МиГ 21, два супергалеба Г4 и АН 26, док су румунску авијацију представљала четири ваздухоплова МиГ 21 лансер и АН 30.

Током два дана вежбе јединице ловачко-бомбардерске авијације извеле су фиктивна дејства по циљевима на земљи, уз праћење и заштиту снага ловачке авијације. Овогодишња вежба наставак је сарадње српског и румунског ваздухопловства и успешне вежбе „Interceptor 2008“, која је реализована прошле године.

У другој фази заједничке вежбе увежбавани су ангажовање и де-ангажовање поменутих ваздухопловних снага, те повратак на матичне аеродроме. Вежба „Air solution 2009“ организована је према стандардима НАТОа, а приликом њеног извођења коришћена је и стандардна војна терминологија на енглеског језику.

Командант вежбе пуковник Срето Малиновић и шеф румунског тима потпуковник Данијел Пакурару заједнички су нагласили да је вежба снага Србије и Румуније изузетно значајна, тим пре што се ове године одвијала на територији обе државе. ■

Н. ДРАЖОВИЋ

Сусрет главних подофицира Србије и Македоније

У нишкој касарни „Књаз Михајло“ 1. октобра састале су се делегације подофицирског кора Армије Републике Македоније и подофицирског кора Војске Србије. Македонску делегацију предводио је заставник Бобан Стојановић, главни подофицир АРМ, а њихови домаћини били су заставници Горан Радић, главни подофицир Војске Србије, и Зоран Коцић, главни подофицир Копнене војске.

На радном састанку презентована су искуства АРМ у развоју и организацији подофицирског кора. Домаћини су гостима предочили како је текао досадашњи развој подофицирског кора у ВС. ■

З. М.

Вести

ТРЕЋА ГОДИШЊИЦА СПЕЦИЈАЛНЕ БРИГАДЕ

У Панчеву је 29. септембра обележена трећа годишњица Специјалне бригаде. Свечаности у касарни „Растко Немањић“, између осталих, присуствовали су начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић и командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић.

Генерал Милетић је припадницима Специјалне бригаде честитао годишњицу и одао признање за резултате остварене у претходној години.

– Постигли сте пуно на усавршавању оперативних способности. Бригада је на највишем нивоу представила себе, Војску Србије и нашу земљу многим страним делегацијама, и у заједничкој обуци

са специјалним јединицама тих земаља показала да може равноправно извршавати све задатке – рекао је начелник Генералштаба.

Командант јединице бригадни генерал Илија Тодоров изразио је велико задовољство, јер су за три године остварени високи стандарди, иза којих стоји јединство квалитета, традиције, поноса и духа легендарних јединица – 63. падобранске бригаде, 72. специјалне бригаде и делова 82. поморског центра из Кумбора.

Обележавању Дана Бригаде присуствовали су и представници Српске православне цркве, Министарства унутрашњих послова, те бројни пријатељи и поштоваоци Бригаде и родбина погинулих и умрлих сабораца, којима је минутом ћутања одата почаст. ■

Размена искустава у области операција подршке миру

У Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС, 8. октобра, реализован је семинар са темом „Размена искустава у области операција подршке миру – обука тренера“.

Инструктори – предавачи на семинару била су два представника оружаних снага Краљевине Данске, мајор Уфе Геклер Педерсен (Uffe Geckler Pedersen) и капетан Микел Љунгберг (Michael Ljungberg), и капетан Данило Јоковић из Министарства одбране, а полазници семинара били су 18 припадника МО и ВС.

Циљ семинара је размена искустава и унапређење знања из области мултинационалних операција. Током семинара презентована су искуства оружаних снага Краљевине Данске из мировних операција на Косову, Ираку и Авганистану, те специфичности обуке јединица које се упућују у мировне операције. ■

Отворени дан у Трећој бригади и Гарди

Припадници 3. бригаде Копнене војске Србије су на свој дан, 7. октобар, отворили касарну „Књаз Михаило“ у Нишу суграђанима. Дружењу су се највише обрадовали малишани и са великим занимањем посматрали наоружање, војну опрему и део обуке припадника јединице. Највећу пажњу привукло је приказивање беспилотне летелице „Орбита“.

Команда Копнене војске и Треће бригада том су приликом наградили најбоље офицере, подофицере, војнике и цивилна лица на служби у бригади.

Командант Треће бригаде пуковник Чедомир Бранковић је подвукао да су њени инжењери између две годишњице изградили близу 30 километара путева и један мост, извршавајући и своје свакодневне војничке дужности.

Трећи пут заредом Гарда је 29. септембра отворила капије своје касарне грађанству.

Домаћин је припремио богат програм. Све је започело разгледањем Спомен-собе у Војничком клубу, у којој сабље, оружје, фотографије и документа из разних периода говоре о историјату јединице.

Почасни одред Гарде, са оркестром, демонстрирао је како изгледа давање почаста, овога пута не иностраним државницима, већ школарцима – они су ходали по црвеном тепиху, предат им је рапорт и пратили су их звуци марша. Приказан је и рад послуга почасне артиљеријске палбе коју изводе припадници те јединице.

Посетиоци су могли да виде изложена возила која се користе за превоз страних делегација и челних личности Министарства одбране, односно Републике Србије. Војна полиција представила се вежбом која је део сегмента обуке за мултинационалне операције. Такође, изложене су униформе које су се користиле и које се данас користе у Гарди. Приказан је и део физичке обуке са акцентом на борилачким вештинама и класична физичка припрема и обука припадника Гарде. ■

Стажирање потпоручника УВОД У ОФИЦИРСКЕ ДУЖНОСТИ

Најмлађи офицери Војске Србије 1. октобра званично су почели стажирање, након чега ће добити прве старешинске дужности. Командант Команде за обуку (КзО) генерал-мајор Александар Живковић примио је 23 потпоручника који ће у наредна три месеца стажирати у јединицама КзО. Том приликом, најмлађим старешинама Команде за обуку представљен је план приправничког стажа и предочени су задаци који ће пред њих бити постављени током увођења у почетне официрске дужности.

Генерал Живковић је подсетио потпоручнике да су, без обзира на чин који носе, првенствено војници, те да су то принципи којима у будућности треба да се руководе. Он је, пожелевши им добродошлицу, истакао да од њих очекује да одговорно и предано приступе својим будућим задацима, користећи сва знања која су стекли на Војној академији, али и искуства која ће стећи током стажирања и рада у јединицама.

Заменик команданта Копнене војске бригадни генерал Видоје Живковић и најодго-

ворније старешине тог састава примили су најмлађе офицере на приправничком стажу, распоређене у јединицама Копнене војске. Бригадни генерал Живковић честитао је потпоручницима успешно завршено школовање на Војној академији, пожелео им много среће и успеха у раду на почетку војничке каријере и предочио им организацијско-формацијску структуру, мисије и задатке Копнене војске.

Младе старешине чији пробни рад буде оцењен позитивно, стећи ће право да полагају стручни испит, након чега ће добити одговарајући сертификат и коначан распоред у јединицама и командама. ■

А. П. – З. М.

Чета за обуку санитетске службе у Нишу УСКРО РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР

Двадесетак професионалних војника из састава Копнене војске у Чети за обуку санитетске службе у Нишу тренутно похађа курс за болничаре другог нивоа, према међународним стандардима, што ће им омогућити да, поред основних специјалности, добију и допунску војноевиденциону специјалност – болничар. У реновираном објекту у ком је та чета смештена, обучавају се офицери, подофицери, војници и цивилна лица за обављање редовних задатака у јединицама и установама ВС и Министарства одбране, али и за учешће у мировним мисијама.

Чета за обуку санитетске службе, која је тренутно у саставу Центра за обуку логистике из Крушевца, ускоро би могла да прерасте у регионални центар, у ком би се обучавао кадар за потребе Војске Србије, оружаних снага земаља у региону и других партнерских држава.

У реновирање објекта за смештај и извођење наставе у самом центру Ниша, до сада је уложено око пет милиона динара.

– У реновираној згради моћи ће да се сме-сти 40 припадника ВС и 15 странаца, којима

ће бити обезбеђени и преносиви рачунари и прикључци за Интернет. За обуку је предвиђено пет кабинета, потпуно опремљених за извођење практичне наставе – каже потпуковник Слободан Андрејић, командир Чете за обуку санитетске службе, који наглашава да сви предавачи имају сертификате за извођење наставе на сва три нивоа, према међународним стандардима.

Део опреме за извођење практичне наставе обезбедила је Војска Краљевине Норвешке, која је и партнер Војсци Србије у прилагођавању војномедицинске службе процедурама које су усвојене у армијама развијених земаља. ■

М. МИЛОЈЕВИЋ
Снимио С. ЂОРЂЕВИЋ

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

Порекло насиља

Било би сувише лако и једноставно објаснити како су насиље у Србији донели ратови и бомбардовање. Могло би да буде тачно, али није. Бар не у потпуности. Држава се углавном посвећивала проблемима које је могла да реши. Оно што се чинило нерешивим, остављано је по страни или гурано у скровиште да чека „боља времена“. Наравно да такав однос према масовној трауми не доноси ништа боље, нити је могао да донесе.

Амерички ветерани из Вијетнама годинама су се лечили од тешких психичких тегоба стечених у сусрету са својом и туђом смрћу. Они који су још живи, боловаће док су живи. Тај скуп трауматским симптомима добио је своје опште име „вијетнамски синдром“, који се касније могао стећи на било ком стратишту. Вијетнам је давно у историји, али ратна лудила или лудила од рата и те како трају.

Мало је оних који су одолели језивим сценама смрти, комадању људских тела и несавладивог страха од сопственог краја. Приче о херојима саставили су ратници који су преживели туђи пакао и изградиле свој.

Уосталом, није ни требало чекати вијетнамски хад да би се разумело зашто се ветерани тешко навикавају на нови почетак живота. Исти су проблем имале фаланге, кохорте и легије у временима кратких предаха. Али, тада их нико није ни за шта питао, нити бринуо за људско месо које се зачарано крвљу кретало ка копљима, бодежима и коњици. „Чitava историја исписана је на људским костима“. То у часовима стваралачког очаја беше изрекао Малтус, можда и не спутећи колико је у праву.

За првог психијатра рата у литератури проглашен је Ерих Марија Ремарк, чији су романи ужасна параболо свеопштег лудила у Првом светском рату. На западу ништа ново, али ни на истоку. После Ремарка је тек имао да почне прави помор.

Ратни ветерани, преживели логораши и заробљеници аветали су по Европи и свету, али тада нико није имао времена за њих, јер су били у већини. Свет је под синдромом тешких траума подносио сва поратна лудила лакше него ратна, све у нади да ће се човечанство бар једнога дана уљудити.

Има ли у Србији постратног или вијетнамског трауматског синдрома? Изгледа да социјални, здравствени и безбедносни системи друштва нису у стању да изађу на крај са ратним ожиљцима. Неки су већ зарасли, али ружне и дубоке ране још жигају и указују на непредвидиво трајање невремена.

Српски ветерани имају од 15 до 50 година. Ови други су били на неким од фронта у братском крвопролићу. Најмлађи су имали четири-пет година када је трајало бомбардовање, па се њихов страх не може истријерити обичним пубертетским тегобама. Данашњи српски адолесценти одрастају на усломенама ужаса уместо на игру. Али, већина је у стању да то некако апсорбује спасоносним забором или духовитим отклоном према најранијој младости.

Било би сувише лако и једноставно објаснити како су насиље у Србији донели ратови и бомбардовање. Такво образложење масовне фрустрације и само је фрустрирајуће. То би могло да значи како је друштво своје грађане тек тако препустило масовном безнађу депресији и агресивности која „ослобађа вишак напетости!“

Могло би да буде тачно, али није. Бар не у потпуности. Држава се (са актуелним владајућим гарнитурима) углавном посвећивала проблемима које је могла да реши. Оно што се чинило нерешивим, остављано је по страни или гурано у скровиште да чека „боља времена“. Наравно да такав однос према масовној трауми не доноси ништа боље, нити је могао да донесе.

То се видело већ на други, ако не и на први поглед. Онда се покушало са ревизијом система вредности или допуштањем да се она (ревизија) изврши и заврши спонтано, па како нам буде. Видели смо многа немила лица која је стварни или апстрактни рат, као катастрофално невреме, избацио на сам врх.

Они који су били најгори и на самом дну, постали су критеријум родољубља и националних приоритета. Најкреативнији су отишли у дефанзиву пред толерисаном агресивношћу, најсиловитији су на општем страху потенцирали своју насилност и безобзирност, и гомилали своје богатство на заслугама које су сами себи приписали.

Таква атмосфера створила је ескадроне смрти, неразјашњена убиства и насиље као прећутну, али врхунску вредност. У таквом амбијенту, алтернативна, подземна Србија, која је себи узела монопол на родољубље, убила је чак и премијера.

Е сад, познаваоци „сиве зоне“ тврде да су ратне шићарије деведесетих углавном решиле своје проблеме. Једни су се превише осилили, те су их елиминисали силнији од њих. Други су били умнији, па су „опрали“ своје богатство, умрљано најдрагоценијом људском супстанцом. Желе да буду угледни грађани: да легално граде, донирају, а ако је могуће да се домогну спасоносне политичке хладовине.

Стигла је, међутим, нова генерација љубитеља брзог и кратког живота са старом максимом: „живи брзо и богато, умри млад!“ Већина, наравно, мисли да ово треће неће задесити баш њих. У сенци група која је у младим годинама заузела велеградски асфалт и почела да господари појединим квартовима, налазе се њихови имитатори, чија насилност зачуђује чак и окореле песимисте.

Да ли је све то постратна траума, изазвана рецидивима деведесетих? Нешто јесте, много више није! Овде је вредносни систем и даље окренут наглавце. Немају много шансе на углед они који постепено иду ка успеху захваљујући својој вољи и таленту. Лакше је отети, повредити, застрашити, уценити. Убити!

Иза свега тога стоји патолошки српски надрипатриотизам, чији су протагонисти поново они најгори. Та релативно мала, али неспутана групација разних десничарских удружења без много мозга, уверава све око себе да чини насиље „У име Србије!“

Наравно да таква руља и сама не верује у то, али она није потпуно самоникла. Сетимо се да су имали подршку „одозго“ кад су палили амбасаде. „И то је демократски чин“, рекао је један познавалац људских слобода, тада у самом врху власти.

То ће рећи да дневна политика може и те како бити генератор насиља. Но, не верујем да је онај недужни Француз, Брис Татон умро због тога што је банда непоследно едукована да то учини. Ма, не. То је акумулација мржње, настала из вишегодишње, упорне ксенофобије, из легенде о светској завери против Срба.

Само пар минута пре него што је претучен на смрт, Татон је са својим пријатељима наздрављао Србији и Београду. Дошли су овде да се лепо проведу. Они који истински мрзе Србију, убили су човека само да би се показали пред господарима који су их научили мржњи. ■

Прва бригада Копнене војске

Чувари севера

Специфичност јединица које чине Прву бригаду Копнене војске, јесу стални напори да задрже место које им с правом припада. Први, не само на папиру, по имену и датуму формирања већ и по резултатима које свакодневно постижу на бројним вежбама и активностима из прве и треће мисије Војске, припадници те бригаде једноставно истичу да су свом народу, посебно житељима места у којима су стационарани, увек на дохват руке. То се посебно види приликом пружања помоћи у отклањању последица од поплава, у чему имају богато, мада нежељено искуство.

Ознато је да бити први у нечему не представља само част и велики успех, већ и обавезу и одговорност. Свакодневно доказивање и надметање, понекад и са самим собом, тешко је и неретко, веома исцрпљујуће. Припадници Прве бригаде Копнене војске већ три године на својим плећима носе терет такве одговорности.

Терет првог, терет репера од кога је, и практично, започела реформа Војске Србије. Формирана последњег дана јула 2006. године, од јединица Новосадског корпуса, Прве оклопне бригаде и понтонирских батаљона, данашња Прва бригада поседује значајна искуства у осмишљавању, планирању и реализацији великог броја вежби и увежбавања, не само здружено-тактичких већ и нижих састава и јединица Копнене војске. Такав значај, свакако, подразумева висок ниво одговорности, али и даје много разлога за оправдани понос.

Опремљене веома респективним наоружањем, тенковима М-84, самоходним хаубицама калибра 122 милиметра, самоходним вишесцевним лансерима ракета *огањ*, противавионским топовима *бофорс*, оклопним транспортерима, борбеним возилима пешадије и извиђачким оклопњацима БРДМ-2, јединице Прве бригаде извршавају веома одговорне и значајне задатке из прве и треће мисије Војске Србије. Посебно истичући да је њихова бригада својевремено била модел по коме је реализована реорганизација других здружених тактичких састава Копнене војске, припадници Команде са задовољством износе и драгоцену искуства, стечена током трогодишњег деловања на простору Срема, Бачке и Баната, односно у Новом Саду, Сремској Митровици и Бачкој Тополи, где се данас налазе јединице те бригаде. Не заборављајући, наравно, и делове јединице ангажоване на обезбеђењу административне линије према Косову и Метохији.

– Наши задаци, међу којима су најважнији изградња и одржавање оперативне способности, припрема за извршење обавеза у контроли Копнене зоне безбедности на југу Србије, оспособљавање и увежбавање за обављање бројних наменских задатака и пружање помоћи у санацији последица елементарних непогода и катастрофа, у највећој мери опредељују и нашу свакодневну делатност, истиче командант Прве бригаде бригадни генерал Ђокица Петровић. – Наравно, највећу пажњу поклањамо обуци из које све исходи. Упркос финансијској рестрикцији, наставили смо да реализујемо све облике оспособљавања команди и јединица. Само ове године реализовали смо неколико так-

Вежбе

Од формирања Прве бригаде до данас, припадници команди и јединица реализовали су мноштво вежби, од којих помињемо само оне најмасовније. Средином октобра 2007. године, на интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“, учествовали су на тактичкој вежби „Јесен 2007“, на којој је приказана интеграција родовских јединица и њихово садејство у извршавању тактичких и ватрених задатака. Новембра исте године у шабачкој касарни „Мачвански партизански одред“ Команда Бригаде је, уз ангажовање припадника 110. понтонирског батаљона, реализовала заједничку вежбу припадника Војске Србије и оружане снага Мађарске, названу „Велика река 2007“.

Вежбеним активностима била је богата и 2008. година, када су припадници Прве бригаде реализовали тактичку вежбу „Тител 2008“. Тема је била спасавање људи и материјалних добара из подручја захваћеног поплавама. Исте године изведена је и вежба „Видра 2008“, на којој су приказана борбена возила за кретање по води, припрема људства и борбених возила за савлађивање водене препреке, процес организације и савлађивања водене препреке, коришћење амфибијских транспортера за прелаз преко реке, скела ПМ М-71, и друга средства за савладавање водених препрека.

Ове године припадници Бригаде реализовали су вежбу „Сретење 2009“, на којој су, у оквиру приказа дела оперативних способности у извршавању мисија и задатака Војске, демонстрирали дејство десантно-јуришних чамаца у поседуњу онострани обале, оклопних и механизованих јединица и јединица пешадије у нападу са насилним преласком реке, посудање обале и успоставање мостобрана...

тичких вежби и увежбавања, на којима смо приказали реалан ниво обучености како јединица, тако и команди Бригаде и батаљона. Поред вежбе „Сретење 2009“, на којој смо били носиоци организације приказа дела оперативних способности јединица у извршавању мисија и задатака Војске Србије, Команда Прве бригаде је, за Команду Копнене војске, пролетос организовала и реализовала показну вежбу на карти, названу ВЕКАР, уз богату компјутерску анимацију и си-

Командант Прве бригаде КоВ бригадни генерал Ђокица Петровић

приликом смо, можда и први пут, приказали не жељени и за дату прилику увежбани ниво оперативних способности, већ онај степен обучености и команди и јединица који се може сматрати реалним, стварним у датим условима, у реалном простору и по реалном задатку. Током дводневне интензивне активности на простору од двадесетак километара, са око 400 ангажованих људи и значајном логи-

мулацију новог модела оспособљавања команди. Реализовали смо и тактичке вежбе без учешћа јединица, такође један нови облик обучавања, у коме је ангажовање људских и материјалних ресурса знатно смањено, али је циљ, оспособљавање команди за ефикасно планирање, припрему и извођење операција, испуњен. На простору Баната и Бачке реализовали смо и теренску вежбу „Дијамант 2009“, са импозантним кадровским, просторним и временским замахом. Том

стиком, приказали смо оперативну способност и обученост које уживају поверење. Такве вежбе нас снаже и развијају веру у сопствене способности, не само код припадника команди, већ и у сваког војника појединачно – наглашава командант Прве бригаде генерал Ђокица Петровић.

Представљајући своју јединицу, припадници Бригаде често истичу да се не плаше сталних провера и испита. Стиче се утисак да им редовне и ванредне контроле обуке и оспособљености чак и импонују. Зато многобројне вежбе на којима су учествовали посматрају више као прилику за увид у реално стање моћи и практичне оспособљености, него као приказ достигнутог нивоа обучености, мада је у Првој бригади то готово изједначено. Поклањајући дужну, генерал Петровић каже велику, пажњу обуци, успели су, посебно током ове године, да се приближе веома амбициозним пројекцијама Управе за обуку и доктрину. Стога њихова искуства у реализацији новог Упутства за управљање обуком несумњиво много значе, не само другим сличним јединицама, већ и управи у којој је осмишљен.

– Имамо богато искуство из примене новог Упутства за управљање обуком – нагласио је бригадни генерал Ђокица Петровић.

Цивилно-војна сарадња

Територијална надлежност Прве бригаде Копнене војске, када је реч о цивилно-војној сарадњи у остваривању, пре свега војних и заједничких интереса, обухвата четири управна округа на територији Аутономне Покрајине Војводине. То су Севернобачки, са седиштем у Суботици, Јужнобачки, са седиштем у Новом Саду, Севернобанатски, са седиштем у Кикинди, и Сремски управни округ, чији је центар Сремска Митровица.

Како задаци које Бригада извршава често прелазе границе тих подручја, цивилно-војна сарадња остварује се и са цивилним структурама других управних округа на територији Војводине и Републике Србије. Као пример успешног ангажовања ван уске територијалне надлежности, потпуковник Драган Заклан, начелник Одсека за цивилно-војну сарадњу у Првој бригади, наводи и недавну, веома успешну промоцију војног позива у Панчеву, у коме је лоциран 11. пешадијски батаљон.

Сваки излазак на вежбовну просторију користи се и за спровођење акције „Војни лекар у селу“, која је, за кратко време, побрала све симпатије локалног становништва. Само током овогдишње акције у банатском селу Тараш, приликом припрема за извођење вежбе „Дијамант 2009“, санитарска екипа Прве бригаде, са војним лекаром мајором Младеном Мијовићем на челу, бесплатно је прегледала шездесетак углавном старијих житеља села.

Становништво у делу зоне Прве бригаде је, већ неколико година, често угрожавано хировима Дунава, Тисе и других река, па је значајно истаћи и дугогодишњу сарадњу припадника Војске са одељењима за ванредне ситуације и штабовима цивилне заштите Покрајине и градова у регији, али и пожртвовано ангажовање њених припадника на спасавању живота и имовине од поплава.

– Зато смо и Команди КоВ и Управи за обуку и доктрину понудили низ предлога, који су резултат не само реализованих вежби већ и наших свакодневних активности и обуци. Између осталог, уочили смо да систем реализације обуке још није у потпуности саображен Упутству, односно да још нису испуњени сви предуслови за потпуну примену, иначе веома квалитетног Упутства. Наравно, с временом ће се

Најбоље јединице

Кључ победничког духа

Међу јединицама Прве бригаде Копнене војске по успеху и постигнутим резултатима нарочито се издвајају команде и састави 15. тенковског батаљона и 13. дивизиона СВЛР (самоходни вишецевни лансер ракета). Те јединице, осим што постижу најбоље резултате у обављању редовних задатака, највише су учинили и за побољшање услова за живот и рад у јединицама.

ећ на самом улазу у круг касарне у Сремској Митровици примећује се да владају ред и чврста војничка дисциплина. Офарбане ограде, уредни травњаци, цвеће и зеленило, окречене и под конач уређене зграде команди батаљона... Све одаје утисак чистоће и бескомпромисног уредности. У парку техничких

средстава под конач поређани тенкови М-84, возила БВП-80, лансери *огањ*... Та борбена средства чине главну снагу батаљона и ударну песницу Прве бригаде КоВ.

Сремска Митровица, уз 13. дивизион СВЛР и 15. тенковски батаљон, дом је и 16. механизованог батаљона. У разговору са командантима тих јединица покушали смо да потражимо кључ успеха најбољих батаљона Прве бригаде. За рецепт како се ствара и одржава победнички дух питамо првог човека сремскомитровачког гарнизона и команданта 15. тенковског батаљона потпуковника Ивана Дадића.

– Сваки успех, па и војнички, резултат је мукотрпног, континуираног и сложеног рада свих официра и војника у јединици. Осим тога, сваки старешина својим личним примером утиче на повећање дисциплине, марљивости и залагања. Уз труд да се сваки постављени задатак изврши на најбољи могући начин, то био био једини кључ за постизање резултата – објашњава потпуковник Дадић и напомиње да апсолутни приоритет у његовој јединици има процес обуке војника. Све остале активности подређене су обуци и у функцији су што боље спремности војника и старешина.

За постизање врхунских резултата радни дан је – кратак. Према речима потпуковника Дадића, метод рада у Првој бригади такав је да се највећи део обавеза завршава током радног времена. Осам часова рада довољно је за завршавање основних дневних обавеза. Врхунски резултати захтевају, међутим, додатни напор, више енергије и већи степен ангажованости свих у јединици.

– Командовање једним батаљоном подразумева целодневно ангажовање, истич потпуковник Дадић. Већ на самом почетку радног дана треба примити све извештаје, сумирати претходне резултате и направити план са посебним тежиштима за дан који следи. Свако-

уочене слабости отклањати, тако да ће ефикасност оспособљавања бити још већа.

Мада се у Првој бригади, као и у другим здруженим тактичким саставима Војске Србије, оспособљавају припадници свих родова и служби Копнене војске, нарочита пажња се, ипак, поклања обуци извиђачких јединица, посада оклопних и механизованих јединица, по-

дневна активност је и пријем извештаја о објектима под стражарском службом, а треба саслушати и редовне рапорте командира чета. После тога, следи 20 минута јутарњег вежбања, што предвиђа ново упутство о физичкој обуци, које се, између осталих, опитује и у Првој бригади. Затим следи реализовање зацртаних задатака. Да би све то постигао неретко је потребно да на дужност дођем већ око шест, а круг касарне обично напуштам око 16 часова – каже Дадић.

Највише промена у начину рада батаљона Прве бригаде, као и у осталим јединицама Војске Србије, донела је примена новог система извођења физичке обуке. Командант 13. дивизиона СВЛР, који је једна од две артиљеријске јединице у Првој бригади, мајор Срђан Николић напомиње да је ново Упутство о извођењу обуке дало више слободе командирима чета и осталим учесницима у процесу обучавања војника. То је утолико значајније што овај дивизион између осталих задатака обучава снаге за обављање дужности у Копненој зони безбедности.

– Нови приступ донео је обуку војника која је у складу са додељеном мисијом јединице. Уз то, овај концепт одговара процесу професионализације Војске, који је у току и којим смо за сада изузетно задовољни. То подразумева да у овом процесу учествује више чинилаца, што је видљиво на нивоу обука посада, вода, чете – указује Николић.

Када је реч о обуци, у најуспешнијим батаљонима Прве бригаде напомињу да су задовољни досадашњим учинком новог система и реализацијом зацртаних тема. Основна разлика у односу на досадашњи начин извођења обуке јесте у додељеној мисији сваке јединице, од чега зависи и обука људства. Једноставно речено, реч је о темама које су јединици – неопходне.

Сајмови запошљавања

Прва бригада КоВ и ове године активно је учествовала у промоцији војног позива. Преко локалних средстава јавног информисања и учествовањем припадника јединица Бригаде на сајмовима запошљавања у Новом Саду, Темерину, Суботици, Бачкој Паланци, Шиду и Сомбору, допринели су да се њена попуна професионалним војницима са око 60 % повећа на око 90%.

служилаца и послуга артиљеријских и артиљеријско-ракетних јединица ПВО и послужилаца инжењеријских средстава. Ниво њихове обучености приказан је у споменутим многобројним вежбама различитог нивоа, али и на полигонима и стрелиштима, на којима свака генерација војника на одслужењу војног рока, а с њима и професионалних војника, доказује своје умеће.

– Иако су вежбе реализоване током године биле различитог нивоа, за нас је свака имала исти значај. Желећи да сагледамо стварну моћ и оспособљеност, како команди, тако и потчињених јединица, инсистирали смо на демонстрацијама стварне способности, не оне која је резултат припрема за вежбу, већ оне на коју можемо да рачунамо у сваком тренутку, у реалним, понекад и непредвидљивим, изненадним, али не и изненађујућим условима. Такве вежбе и таква обука омогућиле су достизање резултата којима се поносимо – истиче генерал Петровић, напомињући да јачање организацијско-формацијске структуре Бригаде, које се управо реализује, омогућава остваривање још амбициознијих циљева.

– На бази досадашњих искустава и наших предлога за доградњу организацијско-мобилизацијске структуре, четири наше јединице су повећале степен развијености, што је довело и до промене односа између сталног и рочног састава. Пројектовани однос професионалног и рочног састава сада је 93 према седам одсто. То је веома добро. Број професионалних војника у нашим јединицама је удвостручен, што сведочи не само о незаустављивом процесу професионализације Војске већ и о повећаном интересовању за војну професију и порасту угледа војске у друштву. Томе је, свакако, допринело и отварање Војске, транспарентност наших активности и наше све чешће појављивање у медијима – сматра генерал Петровић.

Основно борбено средство 13. дивизиона јесте самоходни вишецевни лансер ракета 128 милиметара М-77 *огањ*. Његова намена је да остваривањем снажних изненадних и брзих ватрених удара по циљевима велике важности подржава извођење операција Прве бригаде КоВ. Дивизион према формацији, уз Команду и командну батерију, у свом саставу има три артиљеријске батерије наоружане *огњевима*, а и четири одељења чуварског вода Сремска Митровица.

Обука је апсолутни приоритет и у 16. механизованом батаљону. Командант тог батаљона потпуковник Дејан Митић даје своју дефиницију успеха гарнизона Сремска Митровица.

– Најбољи резултати захтевају и најбољи рад. Треба имати у виду да су наши војници на административној линији са Косовом и Метохијом, где се смењују сваке три недеље. Уз професионалне војнике, у нашим батаљонима имамо и војнике на редовном служењу војног рока, који такође пролазе зацртане видове обуке. Војници нам долазе свака три месеца. После општег оспособљавања у центрима, следи стручно-специјалистичка обука, тако да добијемо војнике добро оспособљене за службу у оклопним јединицама – за дужности возача тенкова, нишанџија, стрелаца... Код нас учествују у колективној обуци – посаде, вода, чете. Планске редовне активности спроводе се на полигонима Десић, Орешац и Пасуљанске ливаде. Ту врсту обуке у гађању пролази свака генерација војника, објашњава потпуковник Митић.

Иако ова три батаљона чине својеврсне целине у Бригади и гарнизону Сремска Митровица, команданти истичу и најважнију заједничку црту. Једни без других не могу, исто као што се задатак не може извршити ако макар један члан посаде тенка, или послуге артиљеријског оруђа недостаје. ■

О значају који у Првој бригади придају медијима, говорио је и капетан Дамир Халимовић, референт за односе с јавношћу.

– Од почетка ове године примили смо више од сто професионалних војника, а до краја очекујемо да се тај број удвостручи, па и утростручи, с обзиром на то да ћемо врло брзо на обуку послати и седму групу кандидата за професионалне војнике. Ова је бригада веома атрактивна. Ми смо веома активни не само у Новом Саду, већ и у свим другим већим местима, учествовали смо на неколико сајмова запошљавања, сарађујемо са установама и институцијама које могу да буду извориште кадра опредељеног за војни позив. Присутни смо и у Суботици, и у Сомбору, и у Бачкој Паланци, и у Панчеву, и у Сремској Митровици. Тамо где су нам јединице, али не само у тим местима, ми смо „отворили прозор“, одшкринули врата за слободније кретање људи и идеја. Ефикаснијом, квалитетнијом и богатијом сарадњом с медијима, ми смо, практично, кренули у сусрет јавности, не чекајући да младићи, а ове године и девојке, сами потраже информације у војним одсецима. Постали смо присутнији, видљивији на сваком месту, у сваком граду и градићу. То даје резултате. Попуна наше јединице је веома добра, а с обзиром на повећање формације и знатно већи број радних места за професионалне војнике, очекујемо још масовније интересовање за наше јединице, рекао је капетан Халимовић.

Иако су три године, колико Бригада делује на простору Баната, Срема и Бачке, релативно кратак период за развој непосреднијих и дубљих социјалних односа, капетан Халимовић истиче да је срдачна отвореност одлика средина у којима се налазе њихове јединице.

– На овим просторима раније је постојао корпус, уместо њега сада је ту Бригада, али су људи, већином, исти као раније. Зато нам није било тешко да се у сваком граду, у коме имамо јединицу, наметнемо као важан субјекат живота и рада, заједно са свим другим житељима. У скоро свим нашим активностима имамо велику подршку локалних власти. То се посебно односи на Нови Сад, који је на сваки наш предлог, молбу, или захтев реаговао тако брзо, тако квалитетно, тако ефикасно и с разумевањем да смо, с обзиром на пословичну спорост администрације, понекад и сами били изненађени. Ја то видим као још један резултат наше веома успешне медијске, али и сваке друге активности, то је тај „камбек“, који добијамо као доказ квалитетних односа с јавношћу. Значај и углед који уживамо у срединама у којима су стациониране јединице Бригаде видљиви су, како приликом обележавања Дана Војске и других значајних датума, тако

Копнена зона безбедности

Команда и јединице Прве бригаде Копнене војске ангажоване су на обезбеђењу административне линије према Косову и Метохији на базима „Кадрова чука“, „Девојачка чука“ и „Језерска махала“. Најбоље оцењена база у 2007. години била је база „Добела Глава“, коју су тада обезбеђивале јединице Прве бригаде, док је у 2008. години то признање добила база „Кадрова чука“.

Међуармијска сарадња

Реализација задатака из међуармијске сарадње једна је од редовних активности коју реализују Команда и јединице Прве бригаде. У том смислу реализовано је више евалуацијских посета, заједничких вежби, инспекција по Бечком и Дејтонском споразуму, а обављена је и посета страних војних аташеа са породицама Новом Саду. Командант Прве бригаде бригадни генерал Ђокица Петровић боравио је у Команди Националне гарде Охаја, а међународна сарадња до сада је реализована са оружаним снагама САД, Русије, Мађарске, Хрватске, Црне Горе и Босне и Херцеговине.

и током свих вежби на којима смо учествовали. И кад је реч о формирању и опремању будуће Спомен-собе Бригаде, такође уживамо неподељену подршку свих надлежних и заинтересованих чинилаца у Новом Саду, баш као и кад је реч о подизању споменика жртвама ратова од 1990. до 1999. године – напомиње капетан Халимовић.

Традиција и неговање свевременских историјских и патриотских вредности представљају општа места, на којима је сусрет Бригаде и локалне самоуправе логичан и разумљив. Иако смо послед-

На полигону „Пасуљанске ливаде“

њих година, у свакодневним настојањима да надокнадимо пропуштено и спречимо веће застојање за развијеним светом, можда и олако пренебрегли оне националне специфичности и вредноте, које нас чине „својим на своме“, у Бригади истичу да познавање сопствене националне историје и поштовање жртава, датих у вековним напорима за освајање и очување слободе, увек изнова снаже сваког њеног припадника.

– Желимо да, већ следеће године, оснујемо Спомен-собу у којој бисмо приказали историјат борби за слободу у овим крајевима. Познато је да та борба, с прекидима, траје више од два века и да је српски народ на овим просторима упорно тежио заједничком животу с матицом. У спомен на та настојања обележавамо и Дан јединице, 9. новембар, када је, 1918. године, српска војска ушла у Нови Сад, тада центар политичког покрета за одвајање Срема, Баната, Бачке и Барање од ондашње Угарске. Такве активности, попут обележавања Дана јединице, или организовања „Отвореног дана“, када грађани у великом броју имају прилику да нас ближе упознају и сагледају какви су наши задаци, представљају спону која нас нераскидиво повезује с мештанима – тврди капетан Халимовић.

Подофицири

Најважнији ослонац команданту Бригаде, када је у питању функционисање бројног подофицирског кадра, представља главни подофицир, коме су на линији подофицирске подршке главни подофицири у батаљонима – дивизионима и први подофицири у четама – батеријама. Обиласцима јединица, планским контролама, свакодневним контактима, линијом подофицирске подршке, прикупљањем и анализирањем информација, главни подофицир стиче непосредан увид у стање подофицирског кадра, о чему извештава команданта Бригаде и предлаже му мере за отклањање евентуално уочених недостатака.

Ниво индивидуалне обучености подофицира, професионалних војника на редовном одслужењу војног рока за обављање формацијске дужности и његово унапређење, сагледавање и решавање професионалних, статусних и других питања, везаних за живот и рад бројне подофицирске и војничке структуре, представља веома важан сегмент деловања главног подофицира у Бригади.

– Подизање индивидуалне обучености подофицира и професионалних војника до стандарда којим се обезбеђује успешност извршавања сваког задатка из три мисије Војске Србије јесте приоритетан задатак, који је командовање, у овом здруженом тактичком саставу, поставило пред челне старешине подофицирског кора – каже заставник прве класе Петко Кузмић, главни подофицир Прве бригаде КоВ.

Мада, по мишљењу Кузмића, улога главних подофицира у Војсци Србије још није у потпуности сагледана, па самим тим ни довољно нормативноправно регулисана, комплетна линија подофицирске подршке у Првој бригади заживела је у фебруару ове године. Од тада до данас, у односу на период у коме у Војсци није постојало такво устројство, квалитет оспособљености подофицира и њихов професионални приступ раду знатно су се побољшали. Свему томе увелико доприносе и редовни радни договори главног подофицира у Бригади са колегама у батаљонима – дивизионима и првим подофицирима у четама – батеријама, те међусобни договори на нивоу Колене војске.

Сумирајући запажене резултате, постигнуте ове године, бригадни генерал Ђокица Петровић већ размишља о наредној. За најважнији циљ истиче очување живота и радне способности људи којима командује и спречавање могућности за ванредне догађаје.

– Приоритет је повећање нивоа колективне обучености и оспособљености за задатке који нам предстоје. Ова бригада обезбеђује више од 40 објеката, део административне линије с Косовом и Метохијом, реализује обуку с респективним наоружањем. С обзиром на наша искуства, с правом можемо рећи да је Бригада у самом врху у процесу оспособљавања команди за планирање и припрему операција по новим нормативним документима. Стога сматрамо да процес колективне обуке треба наставити с много више вежби у практичним, реалним, ситуацијама, у простору у коме су јединице иначе размештене. Само тако реализоване вежбе омогућавају сагледавање стварних способности официра и подофицира да командују јединицом у сложеним временским и земљишним условима. Треба да се ослободимо страха од неуспеха, од грешака, од уочених слабости. Следеће тежиште јесте да пројектовани број професионалних војника доведемо до прописаног. Професионализација нам омогућава ефикасније извршавање многобројних обавеза и задатака. Приоритет нам је и физичка обука којој у наредној години треба поклонити још већу пажњу. Прва бригада има спортски дух у себи. Ми већ годину, или две дишемо за вратом Специјалној бригади на готово свим спортским такмичењима у Војсци. Запажен ниво физичке опремљености потребан је и ради ефикаснијег извршавања одговорних и тешких задатака. Немамо ни времена ни места за предах. А ни права на предуг одмор – закључио је бригадни генерал Ђокица Петровић. ■

Душан ГЛИШИЋ
Будимир М. ПОПАДИЋ
Раде ДРАГОВИЋ

Конгрес Европског удружења војних новинара у Бечу

Традиционално и модерно

Програм конгреса спојио је аустријску војну традицију и историју са данашњом модернизацијом војске с циљем испуњења основних задатака и мисија аустријских оружаних снага

Свогодишњи конгрес Европског удружења војних новинара (ЕМРА), 30. по реду од оснивања организације 1977. године, одржан је у Бечу од 6. до 10. октобра, а организатор је редакција листа аустријских оружаних снага „Truppendienst“.

У Удружењу су уредници војних листова и часописа из 22 европске земље. Скупу у аустријском главном граду присуствовало је више од 70 чланова, посматрача и гостију из других организација са којима ЕМРА сарађује.

Програм конгреса конципиран је тако да, поред одржавања Генералне скупштине, буде приказан спој аустријске војне традиције и историје са данашњом модернизацијом оружаних снага с циљем одбране земље, помоћи становништву у случају природних катастрофа и учествовања у мировним мисијама.

На свечаности отварања Конгреса у Војном музеју у Бечу, приређен је концерт Гардијског оркестра.

На Генералној скупштини, одржаној у згради Националне одбрамбене академије, поред уобичајених тачака дневног реда где су разматрани и усвојени извештаји за прошлу годину и план рада за наредну, представљена је недавна посета групе новинара из тог удружења немачкој морнарици и приказ дела обуке и спремности за предвиђене задатке. Посебно занимљива била је обука ронилаца и увежбавање спасавања људи из воде.

Посета новинара некој од значајнијих активности или оружаним снагама једне земље редовна је годишња активност, а за наредну годину планирана је посета оружаним снагама Босне и Херцеговине

ради сагледавања резултата реформе система одбране.

Разматрана је и организација наредна три конгреса ЕМРА, а у плану да буду домаћини су Србија, Швајцарска и Немачка. Одлуку о томе доноси Управни одбор, после консултација са министарствима одбране земаља које би биле организатори.

Према садржајном програму овогодишњег конгреса, учесницима је омогућено да присуствују изузетно атрактивној алпинистичкој обуци аустријских специјалаца у преласку стеновитог терена и савладавању бројних препрека. За убацивање терориста коришћени су хеликоптери, којима су касније рањени извлечени са места акције.

После акције приказани су услови за другачији начин обуке, а то су курсеви за домаће и стране учеснике у Семинарском центру у Рехенау. Стари дворач с краја 19. века, који је подигао барон Ротшилд, сачувао је своју аутентичност иако је у њему омогућена настава уз коришћене најновије аудио-визуелне технике.

Приликом посете авиобази у Лангенлебарну учесницима су приказане карактеристике и могућности авиона *еурофајтер тајфун* (Eurofighter „Турхооп“) и хеликоптера *блек хоук* (S-70 „Black Hawk“). Два *еурофајтера* извела су кратак летачки програм, а онда су учесници, по групама, имали прилику за полчасовни лет *блек хоуком*.

Новинаре је поздравио командант аустријских оружаних снага генерал-потпуковник Гинтер Хефлер и информисао их о основним задацима и мисијама аустријске војске.

Након тога, било је говора о организацији и реализацији сарадње војске и цивилних структура на пословима одбране и помоћи становништву. Презентација је изведена у Сент Пелтену, главном граду Доње Аустрије, где покрајинска власт има добру сарадњу са Рајфајсен банком на тим пословима.

Награда ЕМРА

Ове године други пут је додељена награда ЕМРА за најбољи чланак објављен у европским војним гласилима између два конгреса.

Одлуком петочланог жирија „ЕМРА Award“ додељена је норвешком потпуковнику Кнуту Вернеру Хагену, историчару и предавачу на Ратној академији у Ослу, за чланак о обнови немачке привреде после Другог светског рата, објављен у аустријском листу „Truppendienst“.

Завршна посета била је Центру за обуку „Tritolwerk“, где се изводи обука против нуклеарних, биолошких и хемијских дејстава. Одлика те обуке је примена најновијих техничко-технолошких достигнућа које аустријске оружане снаге примењују приликом пружања помоћи у стварним катастрофама које су се догађале у свету. ■

Р. МУТАВЦИЋ

Заклетва најмлађе класе студената Војне академије и ВМА

На Војној академији у Београду 2. октобра заклетву су положили студенти 134. класе Војне академије и прва класе интегрисаних студија за докторе медицине ВМА. Честитајући новим полазницима, начелник Војне академије, бригадни генерал Младен Вуруна, изразио је задовољство због великог броја нових припадника Министарства одбране и Војске Србије и подсетио на одговорности и обавезе које војничка заклетва са собом носи.

Генерал Вуруна је нагласио да ће студенти на Војној и Војномедицинској академији стећи знања у складу са највишим образовним и војним стандардима. Такође, изразио је очекивања да ће полазници те класе студије завршити на Војном универзитету, чије је формирање циљ реформи које се спроводе у војнообразовном систему.

Поред студената, заклетву су положили и слушаоци школе за резервне официре из састава Војне академије и ВМА и војници спортског вода партије „Септембар 2009“. Свечаности су присуствовали родбина и пријатељи студената, гости из Министарства одбране и Генералштаба ВС и професори Војне академије. ■

Наставна посета ученика Војне гимназије

Ученици 37. класе Војне гимназије боравили су почетком октобра у једнодневной наставној посети западној Србији, где су посетили више историјских, културних и верских знаменитости. Војни гимназијалци обишли су манастир Каону, Бранковину, околину Ваљева и истраживачку станицу „Петница“.

Према речима поручника фрегате Мирослава Ђитића, начелника класе, наставне посете, попут ове, постале су редовна пракса у овој војношколској установи.

– Циљ таквих посета је да се ученици сазнају што више о Србији, којој ће као официри служити после завршетка школовања. Желимо да будући официри увиде значај и богатство наше културе, историје и верских споменика. Реч је о саставном делу школовања у Војној гимназији, какви су и други програми које организујемо – обука у пливању и скијању, спортске активности...

Осим знаменитих места, ученици Војне гимназије посетили су истраживачку станицу „Петница“, где су се из прве руке информисали о условима конкурисања за боравак и рад у том истраживачком центру, те о могућностима за усавршавање и продубљивање стечених знања. Војна гимназија већ традиционално сваке године по неколико даровитих ученика упућује у ту истраживачку станицу. ■

Н. ДРАЖОВИЋ

Горан Чегар победио на Новосадском маратону

Атлетичар и припадник Војне академије старији водник Горан Чегар победио је на Првенству Србије у маратону, које је 11. октобра одржано у оквиру 17. новосадског маратона. Трку на стази дужине 42.195 метара Чегар је завршио са три минута предности испред другопласираног Небојше Милинковића из Атлетског клуба Београд, и минутом више испред припадника Жандармерије Небојше Огњановића, који је заузео треће место.

– Маратон је најтежа атлетска дисциплина и изузетно ми је драго што сам постао државни првак. Услови за трчање нису били најбољи, јер је време било кишовито и прохладно уз јак ветар. Додатна

отежавајућа околност била је и што сам добар део трке претрчао сам. Ипак, ова победа ми је утолико важнија, јер сам први маратон у животу претрчао пре тачно 15 година, такође у Новом Саду – наглашава старији водник Чегар.

Од старта трке припадник Војске Србије био је на челу атлетичара, а предност над осталим такмичарима готово до самог циља износила је између осам и девет минута.

Победа у маратону само је наставак његових успеха. Чегар је у марту победио и на Новосадском полумаратону, а исти успех поновио је и на дупло дужиој деоници.

Запажене резултате на Новосадском маратону забележиле су и екипе Војске Србије и Војне академије, које су учествовале у штафети. ■

Р. Д.

Осми сусрет ветерана инжињераца

Полазници прве класе Инжињеријске подофицирске школе, која је школовање почела давне 1952. у Карловцу, састала се почетком септембра у Београду. Сусрети ветерана инжињераца одржавају се већ осми пут, а последњи сусрет искоришћен је за посету музеју Бањичког логора и Музеју историје Југославије.

За идући састанак класе планирано је крстарење фериботом од Београда до Ђердапа. ■

С. С.

Први час за студенте ВМА

После завршене једномесечне војностручне обуке, прва класа Високе школе ВМА, којима су се придружила два кадета из Републике Црне Горе и Босне и Херцеговине, започели су наставу тако што су се детаљно информисали о студијском програму и обавезама које их очекују. Студентима војне медицине, прво предавање у школској години, која је званично започела 28. септембра, одржао је начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић.

Он им је том приликом пожелео да постану будући лидери српске медицине, професори и наставници али и руководиоци и врхунски официри спремни да одговоре изазовима свакодневице.

Генерал Јевтић истакао је да ће студенти у ВМА имати наставу по светским стандардима и строгим критеријумима, да од њих очекује да буду посвећени стицању знања, али и да њихове оцене буду мерило квалитета образовања које стичу. Рад у малим групама најбољи је предуслов за стицање квалитетног знања, како каже начелник ВМА, па је зато и одлучено да се сходно потребама система одбране упише мала група студената. Он је рекао и да ће сваки студент имати свог ментора. Јевтић је подсетио да су студијским програмом интегрисаних академских студија медицине предвиђена 34 обавезна и 34 изборна предмета

Декан Високе школе ВМА, академик, пуковник проф. др Миодраг Чолић представио је студентима наставни програм и руководиоце предмета на првој години студија, и информисао их о са свим правима и обавезама на Високој школи ВМА. ■

Награда удружења реуматолога Србије

Доктор Горица Ристић са Клинике за реуматологију и клиничку имунологију ВМА добила је награду Удружења реуматолога Србије, а њен рад „Концентрације про и антиинфламаторних цитокина код болесника са реуматоидним артритисом“ проглашен је најбољим на недавно одржаном Годишњем конгресу реуматолога Србије.

Главне теме конгреса, који је одржан у Суботици, биле су системске болести везивног ткива и остеопороза, а посебан акценат стављен је на терапију реуматоидног артритиса биолошким лековима. У раду конгреса учествовало је и 12 предавача из иностранства, а стручњаци Клинике за реуматологију и клиничку имунологију ВМА презентovali су више радова у виду усмених излагања и постер сесија. ■

Успешна сарадња ВМА и приватне лекарске праксе

Организација, традиција, достигнућа, мисије и визије Војномедицинске академије, могућности Дијагностичко-поликлиничког центра, академски потенцијал и научноистраживачки пројекти установе представљени су у оквиру „Првог конгреса приватне лекарске праксе Србије“, који се одржава у Београду.

У својству госта, а у оквиру специјалне сесије „ВМА – 165 година традиције и искуства“ предавања су одржали научни сарадник др сц. мед. Елизабета Ристановић, пуковник проф. др Ђоко Максић, проф. др Мирјана Животић Вановић и академик пуковник проф. др Миодраг Чолић.

– Војномедицинска академија је понос Србије – рекао је проф. др Вишеслав Хаџи-Тановић, председник Удружења приватних лекара Србије, честитајући нашој установи за све остварене резултате, а посебно почетак академске године за прву генерацију студената медицине у ВМА.

Проф. Хаџи-Тановић истакао је да се приватна лекарска пракса у Србији развила захваљујући доброј сарадњи са лекарима из државног здравства и апострофирао изузетну сарадњу Удружења са ВМА. ■

Висок међународни углед токсиколога ВМА

Начелник Клинике за ургентну и клиничку токсикологију Центра за контролу тровања ВМА професор др Славица Вучић изабрана је за члана Научног саветодавног одбора Организације за забрану хемијског наоружања (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons).

Организација за забрану хемијског наоружања (ОПЦВ), са седиштем у Хагу, основана је 1997, а до сада јој је приступило 188 држава. Република Србија постала је члан ове организације 20. априла 2000. године. ■

Припремила Елизабета РИСТАНОВИЋ

ПОПУСТ 20-70%

310148

СУКОБИ У СЕНЦИ

Аутор Славиша Влчић

Издање 2009.

Броширан повез, 200 страна,

Формат 14 x 20

Цена 1.000,00

Са попустом 800,00

Аутор се потрудио да сабере детаљне информације о томе како су текле десетина окршаја на врућим тачкама широм планете. Бројни заинтересовани, директни актери и индиректни профитери у свету информација, створили су малу око догађаја

који су теме *Сукоба у сенци*. Аутор се одлучио за храбар корак ишчитавања великог броја извора, затим анализе контрадикторних тврдњи, да би на крају дошао до закључка и приче која би требало да буде што приближнији приказ стварног тока десетина инцидената и интервенција. *Сукоби у сенци* у великом броју случајева односе се на примену специјалних снага, које су управо и формирани и обучени за употребу у кратким али жестоцим конфликтима

НОВО

140045

Формат
22,3 x 30,6Цена
350,00

140047

Формат
22,3 x 30,6Цена
400,00

140049

Формат
22,3 x 30,6Цена
400,00АРСЕНАЛ магазина
Одбрана:

Десет специјалних прилога.
Преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас.
О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама,
Из пера познавалаца, конструктора, испитивача, новинара.
Развој, техничке карактеристике, борбена употреба, али и историја.
Опремање армија света.

НОВО

НАРУЏБЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун : 840-49849-58

Наручујем (заокружити)

- 1) „Арсенал 1“ ___ ПРИМЕРАКА ПО ЦЕНИ ОД 350,00 ДИНАРА ПО ПРИМЕРКУ
- 2) „Арсенал 2“ ___ ПРИМЕРАКА ПО ЦЕНИ ОД 400,00 ДИНАРА ПО ПРИМЕРКУ
- 3) „Арсенал 3“ ___ ПРИМЕРАКА ПО ЦЕНИ ОД 400,00 ДИНАРА ПО ПРИМЕРКУ
- 4) Комплет два броја ___ (навести) ___ ком. по цени од 700,00 дин.
- 5) Комплет сва три броја ___ ком. по цени од 1.000,00 дин.

Издања достављамо Пост експресом на терет купца.

УПЛАТИТИ НА ЖИРО РАЧУН 840-49849-58. ДОКАЗ О УПЛАТИ И НАРУЏБЕНИЦУ ПОСЛАТИ НА АДРЕСУ НЦ „Одбрана“

Купац _____

Улица и број: _____

Место _____ телефон _____

Потпис наручиоца _____

210293

ЛОВАЧКИ
АВИОНИ

20 ПОСТЕРА

ФОРМАТ А3 У ЗАШТИТНОЈ КОРИЦИ
СА ОСНОВНИМ ИСТОРИЈСКИМ И
ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКИМ ПОДАЦИМА

ЛОВАЧКИ АВИОНИ

20 постера

Формат А3 у заштитној корици

са основним историјским и тактичким подацима

Цена 850,00

НОВО

210303

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

БОМБАРДЕРИ ЈУРИШНИЦИ
И ХЕЛИКОПТЕРИ

20 постера

Формат А3 у заштитној корици

са основним историјским и тактичким подацима

Цена 850,00

НОВО

НАРУЏБЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд Тел: 011/3241-009,
телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун : 840-49849-58

Наручујем следећа издања (навести шифру / количину):

_____ по укупној цени од _____ динара.

Издања ћу платити (заокружити број):

1. одједном (плаћање унапред)
2. на кредит у _____ месечних рата (највише 10) по _____ дин.
(мин. рата 1.000,00), путем административне забране.

Код плаћања унапред послати доказ о уплати целокупног износа, након чега испоручујемо књиге.

Купљена издања биће достављена путем Пост експреса, на терет купца.

Купцима на кредит доставићемо административну забрану ради овере.

Купац: _____

ЈМБГ _____

Број личне карте: _____

издате у МУП _____

Улица и број: _____

Место: _____

Телефон: _____

Потпис наручиоца: _____

ПОПУСТ 20-70%

ПОПУСТ 20-70%

310116

ЗЕМЉА ЖИВИХ

Аутори: Владимир Стојанчевић, Љубодраг Динић и Борђе Борозан
Издање 2004.
Тврди пез, 372 стране, кутија-кеса,
Формат 28,3 x 29
Цена: 7.560,00 са попустом 4.536,00

Репрезентативно издање на српском и енглеском језику. Говори о генези српско-албанских односа у 19. и 20. веку. Текст је поткрепљен до сада необјављеним, историјским документима који појашњавају сву сложеност теме.

310089

МАНАСТИРИ СРБИЈЕ

Аутор Слободан Милеуснић
Издање 2002.
Суиздавач
„Православна реч“ Нови Сад
Два тома, омот, кутија
Тврд пез, 1.040 страна,
Формат 25 x 33
Цена: 14.580,00 са попустом 7.290,00

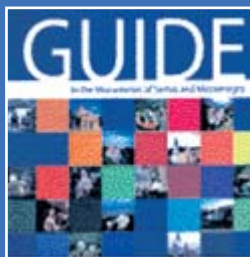

310106

ПОЧЕЦИ МОДЕРНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ

Аутор академик Владимир Стојанчевић
Издање 2004. године
Тврд пез, 276 страна, кутија-кеса,
Формат 28 x 30
Цена: 14.580,00 са попустом 7.290,00

Монографија је објављена поводом 200-годишњице од Првог српског устанка и у њој је представљена комплетна историја устанка и почеци модерне српске државе. Ово дело на посебан начин описује раздобље 1804–1813. године, које се унашј историографији сматра временом васкрса српске државности.

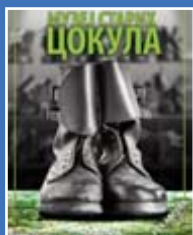

310136

ВОДИЧ ДО ПРАВОСЛАВНИХ МАНАСТИРА СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ (НА ЕНГЛЕСКОМ)

Приређивачи:
Бранка Гугољ, Љубица Јелисавца и Мирко Сајловић,
Издање 2004.
Тврди пез, 324 стране,
Формат 22,5 x 24,5,
Цена 3.888,00 са попустом 1.166,40

Водич на енглеском језику у коме је сликом и речју представљено 275 манастира у Србији и Црној Гори. Намењен је, пре свега, путницима који желе да обиђу та света места, али и свима који надахнуће налазе у свету духовног простора.

140047

МУЗЕЈ СТАРИХ ЦОКУЛА

Аутор Љубодраг Стојадиновић
Издање 2008.
Броширан пез, 200 страна,
Формат 14 x 20
Сајамска цена 400,00

Ако желите да се подсетите старих добрих времена с мало и туге и сете свратите у музеј старих цокула улаз је слободан али није шабе. Свега тамо има нећете веровати својим очима-иако је музеј од папира саздан
Оснивач музеја - Љубодраг Стојадиновић
Музеј старих цокула је саздан од текстова објављених у колумни Per Aspera магазина *Одбрана*

310117

КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ КУЛТУРНА БАШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ КУЛТУРНА БАШТИНА ЦРНЕ ГОРЕ

Аутори: Љиљана Шево и Сретен Петковић
Издање 2004.
Тврди пез, паковање у кутији три књиге, 342, 223 и 206 страна;
Формат књига 24 x 29
Цена: комплет 18.900,00,
Са попустом 9.450,00
Појединачно 6.480,00 са попустом 3.240,00

Репрезентативно издање са упоредним текстом на српском и енглеском језику. Богато илустровано и опремљено издање посвећено је јединственом културном благу Србије, Црне Горе и Републике Српске. Угледни аутори нам представљају баштину која побуђује занимање стручњака широм света а открива корене националног бића, православне вере и историјске токове на вековима занимљивим просторима.

310104

ШКОЛСКИ БРОД „ЈАДРАН“ 1933-2003

Аутор Бошко Антић
Издање 2003.
Тврд пез, 140 страна,
Формат 22 x 25
Цена: 1.296,00 са попустом 518,40

310124

ВЕШТИНА РАТОВАЊА ВОЈВОДЕ КАРАЂОРЂА

Аутор Новица Стевановић
Издање 2004.
Тврди пез, 350 страна,
Формат 16 x 24
Цена: 540,00 са попустом 270,00

Књига се бави Првим српским устанком, стварањем војне силе, вештином ратовања Војводе Карађорђа, логистиком, дипломатијом и командантским особинама славног ратвође.

310125

ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА У КАРАЂОРЂЕВОЈ И МИЛОШЕВОЈ СРБИЈИ

Аутор др Владимир Стојанчевић
Издање 2004.
Броширан пез, 196 страна,
Формат 14 x 20
Цена: 237,60 са попустом 166,32

Репринт издање књиге из 1964. године, аутора академика Владимира Стојанчевића, која се бави зачелима обавештајног рада, формирањем обавештајних органа и коришћењем обавештајних података у Првом и Другом српском устанку и у време владавине Кнеза Милоша.

310075

СРПСКА ОДИСЕЈА

Аутор Бошко Антић
Издање 2002.
Тврд пез, 132 стране,
Формат 24 x 17
Цена: 270,00 са попустом 135,00

ПОПУСТ 20-70%

310130

ВЕРНИ ОТАЏБИНИ И ПОЗИВУ

Аутор Иван Матовић
Издање 2005.
Броширан повез, 264 стране,
Формат 16,5 x 24
Цена: 702,00 са попустом 351,00

Књига је посвећена активним старешинама Југословенске војске који су априла 1941. године, наспрам личне чести и моралне одговорности одабрале најтежи пут – антифашистичку борбу на свим фронтovima. Окупатору су се пожртвовано супротставили на мору, копну и ваздуху. Током тешких ратних година, безмало тринаест хиљада професионалних старешина Југословенске војске показало је све људске и војничке одлике, у најбољем смислу те речи.

310128

ОТИМАЊЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

Аутор др Радослав Гаћиновић
Издање 2004.
Тврди повез, 228 страна,
Формат 13 x 20
Цена: 432,00 са попустом 216,00

Садржај књиге се бави проблемом Срба на Косову и Метохији, тероризмом Албанаца у тежњи да отму и створе независно Косово и деловању југословенских и српских власти кроз историју на спречавању сецесије и сузбијања тероризма.

310091

ТЕРОРИЗАМ АЛБАНСКИХ ЕКСТРЕМИСТА

Аутори: Милан Мијалковски и Петар Дамјанов
Издање 2002.
Тврд повез, 512 страна,
Формат 16 x 24
Цена: 756,00 са попустом 378,00

310064

РАМБУЈЕ ИЛИ РАТ

Међународноправна дилема
Аутор Гавро Перазич
Издање 2001.
Броширан повез, 234 стране,
Формат 16,5 x 23
Цена: 324,00 са попустом 162,00

У студији су обрађене међународноправне институције и догађаји који су претходили агресији НАТОа на СРЈ. Аутор, еминентни познавалац међународног права, пише језиком чињеница, које имају снагу непобитних доказа о повреди међународног права, кршењу Повеље УН и неправди нанетој српском народу.

310108

АСИМЕТРИЧНИ РАТОВИ

Аутори: Бартелеми Курмон и Дарко Рибникар (превод с француског)
Издање 2003.
Броширан повез, 220 страна,
Формат 14 x 22
Цена: 270,00 са попустом 162,00

ОДБРАНА

ПОПУСТ 20-70%

310102

ЈУГОСЛАВИЈА И НАТО

Аутор Бојан Б. Димитријевић
Издање 2003.
Броширан повез, 200 страна,
Формат 15,5 x 23
Цена: 540,00 са попустом 162,00

310123

ЕТИКА РАТОВАЊА

Аутор Илија Никчезић
Издање 2004.
Тврди повез, 144 стране,
Формат 18 x 24
Цена: 540,00 са попустом 162,00

Веома занимљива књига која се бави етиком као науком, примерима витештва, хуманизма, човештва и нечовештва у ратовима у нашој ближој и даљој историји, етиком рата и ратовања у вијетнамском и ирачком рату и агресији НАТОа на СР Југославију, са освртом на међународне конвенције и протоколе. У прилогу је дат – предлог кодекса ратовања.

310072

ПРИМЕНА ПРАВА ОРУЖАНИХ СУКОБА

(Војска Југославије и Косово и Метохија 1998-1999)
Друго допуњено издање
Приредио Иван Марковић
Издање 2002.
Тврд повез, 244 стране,
Формат 24,5 x 30
Цена: 432,00 са попустом 129,60

310139

НЕСМРТНОСНО ОРУЖЈЕ

Аутор Дане Субошић
Издање 2005.
Броширан повез, 272 стране,
Формат 17 x 24
Цена: 1.242,00 са попустом 496,80

Књига садржи основна знања о употреби несмртоносних оружја у препадима, засадама и обезбеђењима, те тактичко-техничке одлике тог оружја које користе противтерористичке јединице.

310133

ОСНОВИ РАКЕТНЕ ТЕХНИКЕ

Аутор Матеја Анђелковић
Издање 2005.
Броширан повез, 168 страна
Формат 18 x 240
Цена: 1.080,00 са попустом 432,00

Основи ракетне технике је стручна књига о ракетама и њиховом погону, механици лета, системима вођења и конструкцији. Књига је допуњено издање уџбеника за војне школе. У њој су одабрани делови из свих области значајних за ракетну технику и космичке садржаје.

310138

ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКА ДЕЛАТНОСТ ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

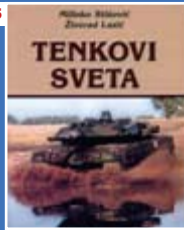
Група аутора
Издање 2005.
Броширан повез, 300 страна,
Формат 17 x 24
Цена: 486,00 са попустом 145,80

ПОПУСТ 20-70%

310085

ТЕНКОВИ СВЕТА

Аутори: Миленко Стишовић и Живорад Лазивић
Издање 2002.
Суиздавач „Триконтинал“, Београд
Броширан повез, 118 страна,
Формат 14 x 20
Цена: 410,40 са попустом 287,28

310087

АРТИЉЕРИЈА СВЕТА

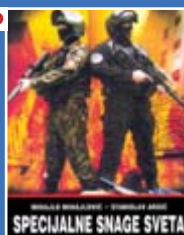
Аутор Драгољуб Петровић
Издање 2002.
Суиздавач „Триконтинал“, Београд
Броширан повез, 138 страна,
Формат 14 x 20
Цена: 410,40 са попустом 287,28

310100

СПЕЦИЈАЛНЕ СНАГЕ СВЕТА

Аутори: Михајло Михајловић и Станислав Арсић
Издање 2004.
Суиздавач „Триконтинал“, Београд
Тврд повез, 180 страна,
Формат 17 x 23
Цена: 907,20 са попустом 544,32

310134

ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ

Аутор Владислав Крстић
Издање 2005.
Тврди повез, 184 стране,
Формат 22 x 25
Цена: 1.512,00 са попустом 756,00

Књига посвећена стварању и развоју чувене 63. падобранске бригаде изузетна је по много чему: садржају, илустрацијама и привлачном изгледу. Војници са две заклетве, како зову припаднике те елитне јединице, вечни су пример војничке части, пожртвовања и врхунске обучености, а надасве осећања оданости отаџбини и униформи коју поносно носе. Црвена беретка са падобранским знаком њихово је прво уочљиво обележје.

310115

ПОЗНАТИ У ЧИЗМАМА

Аутор Душан Глишић
Издање 2004.
Броширани повез, 238 страна,
Формат 15,5 x 24
Цена: 324,00 са попустом 129,60

Сећања 50 познатих јавних личности из света науке, културе, уметности и спорта на дане проведене у војничкој униформи.

310028

ОТКУЦАЈИ ВРЕМЕНА

Аутор Драгана Марковић
Издање 2000.
Тврд повез, 400 страна,
Формат 15 x 24
Цена: 324,00 са попустом 97,20

ПОПУСТ 20-70%

310051

ПРОФЕСИЈА НОВИНАР

Аутор Душан Ђурић
Издање 2001.
Броширан повез, 408 страна,
Формат 13 x 20
Цена: 324,00 са попустом 226,80

310042

АРХИТЕКТУРА ЗГРАДЕ ГЕНЕРАЛШТАБА

Аутор Бојан Ковачевић
Издање 2001.
Тврд повез, 224 стране,
Формат 22,5 x 25,5
Цена: 540,00 са попустом 162,00

310111

ЖИВИ ЈЕЗИК У БАЛКАНСКОМ ЛАВИРИНТУ

Аутор Иван Марковић
Издање 2003.
Тврди повез, 251 страна,
Формат 14,5 x 25
Цена: 648,00 са попустом 194,40

Књига сабира и хронолошки ређа разговоре о Балкану у последњој деценији 20. века, ломова и криза које су обликовале наше животе. Изузетно дело једног од најдаровитијих новинара листа „Војска“ чија се животна звезда прерано угасила.

310140

КОРЕНИ ВОЈНЕ ПИСАНЕ РЕЧИ

Аутор Иван Б. Мијатовић
Издање 2006.
Броширан повез, 284 стране,
Формат 17 x 24,
Цена: 864,00 са попустом 259,20

У књизи је представљена квалитативна и квантитативна анализа војне штампе Војске Краљевине СХС у периоду од 1918. до 1929. године.

310103

ПОРОДИЧНА ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ

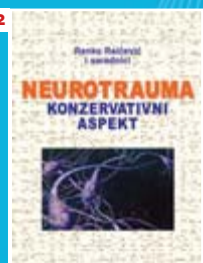
Аутор др Недељко Јокић
Издање 2003.
Тврд повез, 400 страна,
Формат 16 x 24,5
Цена: 972,00 са попустом 486,00

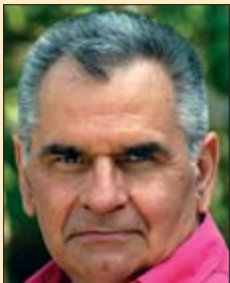
310112

НЕУРОТРАУМА

Аутор Ранко Раичевић
Издање 2004.
Броширан повез, 352 страна,
Формат 17 x 24
Цена: 378,00 са попустом 226,80

Високостручно штиво које се бави конзервативним аспектом неуротрауме, темељно обрађује етологију, патофизиологију, дијагностику и терапију. Књига представља континуитет залагања аутора о потреби сагледавања организма као целине у физиолошким и патолошким стањима и догађајима.

Пише
Бранко КОПУНОВИЋ

Братова фарма

Почетак јесени, свежа јутра и сунчани дани дали су за право људима који га описују као годишње доба лепше од пролећа. Наравно да се многи неће сложити, јер знамо да долазе кише и ветрови, нови рачуни за грејање и све теже рате кредита. Додуше, сладуњаве рекламе које се муњевито смењују на телевизијским екранима прави су „мелем“ за проблеме. Банке се напросто утркују да вам излече главобољу, уз прегршт атрибута „лако“, „брзо“, „једноставно“... Не брините, само дођите, све патње и минуси нестају чим се налактите на шалтер, где ће зацвркати нападно љубазна службеница са белоом око врата и мирисом скупог парфема за анестетичко деловања на клијента...

Ђаци су кренули у школу, синове ваља испратити у војску, студентима треба платити књиге, а ту су још и неки ситни дугови пријатељима, комшијама, колегама... Па још рецидив оног неопрезно узетог кредита (у самоодбрани) од лане, који стално „вуче“ минус на „текућем“, па ето разлога за несвесно упуштање у нову авантуру. Лако и брзо, тако каже ТВ спот. Дође се до тренутног решења, банка отплати преостале рате, врате се дугови, ђаци, студенти и будући војници добију своје, а у коверти не остане ништа! Још три године, сваког тог и тог у месеци треба намаћи рату помножену индексном стопом раста валуте, каматном разликом, разликом разлике... Ако се, далеко било, закасни неки дан, иста она благоглагољива службеница банке зарежи преко кућног, мобилног или телефона на послу. Она и њене колеге имају разрађене методе упозоравања, застрашивања и претњи као да су из арсенала експерата за психолошко деловање против најозлоглашенијег непријатеља. Рата постаје опсиесија...

Банкарство и банке имају своја правила игре, мање или више усаглашена са законима, с тим што вешто проналазе и пукотине у њима. О рупама да и не говоримо. Ко је крив клијенту што није читао ситним словима исписан текст испод уговора. Тако гласи најчешћи одговор када неко завапи да је жртва зеленаштва. Тачно је да се у тим редовима крију минска поља, али зашто су на маргини и откуд једва видљиви?

Ако се све то може подвести под транзиционо одрастање банкарства код нас, чије су жртве они принуђени да узму кредит, а колатерална штета шире окружење, није јасна и законом дефинисана улога „утеривача дугова“. Непријатни телефонски позиви, чак и у невреме, обраћање малолетној деци која треба да „подсети маму или тату“ да се дугови морају враћати, јер ће им се десити то и то, нису нити смеју бити у опису послова банака. Постоје легалне институције и установе власти: полиција, судови, правосуђе...

И то је врста силеџиства с којим Србија енергично хоће (мора) да се обрачуна. У чијој је „надлежности“ зло, видећемо касније, за сада су судовима и полицији дата овлашћења да батинаше, галамџије, примитивце и све који блате лице Србије стави тамо где им је једино место.

Телевизија је моћно средство информисања, креирања јавног мњења и свести гледалаца. Наравно, зависи колико се конзумира и с каквим (критичким) ставом у односу на понуду. Ударни термини су преплављени „ријалити“ програмима. Опет се раширила шатра „Великог брата“, надомак Београда подигнута је „Фарма“, а у емисији „Јавни конкурс“ деле се радна места, без протекције... „Ја имам таленат“ – то је нови шоу, трка за већ фамозних 100.000, што је, изгледа, постао српски сан. Ако томе додамо да се дуже време јевтина популарност и нешто пара стиче за „Мењам жену“, а жене се и удају („Свадба за 48 сати“) о трошку телевизије, онда или да затамнимо екран, или да им се придружимо.

Наставља се немилосрдна афирмација доколице, бесмисла, трачарења, вулгарности... Уосталом „брат“ је најавио да ће бити „зао, суров и дволичан“.

Шаренолико друштво у кући, одабрано по ко зна каквим критеријумима, у игри без правила, бориће се за фамозну суму. На „имању“ ће још нешто да се ради, музу краве, сади, зида, прави сир... уз много пренемагања, рафала псовки, нервозе и свега што обично бива када се размажени свет нађе у „логорским условима“. Као да је „братова“ фарма...

Продуценти трљају руке, јер је гледаност све већа како су дани краћи и хладнији. За то време улицама загосподарило насиље, преко сваког очекивања. Групе и групе примитиваца силеџиством и мрачњаштвом бациле су сенку на Београд. Дежурна тема за медије, посебно за телевизију, али како? Површно, млако, недоречено, без ваљане анализе и чврстог става. Осим што се позивају на полицију и правосуђе који се баве последицама, а не узроцима појава.

У том сивилу безидејности и недостатка храбрости, млади су рекли своје. На иницијативу ученика Пете београдске гимназије организоване су трибине, позвани стручњаци, родитељи, вршњаци, професори других школа... Говорило се о насиљу, сасвим отворено, али не по принципу „испричали смо се биће нам лакше“. Поделили су задатке, направили план како ће даље, где и с ким, јер овако како је не иде! Позване су све ТВ куће, дошли су представници само једне. Каква је то вајна тема кад „брат“ има преча посла. Треба што више да замрси своју опскурну причу, посвађа посвађане, досаду учини неподношљивом... Све док га не чују они са „фарме“... ■

Стојимир Илијевић, пензионисани мајор, ратник и конструктор тенкова

Герила за слободу Београда

Узбудљива животна прича човека чији ратни надимак Герила садржи поглавље о тешким борбама за ослобођење Београда. Пробијајући се ка центру града, његова чета је заслужна за разбијање групе елитних немачких јединица „Штетнер“, после чега је слобода стигла на улице престонице... Иако рођен у Македонији, истиче да му је мајка Србија. Судбина је хтела да постане борац Црвене армије, а потом официр наше војске, врхунски конструктор Војнотехничког института и Института за испитивање материјала.

Скружен својим успоменама, плановима, белешкама и фотографијама, чији су описи вредни узбудљивог романа, Стојимир Илијевић сабира своје 93 године у сусрет 20. октобру, датуму којим се обележава 65 година од ослобођење Београда.

Упркос тешком детињству, свеколиким искушењима, рањавању и гелеру који још носи у грудима, темпераментно прича сећајући се готово свих детаља необичног живота чија је прекретница била – рат. Господин Илијевић је човек лишен сваке форме, још је брзог ума и бритке речи која га је својеверемено коштала. Мало га ко ословљава по имену, већ по ратном надимку Герила. Дуга је то прича...

Шта је било македонско село Косеница давне 1919. године? Раштркани кућерци уписани у срезу Царево село (данашње Делчево), где се живело од сточарства и пашњака. Тако је хранио своје шесторо деце отац Веселин, док је мајка Мара бринула о три ћерке и три сина.

Основну школу је још некако завршио у Каменици, али знања жељни Стојимир је хтео више. До Штипа је препешачио 78 километара како би се уписао у тамошњу гимназију.

НЕВЕРОВАТАН ЛЕТ

Његова љубав су били механика, материјали, мотори, конструкције... Сасвим се добро снашао у загребачкој техничкој школи, чији су најбољи ученици одлазили на праксу у погоне „Шкоде“ и „Сименса“. Међутим, растуће зло фашизма увелико је бринуло Европу. Рат се осећао у ваздуху. Његов мирис Герила је спознао приликом окупације Чешке 1939. године, када је у последњи час напустио школу, вратио се у Загреб, да би га његова звезда повела до Београда. Сусрет с престоницом није му био ни леп, ни лак. Прва станица – избеглички центар код

данашњег ташмајданског парка. Имао је наглашен конструкторски дар, веште руке и подоста знања, али не беше посла...

Фабрика авиона „Рогожарски“, где се деценијама налази фабрика ИКЛ, привлачила му је пажњу, али момка жељног да ради терали су чувари још на капији, не дајући му ама баш никакву наду. Е, Герила је још у то време завредио свој надимак. Осмислио је како да надмудри портуре са „пропусницом“ ручне израде, па је сатима посматрао погоне, гледао шта раде механичари, монтери, дрејери... Једном се осмелио и закуцао на врата директора фабрике Душана Николића. Овај се мало снебивао, али је дао посао сналажљивом механичару.

Брзо је овладао послом, а неке његове идеје прихваћене су као веома корисне. Тадашње конструкције авиона биле су од дрвета, па је требало много вештине да се поједини делови ојачају, постану функционалнији. Производили су се домаћи ИК-3, Сим-14БХ, РВД и харикен, по лиценци.

Иако по стажу веома млад, освојио је поверење колектива...

У зору 6. априла 1941. небо над Београдом прекрили су грабљивице које су разарале престоницу и сејале смрт. Радници фабрике авиона скупили су се у парк преко пута главне поште. Ново радно место било је Стари аеродром. Један *кодрон* је чекао хитну поправку, па су Герила и његове колеге прионули на посао. Када се заврши поправка, следи пробни лет. Укрцали су се у авион, за чијим је командама био руски пилот Сергеј (само су му знали име). Мотор је радио беспрекорно, летелица стабилна у ваздуху, али лет се нешто одужило...

Уместо на београдски, слетели су на аеродром у Бесарабији. Нису могли да верују куда их је Сергеј одвео и зашто? Тајни задатак, шта ли? Пустара, мало кућа, још мање људи. Баз хране у непознатом делу света, само раднички комбинезон на себи. Са сточарима који су водили стада стигао је до Волвограда (Стаљинграда). И опет нека врста логора који се звао Престројка...

ЗАСЕДА КОД ЦВЕТКОВЕ МЕХАНЕ

Знао је немачки, па му је додељена дужност да преводи документа погинулих и заробљених окупаторских војника. Срећом то није дуго трајало, јер се рат распламсавао а били су потребни механичари. Брзо је завршио курс за одржавање радио-станица и нишанских справа.

Опет игром судбине, уместо ваздухоплова, Герили су допали тенкови. Сјајно се сналазио за командама чувене Т-34 и постао борац 14. гардијске механизоване бригаде 4. гардијског механизованог корпуса 3. украјинског фронта. Упркос тешким борбама, његова јединица је брзо напредовала. Код Курска се 1943. године одиграла легендарна битка, када су се сучелиле на хиљаде тенкова с обе стране. Пакао ватре и дима, разбацаних делова челичних оријаша, тела погинулих и вапаја рањених. Герила је тада задобио своју прву ратну рану...

Срце му је заиграло када је његова јединица добила задатак да крене према територији Југославије. Границу су прешли код Кладова, а онда даље преко Црног врха и Горњака, према Петровцу на Млави и Марковцу, до подножја Авале.

Октобар 1944. године...

Немци су очајнички бранили положаје. Са неописивим фанатизмом загорчавали су живот ослободиоцима Београда. Да ситуација буде гора, борбену групу „Штетин“, састављену од делова елитних јединица снаге 30.000 војника, пребацили су у Смедерево како би бочним ударима наносила губитке припадницима Нродноослободилачке војске и Црвене армије.

Герилина тенковска чета сачекала је „штетиновце“ код Цветкове механе. Праштало је на све стране. У жестоких борбама потпуно су разбијени, а правац према центру града био је надхват руке и на домаћају тенковских топова...

Измучени град је дочекао своје ослободиоце. Али, како то већ бива, групе фанатика су се забарикадирале и наносиле губитке. Тако је погођен један тенк из Герилине чете, на средокраћу између зграда данашњих министарстава одбране и ино-

страних послова, готово испред улаза зграде у којој живи Герила. Његових 14 другова је сахрањено у парку испред Централног дома Војске Србије, уз почасну паљбу тенка и четори топа.

Београд је и данас препун невидљивих трагова његове тешке историје. Међу њима су и хумке храбрих тенкиста.

У СТРОЈУ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ АРМИЈЕ

За Герилу је крај рата био далеко. Будимпештанска операција га умало није стајала главе. Рана на ноzi и гелер у плућима, који и данас носи, успомене су на те дане. Опорављао се у болници „Тесницаја“, некадашњем синдикалном одмаралишту преуређеном за нову улогу. Ту је сазнао да ће после опоравка бити пребачен у Манџурију. Енергично се побунио, ризикујући чак и најстрожу казну. Међутим, превладале су његове ратне заслуге и знање. У то време, Југословенска армија је од савезника добила енглеске „стијурте“, а братској војсци су требали инструктори.

Тако се Герила обрео у Топчидеру...

Брза обука и још бржа команда, правац Сремски фронт. Из Голубинаца према западу. Каже, нагледао се кобних одлука непотребних жртава, наслушао погрешних команди, исхитрених планова. Показао је шта значи храброст и вештина када је тенк „продену“ кроз узани пролаз минског поља. Демонстрирао је тактику када је газећи гусеницом тенка тачно по ширини немачких ровова, ватром из оборених цеви топа и митраљеза напросто крчио безбедан пут пешадији.

Наравно, често није ратовао по стереотипима и на начин „како су га учили“. Имао је доста ратног искуства и могао је да процени однос снаге и вештине, тврдоглавих одлука и виспрених решења. Али, у тим временима силно оптерећеним гвозденим партијском дисциплином, слободан ум и бритка реч нису имали наду за успех. Упркос свему, Герила је војничку част претпостављао каријери, знање пуком ауторитету, проициљивост крутој фрази...

После подвига на Сремском фронту, када је својим тактичким решењима убрзао напредак наших јединица и спречио многе жртве, добио је надимак Герила. Он га до данас прати. Ако питате за господина Илијевића, многи ће се замислити, али уколико кажете Герила, сви ће вам показати његову зграду.

ВРХУНСКИ СТРУЧЊАК

Његов хиљадама километара дуг ратни пут завршен је са чином поручника, орденом за ратне заслуге и медаљом за храброст. Најпре је носио униформу припадника славне Црвене армије, а на крају официра Друге тенковске бригаде Југословенске армије.

Тенк и његову конструкцију Герила је имао у малом прсту. Није му било равнот, и то су сви знали. У војсци и грађанству. Његови планови, скице, макете и цртежи још се чувају у архиви Војнотехничког института, где је оставио дубок траг и племениту мисао.

Упркос многим противљењима из армије је отишао часно са чином мајора и многим признањима. Мало се уморио у крутом систему, где није било много простора за креативан дух и слободну идеју. А мерење, хидрологија и метеорологија су његове давне љубави. У Институт за испитивање материјала примљен је с великим уважавањем. Много је допринео успешном раду наших познатих хидроцентрала Ђердап 1 и 2, преусмеравању водотокова, изради дугорочних планова...

Увек марљив, темељан, до краја посвећен оном што ради, Герила је пре свега војник, строг најпре према себи, човек који се не мири с медиокритетима, не признаје лажне ауторитете, верује у знање и рад. Зато је, вели, дугог века и бистра ума. А рат? Ех, као да је јуче стигао у Београд у свом тенку са ознаком 320. А давно беше, Герила... ■

Бранко КОПУНОВИЋ
Снимио Зоран МИЛОВАНОВИЋ

САД не планирају антиракетни штит за Балкан

Заменик команданта снага САД у Европи, амерички вицеадмирал Ричард Галагер, изјавио је да САД не планирају да разместе на Балкану било какву антиракетну одбрану, о чему се спекулисало после одлуке председника Барака Обаме да одустане од намештања делова америчког антиракетног штита у Пољској и Чешкој.

Он је поновио у Подгорици да ће САД у прво време користити бродове са ракетним рампама, јер су веома покретни и могу бити послати у било који део света. Њихов задатак преузеће, у прво време, ратни бродови са ракетним рампама, а касније би биле направљене антиракетне базе и на чврстом тлу.

Амерички вицеадмирал Галагер рекао је да НАТО није одустао од преговора о антиракетној одбрани и да САД и даље теже да обезбеде одбрану те области и да сарађује са Северноатлантским савезом. ■

100 војника из БиХ иде у Авганистан

На пролеће 2010. године око стотину војника из БиХ требало би да буде упућено у мисију у оквиру турског контингента у Авганистану, ако Председништво БиХ прихвати предлог Министарства одбране БиХ, а Парламент БиХ ратификује ту одлуку.

Министар одбране БиХ Селмо Цикотић рекао је да би, према садашњим проценама, у првој ротацији

било послато између 50 и 60 војника пешадије, док би око четрдесет војника било ангажовано на уништавању неексплодираних убојних средстава.

Према његовим речима, више од годину дана Оружане снаге БиХ и Министарство одбране припремају се за евентуално упућивање војника у Авганистан. „Од почетка смо преферирали ангажовање наших јединица у немачком контингенту, али нисмо добили позитиван одговор с немачке стране. С друге стране, Турска је била изузетно суретљива. С Турском смо све завршили за две-три седмице“, изјавио је Цикотић. ■

Подршка САД за позив Црне Горе у НАТО

Амерички секретар за одбрану Роберт Гејтс обећао је подршку САД за што скорије позив Црној Гори у Акциони план за чланство у НАТОу (МАП), што је последња етапа ка пуноправном чланству у Алијанси. Гејтс је у Вашингтону током разговора са црногорским министром одбране Бором Вучинићем рекао да његова земља „препознаје и високо цени напоре које је Црна Гора учинила на јачању регионалне стабилности“, као и њено учешће у мисији у Авганистану, саопштено је из владе.

Вучинић је истакао да су САД „стратешки партнер“ Црне Горе на пољу одбране и обавестио Гејтса о току припрема за слање војника у Авганистан. Два званичника су разговарала и о решавању проблема вишка наоружања и муниције у Црној Гори.

Црногорски министар одбране борави у вишедневној посети САД, током које ће се састати и са гувернером државе Мејн, Џоном Балдахјем, а и са командантом Националне гарде те државе, Греггом Мекенијем. ■

Аустрија ће помоћи БиХ у изградњи војне академије

Аустрија ће интензивирати билатералну сарадњу са Босном и Херцеговином у војној области, најавио је у Бечу министар одбране Аустрије Норберт Дарабош, после разговора са својим босанским колегом Селмом Цикотићем.

Дарабош је Цикотићу понудио појачану сарадњу, конкретно преношење знања и саветовање експерата, које ће Аустрија ставити на располагање БиХ у изградњи војне академије. У оквиру балканске иницијативе ЕУ земље западног Балкана добијају подршку у области одбране, а тежиште је на образовању.

Дарабош и Цикотић су истакли значај мисије Европске уније „EUFOR/ALTHEA“ за безбедност у БиХ. Аустријски министар је у вези са планираним смањењем међународних мировних снага казао да неће једнострано извршити редукцију, већ само у сагласности са ЕУ. ■

Мање војника, више беспилотних летелице

Стратегија америчког председника Барака Обаме против Ал каиде могла би да доведе до одустајања од слања већег броја војника у Авганистан, али и до повећања броја напада беспилотним летелицама на терористичке мете у тој земљи. Двојица неименованих виших званичника америчке администрације рекли су да би обнављање борбе против Ал каиде могло да доведе до више ракетних напада беспилотним шпијунским авионима на терористичка упоришта у Пакистану. Беспилотне летелице могле би да допру до мањих и удаљенијих упоришта Ал каиде, те да спрече њене лидере да се врате у Авганистан, објаснили су ти званичници.

То се као један од алтернативних приступа Беле куће за решење ситуације у Авганистану појавило као последица дебате да ли треба послати више војника у ту земљу, што је тражио командант америчких и снага НАТОа у Авганистану, генерал Стенли Меккристал.

Он је у извештају који је проследио Пентагону, између осталог, навео да би, уколико у Авганистану не буде распоређено још војника, америчке и савезничке снаге могле да изгубе рат у тој земљи. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Гадафијево царство

Иако је либијски лидер за сада у набавкама наоружања и војне опреме окренут према истоку, у ЕУ се надају да неће бити заобиђени јер има индиција да ће Либија набавити хеликоптере фирме *Еурокоптер*. Само су Американци за сада искључени из послова у развоју либијске оружане силе. Међутим, политичари из Вашингтона биће више него задовољни ако Гадафи своје царство држи подаље од противника САД.

Муамер Ел Гадафи, ексцентрични лидер који се већ 40 година налази на челу Либијске Џамахирије, показао се изузетно вештим политичарем који се током каријере врло добро сналазио у роллама пучисте, оца нације, противника и савезника моћних сила. Гадафи се одржао на власти у временима када се очекивало да ће се наћи притиснут из руб провалије. Преживео је напад америчких авиона 1986. године, када се и он сам нашао на мети и када је остао без једне кћерке. Годинама је касније био у изолацији због подршке међународном тероризму.

Када се год нашао у неприлици Гадафије је чекао и изнова приређивао изненађење повратком у главне токове савремене историје. Чинило се да неће моћи да пронађе начин да се извуче из терета сталног америчког притиска, а онда се, после терористичких злочина 2001. године, одлучио за борбу против Ал каиде. Свој став потврдио је делима одрекавши се свих амбиција за развој наоружања за масовно уништавање.

Пристао је чак и да плати одштету од 2,7 милијарди америчких долара породицама погинулих у цамбо-цету фирме *Пан-Ам* 1988. године, уз понову потврду прихваћања одговорности за тај терористички чин. У сенци иза бомбастичних јавних дела потрудио се да покаже водећим силама да заиста жели да се угуши тероризам. Његови потези били су толико веродостојни да су 2004. године обновљени односи са САД и Великом Британијом.

Уз понеки пад у односима Гадафи се углавном доживљава као константа на североафричкој политичкој сцени и шире, за шта се и лично побринуо. Сада, када су на помолу нови велики конфликти у Африци, када се може претпоставити да ће велики избеглички таласи подстакнути променама климе, недостатком хране, пропању система власти и ратовима, кренути са тог континента према северу, Гадафи се цени као један од ретких људи који може да има позитиван утицај на будућност. Он то, наравно, увиђа и на томе се заснива стратешки значај Либије.

Не ради се, дакле, само о резервама нафте и великим амбицијама држава у набавкама робе и високо технолошких производа. У скорој будућности за САД и ЕУ од виталног значаја биће Гадафијев утицај на афричке лидере током прерасподеле политичке моћи. Либија се налази на границама Судана и Чада – кризних простора где се без ризика од лоше процене може прогноризирати оружани конфликт широких размера.

Гадафи све то сагледава и зато може на Ист Риверу да одржи ватрену говор са радикалним захтевима, као на пример да се Африци пружи 777 милијарди долара помоћи као одштета за еру колонијализма. Либијски лидер је несумњиво искусан у вербалном егзибиционизму, али и врло реалан када се ради о проценама за будућности и властите позиције и судбине Џамахирије.

Под притиском масе са југа Либија би се нашао прва на удару и зато ће Гадафи морати да поради на обнови посрнуле моћи оружане силе. Велике набавке

наоружања из периода с почетка седамдесетих година до средине осамдесетих година, златног доба либијске војске, сада су се претвориле углавном у гомиле старог гвожђа. Недостатак редовног одржавања, резервних делова, кадра и сахарско сунце нанели су веће штете либијског ратној машини од оружаног конфликта. У недавно приказу моћи либијских ваздушних снага пао је МиГ-23 и погинула су оба члана посаде. Било је то још једно болно подсећање на слабости некада врло моћне силе. Сада, као пратеће средство обнове Гадафијевог утицаја мораће се ремонтovati ратна машина.

Преговори о новим великим набавкама већ су у току. Французи су први покушали да промену односа Гадафија и сила Запада искористе за пласман производа одбрамбене индустрије, али за сада нису видљиви већи резултати кампање коју је лично подржао председник Никола Саркози. Руси се труде да се врате на тржиште Либије на којем су некада доминирали јер либијска војска углавном користи руско наоружање. Нешто ће бити ремонтвано и модернизовано, али Либија жели нова борбена средства. Авијацијска изложба LAVEX-2009 (она на којој се срушио МиГ-23) претворила се у утакмицу произвођача за либијске уговоре. Руси су за сада пуни нада у трци за замену неколико преосталих ловца МиГ-21, МиГ-23 и МиГ-25 и нешто јуришника Су-22 и Су-24 са либијском ознаком. Понудили су вишенаменске авионе нове генерације *сухој Су-35* и алтернативно јефтинију варијанту Су-30МК2 и МиГ-35, а аналогно понуди *сухоја* као прелазно или повољније решење МиГ-29СМТ.

За обуку либијских пилота Руси су предложили *јаковљев Јак-130* који би требало да замени југословенске авионе *галеб Г-2А* и чехословачке авионе *албатрос*. У листи руске понуде високо се котира и борбени хеликоптер *камов Ка-52 алигатор*. Традиционално, Либијци су врло тврди када се ради о објављивању информација било које природе, а нарочито безбедносних. Зато се за сада само претпоставља да су већ потписани први уговори за модернизацију либијске оружане силе. За почетак ће, наводно, бити наручена ескадрила од 12 Су-35, најсавременијих производа руске индустрије и приде школских авиона Јак-130.

На листи нових набавки наводно су и 48 тенкова Т-90С и неодређене количине ракетног система ПВО С-300ПМУ-2 и Тор-М2Е и пакет за модернизацију ракетних система С-125 и Оса-АКМ и тенкова Т-72. Још од пролећа прошле године када је Владимир Путин посетио Гадафија, у Русији се озбиљно рачуна са продајом наоружања у вредности од приближно 2,3 до готово 3 милијарде долара.

Иако је Гадафи за сада у набавкама окренут према истоку, у ЕУ се надају да неће бити заобиђени. Има индиција да ће Либија набавити хеликоптере фирме *Еурокоптер*. Само су Американци за сада искључени из послова у развоју либијске оружане силе. Међутим, политичари из Вашингтона биће више него задовољни ако Гадафи своје царство држи подаље од противника САД. ■

МИЛАН ЦИЛЕТА МАРИНКОВИЋ, СЛИКАР

СВЕДОЧАНСТВО О БУДУЋЕМ

Сваки уметник гради свој свет, а ти светови су различити. Моји протагонисти су попут фамилије неког путујућег позоришта. Људи са маргина, са својим животима, траумама, страховима, радостима, судбинама, живе своје животе на мојим сликама, сусрећу се, разилазе, нестају, па се поново враћају са неком другачијом улогом, на некој другачијој слици... Они потичу из асоцијација на различите градове, жеље, надања, снове... Понекад са њима на моја платна долази и некакав предосећај, траг онога што ће се тек догодити...

Реновиран Централни дом Војске свечано је отворен изложбом слика Милана Цилета Маринковића. Окружени Цилетовим платнима врло брзо стичемо утисак да то и јесте светковина. „Узбудљива боја која осваја сакупљена је овде да би објединила своје чудесне творевине. Његово дело даје ведрину овом прилично тамном свету“ – писао је о Цилету Маринковићу чувени ликовни критичар из Париза Жан Лескур. Нова фигурација, неоекспресионизам су код Цилета спаковани у изразиту индивидуалност. То што је и лаику видљиво у Цилетовом раду, чему се дивимо већ деценијама, јесте неисцрпно врело невероватне енергије. Живост, игра, духовитост и истина – уобичене су у ликовну мисао која лако допире до људи, ликовних ауторитета и сасвим обичних љубитеља уметности. Све то потврђује више од 90 самосталних изложби и више од 200 групних, одржаних у скоро свим већим градовима некадашње Југославије, али и у Француској, Белгији, Америци, Италији, Шпанији, Русији, Шведској... Тој палети „призора“ у сасвим самосвојан свет Цилета Маринковића – придружује се и изложба у Великој галерији Централног дома са називом *Акција, напад, одбрана*.

■ *Какав Вам је осећај у овом реновираном и први пут проширеном галеријском простору Централног дома који је отворен Вашом изложбом? Како су се ту сместиле Ваше слике?*

– Галерија Централног дома је увек била престижна. Још у време мојих студија, седамдесетих година, овде смо често долазили да гледамо неке вредне и важне слике. Сећам се да сам у то време и ја редовно излагао на неким тематским конкурсима које је Галерија организовала. Једном је тема била НОБ у делима југословенских уметника. Мислим да у депоу ове галерије постоји једна моја слика на ту тему. Неко моје виђење партизана, можда ново, као што и на овој садашњој изложби постоји тематски циклус, специјалац, чија је тема војска, а обухвата слике слике *Команда, Маринци и жене ловци, Договор старешина, Летачи великог неба...* Изложбени простор Галерије је додатно увећан поставком у Свечаној сали и Медија центру, тако да је заиста импозантан и пружа савршене могућности да се сагледају моји велики формати.

■ *„Акција, напад, одбрана“ је занимљив, рекло би се и одговарајући наслов изложбе за простор у коме се она дешава.*

– Када смо пре осам месеци уговорили ову изложбу био сам потпуно усхићен. Нисам служио војни рок, због несреће коју сам преживео. А заиста сам свим срцем желео да идем у војску. Чак сам правио и глинене војнике. Био сам убеђен да ћу, ако добро прођем рехабилитацију, отићи у војску и бити неки добри војник Швејк. Слушао сам приче из војске од мог брата, говорио ми је да уметници у војсци имају посебан третман, да могу да сликају, некад по слободном избору, а некад на задате теме, да имају чак и атеље. И ја сам то заиста желео. Због свега тога сам, спремајући ову изложбу, сам себи задао тему. Ушао сам у неку воју дресуру, обавезу, као да служим војни рок, чак сам носио маслинасте кошуље са много џепова, покушавајући да призовем то осећање војника и на прави начин прођем кроз војну тему коју сам изабрао. Да прођем свим тим стазама акције, напада, одбране...

■ *Ви сте, дакле, војни рок служили у претходној години.*

– Јесам, још увек сам у униформи, и ево 24. октобра га завршавам.

■ Судбином одређени или појединачним енергијама обликовани, наши животи се одвијају на различите начине. Шта је то што је одредило Ваш живот, што га је учинило баш оваквим какав јесте? То, наравно, могу бити људи, догађаји, процеси, избори, тренуци...

– У детињству, на неким почецима, нисам имао чак ни представу да ћу се бавити ликовном уметношћу, да ћу бити уметник. Моју судбину је на неки начин одредила поменута саобраћајна несрећа коју сам имао у младости. До тог тренутка био сам потпуно заинтересован за спорт. Чак сам био голман у пионирима ОФК Београд. После саобраћајне несреће веома дуго сам био у болници и ту сам почео да цртам. Како сам био скоро сав окован у некакав огромни гипс, почео сам да цртам по њему. Моја докторка Мирјана Живкуцин била је одушевљена када је видела те цртеже. Онда су почели да ме одводе на радну терапију. Био сам окружен бојама, четкама, платнима – и сећам се да сам био прилично срећан. Да сам се лепо забављао. Већ тада је почела да настаје моја серија *Слике из белих соба*, само су слике на том самом почетку биле више поетичне и лирске, није било јаког колорита. Током гимназије, а ишао сам у Шесту мушку, код Лиона, похађао сам и часове сликања. Касније сам сазнао за школу у Шуматовачкој... На крају сам уписао Академију. На том неком путу, о коме вам говорим, сам се и потпуно одредио да postanем сликар.

■ *Негде 1968. године имали сте прву самосталну изложбу, 1972. завршили сте студије сликарства. Како су Вам из те перспективе младости, пуне снаге, идеја, идеала – а ипак без искуства, изгледали живот, свет, уметност, а како вам се све то данас чини – са искуством? Колико се човек промени?*

– У време студија, младости, ведрине, веома сам волео да се дружим. Имао сам много добрих пријатеља. Чини ми се да је то време било другачије од овог садашњег. Знам да нам, рецимо, да се добро проведемо, дружимо, новац није био преко потребан. И кад нисмо имали пара, увек се нешто дешавало. Кад је неко од нас имао новаца, имали смо га сви. А онда смо стално мењали те улоге. И увек је за све нас било свега довољно, по принципу – када имам ја, имају и моји пријатељи. Академију сам завршио 1972. године, у класи моје професорке Љубице Цуце Сокић. Она је увек волела то што радим, иако је било потпуно другачије од онога што раде мој колеге са класе, а било нас је троје.

Ово време живљења има неку опорост у себи, нешто што ме тера да се одређујем, пристајем... Некада су то односи са људима, некад свакодневица, са различитим ситуацијама у којима се налазимо. Чак ми се чини да је у томе Париз, ипак, мекши. Тамо сам некако ушуткан. Или сам се само навикао на ту врсту односа.

■ *Не верујем да треба тражити поруку у неком уметничком делу, али сам прилично убеђена да својим радом уметници покушавају нешто да саопште. Каква је Ваша прича?*

– Када сам се определио за сликарство, тај мој сликарски миље градио сам стално додајући нове слике целинама које већ унутар њега постоје. То се види и на овој изложби, где су изложене понеке од слика из циклуса *Пропазница*, *Група*, *Бициклисти*, *Жена*, *Плажа*, *Музичари*, *Модискиња*... моја чувена тема, неисцрпна. Када погледате историју уметности видљиво је и да су сви велики сликари имали своје сталне теме. У Паризу смо живели у близини Пикасовог музеја. Обишао сам, иначе, све његове друге музеје широм света. И ту се сусрећемо са оном чувеном, народном, коју често умет да поменем – свако буши своју бургвију.

■ *Уметник испољавајући своју креативност, увек ствара неки свој свет. Ко су житељи Вашег света, зашто су ту... Ђорђе Кадјевић је поменуо да Ви сликате свакодневицу, наизглед сасвим обичне, маргиналне ствари...*

– Сваки уметник гради свој свет, а ти светови су различити. Моји протагонисти су попут фамилије неког путујућег позоришта. Ђорђе има обичај да каже да су то људи са маргина, са својим животима, траумама, страховима, радостима, судбинама... Они живе своје животе на мојим

сликама, сусрећу се, разилазе, нестају, па се поново враћају са неком другачијом улогом, на некој другачијој слици... Они потичу из асоцијација на различите градове, жеље, надања, снове... Понекад са њима на моја платна долази и некакав предосећај, траг онога што ће се тек догодити. Често шетајући неким залуталим улицама Париза, сасвим изненада откривам Београд, делове који ме подсећају на град у коме сам рођен. Та Звездара на којој сам живео, када сам почео да студирам била је страшно далеко од града, а данас су то тек три, четири аутобуске станице... до Дома Војске.

■ *„Узбудљива боја која осваја сакупљена је овде да би објединила своје чудесне творевине. Његово дело даје ведрину овом прилично тамном свету“ – писао је о Вашим платнима чувени ликовни критичар из Париза Жан Лескур. Откуд ведрина, често тако оскудна у свакодневици?*

– Ведрина на моја платна путује из самог мог бића. Она долази из доживљаја путовања, различитих градова, људи. Ту су призори живљења у Америци, Лондону, Валенсији, Паризу, посебно. Али их ја, ипак, сагледавам са дозом оптимизма, која ми је својствена, са дозом радости – која је у мени. Сећам се младости у Београду, америчког сна провоцираног Џемсом Дином, Мерлин Монро, поп-артом. Када сам касније отишао у Њујорк имао сам осећај да је то град као сазидан за мене. Моје визије извлаче моју луцидност, духовитост, и чини се да људи то препознају. Пре неки дан у Галерији је била војна делегација Турске. Турски генерал био је фасциниран изложбом, потпуно га је узбудила та моја жута боја на сликама *Бар*, *Плажа*, *Модискиња*... Рекао ми је да има тако мало уметника који тако храбро могу да користе ту топлу, а ипак интензивну жуту.

■ *Исто тако храбро Ви остајете и опстајете у фигурацији.*

– То је моје виђење сликарства. Нове тенденције су већ прошле. Слика је нешто друго. Сliku увек можете да доживите другачије, из дана у дан. Када смо последњи пут били у Мадриду ја сам један читав дан провео у музеју Прадо, гледајући само једну Веласкесову слику.

■ *Од 1993. године живите у Паризу. Какав је Париз, као рам, оквир, за једну сликарску каријеру?*

– Париз вас некако понесе. Тај град као да има неко своје свевреме. Ту као да упоредо живе сви ранији и садашњи светови. Једном сам са Жиком Лазифем шетао око Лувра. Ту као да се и данас чују дамари живота свих Лујева... Знам да ми је Жика рекао: *Ти никада нећеш пропасти, јер сликаш жене.*

■ *Ви цртате, сликате и, кажу критичари – мислите бојом. Јесте ли некада осетили страх пред белином платна? Како крећете у слику. Да ли и ту важи принцип: акција, напад, одбрана?*

– Ја као да се руководим тим принципом док сликам. То бело платно увек стављам на под велике терасе мог атељеа на 18 спрату у Паризу. Цео Париз је на дну те слике. Непрестано гмижем по тој слици. Платно то све подноси. У другој фази слику подижем и она се онда слика. Некада данима, а некада излети у даху – за пет, шест сати. Тако да је назив изложбе у Дому Војске на неки начин метафора мог рада, а на неки начин – тема. Јер, ја као да нападам то бело платно, а белина се сама по себи брани. Тако су настале све ове слике око нас. Слика је увек одан прометејском грчу тражења, увек новог, у све сложенијим облицима у којима се материја посредством стваралачке маште јавља. То вам изгледа као улаз у пакао или обећану земљу, тај тренутак када сликар покуша да се зарије у „саму срж материје“. Никада нисам ишао за стварањем маниризованог израза. Компоненту стила изграђујем према теми, доживљају или идеји. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

ИЗЛОЖБА ЦИЛЕТА МАРИНКОВИЋА У РЕНОВИРАНОМ ЦЕНТРАЛНОМ ДОМУ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Култура у срцу Београда

Први културни догађај у реновираном здању Централног дома Војске Србије је изложба сликара Милана Цилета Маринковића „Акција, напад, одбрана“, отворена од 24. септембра до 24. октобра

Отварајући изложбу министар одбране Драган Шутановац истакао је да је у непрекидним настојањима Министарства и система одбране да подигне углед припадника Војске Србије и култура имала значајну улогу. Томе свакако доприносе и оркестар Гарде и Уметнички ансамбл „Станислав Бинички“, с једне стране, а с друге и сликарске колоније, које већ низ година остављају траг у нашој култури.

– Ове године успели смо да реновирамо Централни дом, објекат који је изграђен средствима ратника из Првог светског рата. Отварајући ову изложбу нашег уваженог сликара у, за нас веома важном и обновљеном Дому, желим да захвалим представницима норвешке амбасаде и Краљевине Норвешке који су својом донацијом помогли реновирање простора и опремање Медија центра, у коме ћемо информисати јавност о достигнућима система одбране и свим активностима Војске Србије – рекао је министар Шутановац.

Зорица Томић

Исидора Бјелица

Душка Јованић и Биљана Вилимон

ОМ ДОМУ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Cille

еограда

Свечаности отварања изложбе присуствовали су бројни гости, пријатељи и поштоваоци стваралаштва Цилета Маринковића, представници београдских установа културе, познате личности из света уметности, музике, медија, представници дипломатског и војнодипломатског кора, генерали и официри Војске Србије, студенти Војне академије...

О уметничком стваралаштву Цилета Маринковића говорио је ликовни критичар Ђорђе Кадијевић, који је истакао особеност и вишезначност Цилетовог сликарства, у коме доминирају боја и игра боја.

Изузетно културно вече у Централном дому, музичким програмом употпунили су чланови Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“.

Д. ГЛИШИЋ.
Снимили М. ПЕРИЋ и Ј. МАМУЛА

Амбасадор Норвешке Хакон Бланкенборг и војни изасланик потпуковник Терје Хаверстад

Слободан Унковић

Мадлен Цеттер

Милица Милша и Жарко Јокановић

Подршка у ратним дејствима

Пише бригадни генерал
Вељко ТОДОРОВИЋ,
начелник Управе за здравство

Историја санитета и војне медицине на просторима Србије дуга је више од 220 година и нераскидиво је повезана са судбином државе и народа. Пошто су у историји Србије периоди када се ратовало или када су обављане припреме за борбу за ослобођење били дужи него периоди стабилног мира, било је неопходно формирати стајаћу војску, а након тога и њену санитетску службу, која ће давати подршку и здравствено обезбеђење трупамa, што се и догодило тридесетих година деветнаестог века.

Ове године обележавамо 170 година од формирања српског војног санитета, што се везује за 30. јули 1839, када је др Емерих Линденмајер званично постављен за „штаб доктора“, односно начелника санитета српске војске. Била је то инспирација и мотив др Зорану Весићу и примаријусу др Браниславу Поповићу, генерал-мајору у пензији, да на 206 страница, са 180 фотографија, приреде монографију „Српски војни санитет“, чији је издавач Министарство одбране Републике Србије, односно Војноиздавачки завод.

Монографија је објављена на енглеском и српском језику и подељена у 12 поглавља. У сваком је обрађено по једно значајно подручје делатности војног санитета, један историјски период или једна од здравствених институција које су својом делатношћу обележиле раније епохе или у данашњем времену представљају ослонац за функционисање и развој.

ТЕМЕЉИ ВОЈНОГ САНИТЕТА

У првом, најдетаљнијем и најобимнијем поглављу „Историја српског војног санитета“ хронолошки су обрађени битни догађаји, институције и личности, од момента увођења лекара у регуларне јединице српске војске, тридесетих година деветнаестог века. Тада су постављени темељи, а следећи значајнији датуми и догађаји су оснивање војних болница у Београду 1844. године, из које је настала данашња Војномедицинска академија, у Нишу 1878. године и у Новом Саду 1787. године, у оквиру тадашње Аустроугарске, ратови за ослобођење Србије, вођени 1912. и 1913. године, Први и Други светски рат и агресија НАТОа у току 1999. године. Све то време постојао је организован санитет, као важан функционални део, као активна подршка и обезбеђење у најтежим ситуацијама у осам великих ратова које је водила српска вој-

Обележавање 170. годишњице од формирања српског војног санитета, што се везује за 30. јули 1839, када је др Емерих Линденмајер званично постављен за „штаб доктора“, односно начелника санитета српске војске, била је инспирација и мотив др Зорану Весићу и примаријусу др Браниславу Поповићу, генерал-мајору у пензији, да на 206 страница, са 180 фотографија, приреде монографију „Српски војни санитет“, у издању Војноиздавачког завода.

ска. У свим тим ратовима, који су често били голготе и борба за опстанак, лекари, медицински техничари и болничари били су у првим борбеним редовима, увек спремни да истински и до краја помогну повређенима, болеснима и несрећнима, често жртвујући и свој живот.

То поглавље написано је са дубоким поштовањем и пуном свешћу да је у тим тешким временима важан актер била санитарска служба као целина, али и сваки њен припадник као појединац, од родоначелника до данашњих дана, од бројних незнатних јунака до великана, не само у локалним него и планетарним размерама. Од оснивања до данашњих дана, изграђена је модерна, добро организована, функционална војна здравствена служба. Та служба данас обезбеђује превентивно-медицинску заштиту и лечење на примарном (санитарско одељења у јединицама Војске Србије), секундарном (Војна болница у Нишу, Центар војномедицинских установа у Београду и Војномедицински центар у Новом Саду) и терцијарном нивоу (Војномедицинска академија). Сваки сегмент санитарске службе изузетно је важан, а у функционалном и организационом смислу заједно представљају једну целину.

Друго и треће поглавље монографије посвећени су ветеринарској служби, интегралном делу здравствене службе и санитарским одељењима, основним формацијским јединицама у садашњој организацији санитарске службе у Војсци Србије. У четвртном поглављу представљени су задаци и улога најмлађе установе у оквиру војног здравства – Центра војномедицинских установа у Београду, у коме се реализује здравствена заштита на примарном и делимично секундарном нивоу.

Пето поглавље представља превентивно-медицинску заштиту, један од најважнијих сегмената војног здравства, због значаја који има за очување здравља, превенцију акутних заразних обољења и хроничних нез-

разних болести, нарочито при масовним повредама и оболевању, али и природним и технолошким несрећама. Истакнут је значај превентивне медицине у савременом свету, оптерећеном нагомилавањем оружја за масовно уништавање.

У шестом поглављу дати су историјат и преглед садашњег стања санитарског снабдевања, једног од значајних делова интегралног система санитарске службе, док се у седмом говори о најстаријој војној болници у Србији – Војној болници Петроварадин у Новом Саду. Осим превентивно-медицинског рада и лечење припадника Војске и војних осигураника, значајно подручје активности те установе било је и школовање и едукација кадра, а у појединим периодима имала је и просветитељску мисију.

ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА

У осмом поглављу дати су историјски приказ и актуелно стање Војне болнице у Нишу, која је, због геостратегијског положаја, кадровских и материјалних ресурса, увек имала стратешки значај за Војску Србије. Истакнута је активност болнице у најтежим периодима борбе за опстанак и ослобођење Србије, приказани су сви сегменти делатности, а посебно подручје ратне хирургије, са плејадом војних хирурга који су обележили своју епоху, попут генерала Михаила – Мике Петровића, који је у току балканских ратова увео нове појмове и методе у ратну хирургију тога доба (примарна обрада ратне ране и значај дезинфекције и асепсе у хирургији). У данашњим условима припадници Војне болнице у Нишу са успехом учествују у све три мисије Војске Србије.

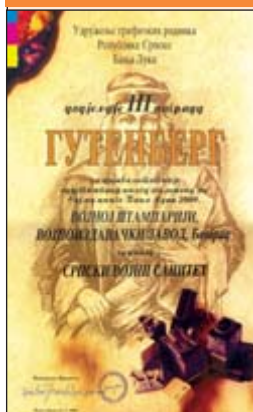
Девето поглавље посвећено је Институту за ваздухопловну медицину, који, по организацији, опреми и стручним могућностима, представља јединствену војну и превентивно-медицинску институцију у југоисточној Европи, са специфичним делокругом рада. Визијом будућег развоја дефинисано је да Институт буде у потпуности у функцији нашег ваздухопловства и да задржи лидерску позицију у области ваздухопловне медицине у овом делу Европе.

У десетом и једанаестом поглављу пишу о Војномедицинској академији, врхунској медицинској установи терцијарног нивоа, која својим достигнућима у служби лечења, едукације и научноистраживачког рада, својим кадровским и материјалним ресурсима, способностима да прати светске трендове и новине у медицини, заузима лидерску позицију у многим областима медицине у Републици Србији. Историјским пресецима представљен је развој сваке од делатности којом се бави ВМА током 165 година њеног постојања, а дат је и детаљан приказ садашњег стања. Приказани подаци о едукацији здравствених радника свих профила, од основних студија које се први пут реализују од ове, 2009. године, до последипломског усавршавања лекара, стоматолога и фармацеута у форми специјализација и ужих специјализација из 42 стручне области, затим израда магистарских и докторских радова. Научноистраживачки рад реализује се преко 42 научноистраживачког пројекта из различитих области базичне и клиничке медицине. На основу свих тих перформанси, ВМА је наведена као важан адут Републике Србије у презентационом документу Партнерства за мир, а промовисана је у референтни центар за едукацију из области војне медицине за простор Балкана.

Дванаесто поглавље посвећено је другој мисији Војске Србије и њеном учешћу у мировним и хуманитарним мисијама. Описано је некадашње деловање санитарске службе у мировним мисијама на Синају, у Јемену, Намибији, Анголи и Либерии, те њено актуелно учешће у мировним мисијама у Конгу и Чаду.

На основу свега наведеног може се закључити да су у монографији „Српски војни санитар“ на адекватан начин представљени историјски развој и садашњи тренутак војне здравствене службе Војске Србије. Иако се не ради о класичној историографској публикацији, ипак озбиљност приступа, методологија рада и изложена фактографија обезбеђују овој монографији запажено место међу публикацијама сличног карактера и допринос укупној историографској мисли у Србији. У њој су изнети суштински подаци о традицији, прошлости и садашњости. Монографија је омогућила да се истина и реална представа о српском војном санитету приближи и експертима и лаицима, и у томе је њена изузетно велика вредност. ■

Међународни сајам књига у Бања Луци

Монографија „Српски војни санитар“ Војноиздавачког завода, коју су приредили др Зоран Весић и проф. др Бранислав Поповић, награђена је бронзаном плакетом „Гутенберг“ за најквалитетније одштампану књигу на недавно одржаном 14. међународном сајму књига, школског прибора и канцеларијске опреме „Бања Лука 2009“. Војној штампарији ову награду доделио је петочлани жири инжењера из састава удружења графичких радника Републике Српске.

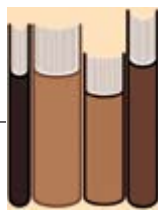
На овој сајамској манифестацији, одржаној од 22. до 28. септембра, Војноиздавачки завод као организацијска целина Дирекције за ИБИД – издавачка куће Министарства одбране – представио је три стотине наслова са стандардним библиотекама које га већ дуго чине препознатљивим међу издавачким кућама.

Од издања Војноиздавачког завода велико интересовање изазвала је и монографија „Хиландар“, аутора Слободана Милеусића. Ова књига овећана је наградом „Ступље“, коју додељује Удружење издавача Републике Српске за неговање српске традиције и православне духовности.

Штанд Дирекције за ИБИД посетили су током Сајма градоначелник Бањалуке Драгољуб Давидовић, директор организатора „Гласа Српске“ Борис Дмитрашиновић, бројни представници удружења и установа културе Републике Српске, те представници Оружаних снага Босне и Херцеговине. Наступ Војноиздавачког завода на овој манифестацији изазвао је велику пажњу медија из Републике Српске, а додела награда приказана је на државној телевизији.

На 14. бањалучком сајму књига представило се више од 30 издавача из Босне и Херцеговине, Србије, Хрватске и других земаља.
Р. Д.

У сусрет Сајму књига

Поглед иза сенке

Најновије издање Новинског центра „Одбрана“ *Сукоби у сенци* Славише Влацића књига је необично интригантне тематике, за коју постоји скоро универзално интересовање у свим генерацијама, професијама и добима наших читалаца. Јер то шта се дешавало унутар тајних операција *Леопард*, *Опера*, *Каролинин месец*, *Узвишена нада*, *Оправдани разлог*, *Дрвена нога*, *Гифт*, *Ајви белс*, *Богомољка*, *Црвени шешир*, *Гримизна плима*, *Азалеја*, *Анаконда*... како је текло спасавање опозиционара у Панами, или енглеских мировњака у Сијера Леонеу, када се догодио највећи ваздушни десант после Другог светског рата, како су Грци оборили турски F-16, само су неке од тема које маме на читање, откривање, сазнавање. *Сукоби у сенци* ових дана излазе из штампе и носе многе очекиване и неочекиване одговоре.

Славиша Влацић, аутор *Сукоба у сенци*, потрудио се да сабере детаљне информације о томе како су текле десетине окршаја на врућим тачкама широм планете. Књига обухвата две трећине текстова објављиваних у истоименој рубрици листа „Војска“ почевши од априла 2004. године и неколико касније објављених у магазину „Одбрана“, закључно са 1. мартом 2008, али и трећину потпуно новог, до сада необјављиваног материјала. При процени вредности текста треба имати у виду да се до података о догађајима у локалним сукобима, интервенцијама и инцидентима долази изузетно тешко. У већину јавних извештаја не може се веровати, чак ни када их публикују реномирани медији или личности. Бројни заинтересовани, директни актери и индиректни профитери у свету информација, створили су *маглу* око догађаја који су теме *Сукоба у сенци*. Аутор се одлучио за храбар корак ишчитавања великог броја извора, затим анализе контрадикторних тврдњи, да би на крају дошао до закључка и приче која би требало да буде што приближнији приказ стварног тока десетина инцидената и интервенција.

Изабрао је врло шаролике примере када је реч о обиму конфликта, броју ангажованих људи, количини материјала, али и последицама. Неки инциденти имали су драматичан политички значај, на пример, амерички губици у Могадишу, који су били разлог за повлачење америчког контингента из Сомалије и препуштање те пропале државе годинама хаоса и владавине банди и верских фанатика. Неколико пројектила из ручног бацача РПГ-7, послатих на америчке летелице, посредно је изазвало смрт десетина хиљада људи.

У *Сукобе у сенци* сврстани су и инциденти који нису довели до тако великих последица или чак нису имали ни фаталне исходне по учеснике, али су значајни за војну историју, као што су добро припремљена „крађа“ египатског радара, коју су извели израелски командоси, или пребег совјетског пилота Беленка са ловцем МиГ-25. У таквим инцидентима највећи добитници били су обавештајци, који су се домогли поверљивих информација о тактичко-техничким могућностима противничке технике. *Сукоби у сенци* у великом броју случајева односе се на примену специјалних снага, које су управо и формиране и обучене за употребу у кратким, али жестоких конфликтима.

Аутор се, осим конфликта у далеких државама, потрудио да нека од збивања из сенке пронађе и на нашем простору. Као пример хладноратовске обавештајне игре описао је два случаја пребега пилота из Источног блока, који су у Југославију 1953. године слетели са у то време Американцима изузетно занимљивим млазним авионима произведеним у СССР-у. Одличан пример како и очигледне ствари могу да се сакрију јесте то што се Тито сликао пред званичним фотографима, надвијен над пилотску кабину авиона МиГ-15. Фотографије су објављене у више прилика, али мало ко је приметио да је реч о авиону какав се никада није користио у југословенском РВ и ПВО. Оружани конфликти вођени деведесетих година прошлог века, у време насилног умирања југословенске идеје, били су препуни сукоба у сенци. Аутор је за читаоце одабрао пример дрске акције у којој су падобранци легендарне 63. бригаде извукли људе блокиране у касарни у Чапљини и инцидент са америчким ловцем F-16, чији се пилот после истраживања данима крио у босанским шумама.

Влацић се, као официр и пилот, и сам током каријере суочио са сукобима у сенци и зато се може сматрати за аутора, који се са професионалним самопоуздањем упустио у трагање за чињеницама, а резултат тога јесте књига привлачног назива и још привлачнијег садржаја – *Сукоби у сенци*. ■

Александар РАДИЋ

Славиша Влацић, аутор *Сукоба у сенци*, најновијег издања Новинског центра „Одбрана“, потрудио се да сабере детаљне информације о томе како су текле десетине окршаја на врућим тачкама широм планете. Књига обухвата две трећине текстова објављиваних у истоименој рубрици листа „Војска“ почевши од априла 2004. године и неколико касније објављених у магазину „Одбрана“, закључно са 1. мартом 2008, али и трећину потпуно новог, до сада необјављиваног материјала.

ВОДИЧ ЗА ПОСЕТИОЦЕ

Збирка у екстеријеру има своје специфичности у односу на уобичајене музејске збирке, што произлази из чињенице да су предмети готово стално доступни посетиоцима. Баш због тога је важно да су аутори успели да каталог прилагоде овим посебностима и да омогуће да се користи и као веома исцрпан водич по својеврсној сталној поставци на отвореном.

Експонати изложени на платоу око Војног музеја на јужном фронту Београдске тврђаве већ деценијама представљају јединствен симбол не само Војног музеја или Београдске тврђаве, већ читавог града Београда. Иако се налазе на истом месту још од 1961. године, тек скоро су се стекли услови да се ови бисери Војног музеја подвргну темељној конзервацији и неопходној реконструкцији. Као резултат ових обимних радова настао је и каталог *Артиљеријска и оклопна средства у екстеријеру Војног музеја* аутора вишег кустоса мр Мирка Пековића и потпуковника мр Ивана Мијатовића.

Збирка у екстеријеру има своје специфичности у односу на уобичајене музејске збирке, што произлази из чињенице да су ти предмети готово константно доступни посетиоцима, без обзира на радно време музеја, доба дана или временске услове. Баш због тога је важно да су аутори успели да каталог прилагоде овим посебностима и да омогуће да се користи и као веома исцрпан водич по својеврсној сталној поставци на отвореном.

Употребљивости овог каталога као правог водича свакако је умногоме допринео и квалитетан превод целокупност текста на енглески језик, који је урадио потпоручник Дејан Миливојевић. Каталог садржи 124 странице у пуном колору са 103 веома лепо осмишљене и графички успеле фотографије свих експоната у екстеријеру. За графички дизајн и фотографију био је задужен војник на цивилном одслужењу војног рока Лазар Лазаревић.

Формалну структуру каталога чине уводно и шест засебних поглавља. У уводном делу аутори су изнели кратки историјат Војног музеја с нагласком на збирку артиљеријских средстава, док су у осталим поглављима

Нова достигнућа војне теорије

УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

У Школи националне одбране представљен је Зборник радова са Међународног научног скупа о ванредним ситуацијама, одржаног крајем јануара 2009. у организацији Института за стратегијска истраживања Министарства одбране и Мисије ОЕБС у Србији.

Јавности је том приликом предочена и књига пуковника др Катарине Штрбац „Ванредне ситуације – Како управљати“, која у четири поглавља даје преглед појма, тренутну ситуацију у државним органима надлежним за управљање ванредним ситуацијама, улогу Војске Србије и искуства из других земаља.

Поздрављајући госте, представнике Мисије ОЕБС у Србији, Факултета безбедности, војних и државних установа и институција које се баве управљањем ванредним ситуацијама, начелник Института за стратегијска истраживања генерал-потпуковник мр Милан Зарић нагласио је да организација веома успешне научне конференције о ванредним ситуацијама, одржане 28. и 29. јануара ове године, доказује да Министарство одбране и Војска Србије придају одговарајући значај управљању ванредним ситуацијама и помоћи у случају елементарних непогода и катастрофа с масовним размерама.

ма средства сврстана према намени и типу. Тако су сви експонати подељени на целине као што су; спредпунећи топови, противоклопни топови, топови и хаубице, оклопно-механизована средства, мерзери и минобациачи и противавионска и морнаричка средства.

Скоро сваком средству посвећена је читава страница каталога на којој се налази кратак текст о оруђу – начин набавке, време када је ушло у производњу или је уведено у наоружање, затим велика, прегледна фотографија средства и његове најважније техничко-тактичке карактеристике. Овакво решење омогућава читаоцу једноставан и брз приступ траженој информацији што је од огромне важности за посетиоце музеја који обилазе екстеријер али и за људе од струке којима ће исцрпан приручник свакако бити од користи.

За ову збирку, као за ретко коју у Србији, може се рећи да је уистину од глобалног значаја, не толико по броју приказаних средстава, мада је и он импресиван, већ по појединим експонатима који стварно представљају праве раритете у светским размерама. Најбољи примери за ову тврдњу је танкета полске производње ТК-Ф која је израђена у свега 18 примерака. Једини сачувани примерак се налази у екстеријеру Војног музеја. Као други пример можемо навести немачки лаки тенк PzKpfw I Ausf F, који је произведен почетком Другог светског рата у 30 примерака од којих су сачувана само два. Један се налази управо у збирци Војног музеја док је други у највећем светском музеју тенкова у Кубинки у Русији. Још занимљивији је податак да је и тај други примерак у Кубинку стигао као поклон Војног музеја у Београду. Слично је и са првим тенком југослаvensке производње који носи ознаку *Возило А*, а који је произведен у свега пет примерака, од којих је сачуван само један који се налази, управо у екстеријеру Војног музеја.

Публиковање каталога *Артиљеријска и оклопна средства у екстеријеру Војног музеја* представља значајан помак у настојањима да се блага српских музеја што више отворе према својим посетиоцима и свету, и на тај начин учине историју српског народа јаснијом и приступачнијом обичном грађанину, ученицима или странцима који посећују Србију. ■

Гуа ОБРАДОВИЋ

јема и помоћи у случају елементарних непогода и катастрофа с масовним размерама.

– Резултат те научне конференције представља и овај веома квалитетан зборник, објављен захваљујући разумевању Мисије Оебса у Србији и нашим настојањима да стручној јавности и заинтересованима у државним установама и институцијама које се баве спасавањем и управљањем ванредним ситуацијама, приближимо ставове водећих експерата из те области. И овај зборник радова помоћи ће да у наредном периоду реагујемо квалитетније, ефикасније и промишљеније на све изазове ванредних ситуација – рекао је, између осталог, генерал-потпуковник мр Милан Зарић.

О Зборнику радова и књизи пуковника др Катарине Штрбац говорио је проф. др Владимир Јаковљевић са Факултета безбедности који је нагласио да се у Србији све већа пажња поклања ефикасном и успешном управљању и деловању у ванредним ситуацијама. ■

Д. Г.

Пише др Предраг Пејчић 110 година Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“ (1899–2009)

Војна музика у Србији

Уметнички ансамбл „Станислав Бинички“ Министарства одбране Србије обележава 110. годишњицу рада бројним концертима својих посленика и сећањем на све оне који су деценијама, залазећи у три века, обележавали музички живот у Србији. Ансамбл је и данас главни носилац музичког живота у Војсци Србије и једини на овим просторима који негује, подстиче и шири војничко музичко стваралаштво и војничке традиције нашег народа.

Први историјски извори о постојању војне музике у Србији везују се за победе српске војске младог краља Душана на Велбужду 28. јула 1330. против бугарског цара Михаила. Према речима византијског историчара Нићифора Гргура, у српској војсци било је много застава које су носиле стегоноше, поред којих су се налазили одреди ратника са трубама и добошима. Од друге половине 15. века уводе се и велики дувачки инструменти начињени од ратнички металних рогова, које касније замењују други дувачки инструменти.

У средњовековној Србији, како казује наше изворно народно стваралаштво, такође се помињу свирале и бубњеви. Када су српски витезови одлазили у бој на Косово, као у епској песми *Мусић Стеван*, с развијеним крсташ барјацима „ударише бубњи и свирале“. Народни стваралац спомиње даворије – свирке и полевке, а још, као у песми *Бој на Лозници*, када су Турци усред пораза оставили коње и топове, бубњари „тад бубњеве, бацеше“, а свирачи „оставише инструменте: свирале: борије, зиле и ћемана“.

У Военом уставу Устаничке војске, за време Карађорђе и српских устаника, регулисан је статус добошара и трубача на основу Устава добошара. Овај устав прописивао је врсте маршева и како их изводити. По њему лагано су се свирали *Грандир марш* и *Мушкатиер марш*, а при брзом кораку *Екузе марш* и *Фирштски марш*, док се уз звуке *Генерал марша* полазило с места, а уз марширање преко поља, свирао се *Фелд марш*.

И кнез Милош је, на почетку своје владавине, настојао да формира „дворску музику“ и „банду за српску књажевску гарду“ а први српски капелник Књажеве гарде био је Шлезигер. Војна музика, „банда“, добила је посебне законске регулативе у Устројенију гарнизонског војинства 10. јануара 1845, када се третира као посебна музичка струка.

Београдска војна музика

Београдски војни оркестар вуче порекло из 1833. када је у три пешадијска пука – Београдском, Тимочком и Шумадијском – формирана војна музика. Шест година касније, 1899. војна музика налази се у пет српских дивизија, а те године формирана је и Београдска војна музика.

За капелана Београдске војне музике указом краља Александра Првог Обреновића 2. августа 1899. постављен је Станислав Бинички, који је први уметнички концерт са Београдским војним оркестром извео већ крајем 1899. године, када је поставио и сопствену увертуру „Из мог завичаја“. Први Симфонијски концерт Београдског војног оркестра за Ускрс 1900. године садржао је Шубертову недорвршену *Симфонију у ха – молу, Рапсодију бр. 2.* Франца Листа, Вагнерову увертуру *Риенци – Последњи трибун*, затим *Пер Гинт* композитора Грига и, наравно, Дворжакове *Словенске игре* (1. и 3).

Велико интересовање изазвала је и 49. представа Краљевско-српског народног позоришта 6. (18) марта 1902, када је у извођењу Београдског војног оркестра на симфонијском концерту под управом Биничког наступила његова супруга, сопран Мирослава Бинички, тада такође истакнути уметник.

Наступајући у Официрском дому, Београдски војни оркестар сарађивао је и са другим уметничким ансамблима, војним и цивилним. У београдском гарнизону била су, поред овог великог оркестра, још четири војна ансамбла – Коњичке дивизије и Првог коњичког пука, затим Седмог пешадијског пука Краља Петра и Шестог пешадијског пука Краљевића Александра, тако да је Београд тих година представљао прави музички град. Бинички је сарађивао и са Првим београдским певачким друштвом, с којим је организовао концерте у Официрском дому.

Музика краљеве гарде

Почетком 1904. Бинички је формирао Музичку Краљеве гарде, на чијем ће се челу налазити 16 година, односно до 1920. У времену од 1908. до 1912. Бинички је на Војној академији српске војске питомцима предавао музичку теорију и историју музике, уз организовање хорског певања родољубивих песама.

Оркестар Краљеве гарде приређивао је врхунске концерте, поред осталих обавеза војног и протоколског карактера. Са својих седамдесетак чланова и плејадом познатих српских композитора и музичара, међу којима су били Јован Мокрањац, Јован Зорко, Ружичка, Петар Крстић, браћа Немечек и други, сваке године изводио је велика вокално-инструментална дела, која су изазивала пажњу љубитеља музике.

Један од бриљантних успеха Оркестра и Хора Краљеве гарде, са 50 гудача и 23 дувача, било је извођење Бетовенове *Девете симфоније* у Народном позоришту 1910. године. Крајем те године, за Божић (25. децембра 1910 – 7. јануара 1911) Оркестар Краљеве гарде извео је, заједно са Певачким друштвом Станковић,

велики духовни концерт *са Божићним ораторијумом* Сен-Санса и 42. *псалмом* Менделсона.

Балкански ратови, повлачење до Крфа и Солунски фронт у Првом светском рату, па недуго затим и Други светски рат, нису били прикладно време за развој војне музике. Ипак, српска војска ни тада није била без својих оркестара. Они су тада били ангажовани у традиционалном политичком, пропагандом и борбеном раду, којим је подизана вера народна у боље сутра и јачао борбени дух ослободилаца. После формирања војне музике на Крфу у пролеће 1916, и Музика Краљеве гарде отпочиње своја веома успела извођења, која ће достићи врхунац при извођењу уметничких концерата у Солуну, када је савезничка штампа Биничког описивала као „џубимца солунске публике“.

Музичка секција дома ЈНА

Током 1941–1945. године партизански хорови изводили су револуционарне песме домаћих аутора, у првом реду оригиналних, али и на основу преузетих мелодија као *Командант Сава* (на основу песме о погибији једног црвеноармијског команданта) или *По шумама и горама* (такође од руског композитора).

Активно је деловао врло велики број познатих композитора и уметника, међу којима су били Крешимир Барановић, Војислав Вучковић, Оскар Данон, Логар Миховил, Јосиф Словенски, Никола Херцигоња, Иван Рупник и други. Њихове композиције биле су инспирисане борбом за слободу и мотивисале, поред високих уметничких вредности, на даља прегнућа.

Одмах по завршетку Другог светског рата отпочиње развој војне музике на новим уметничким и организацијским основама. У фебруару 1945. године формирана је Музичка секција Дома Југословенске армије, затим су, јуна и децембра исте године, оформљени Дувачки оркестар и војнички хор у оквиру Симфонијског оркестра. После стварања Музичког одсека у децембру 1946, формира се и Уметничка група Централног дома Југословенске армије у јануару 1947. године.

Музичка секција Дома имала је три оркестра: симфонијски, салонски и дувачки. О првом већем концерту Симфонијског оркестра у листу „Народна армија“ од 22. јануара 1946. остало је забележено:

„У концертној дворани Централног дома Југословенске армије одржано је 11. маја увече забавно вече са игранком. Вече је отворено извођењем 3. става *Шесте симфоније* од Чајковског. То је био први већи наступ оркестра Централног дома, који је представио присутнима своје несумњиве извођачке квалитете. Состав оркестра је солидан. Изведено дело је брижљиво увежбано и мајсторски одсвирано.

На концерту су суделовали, као гости, чланови Београдске

Многобројна ангажовања

Војна музика била је коришћена у разним облицима дејства својих јединица. Свирало се на одмору, на маршу, на концертима за војску и народ, када се агитовало за мобилизацију, али и при мањим свечаностима, као при прослави октобарске револуције 7. новембра 1941. у Ужицу, када је одржан и први Фестивал народних песама и игара (или 9. новембра 1941. у Чачку). Војни оркестри ангажовани су и при формирању нових јединица, уласку у ослобођена места, током политичких манифестација...

Станислав Бинички

Велики српски композитор, диригент и музички педагог Станислав Бинички рођен је 27. јула 1872. у селу Јасика крај Крушевца. Завршио је Филозофски факултет у Београду, а у Минхену је студирао композицију и музичко певање. Био је капелник и диригент Војне музике Београда, диригент првог Симфонијског оркестра у Србији и Музике Краљеве гарде, од 1904. до 1920. године, директор Музичке школе „Станковић“ и први директор Београдске опере (1920–1924. године).

Најзначајније композиције су: *На уранку*, прва српска опера, која је изведена 1899. године, *Љубљан и оморика* и друге, а од вокалних дела циклуси соло и хорских песама.

Познат је и по многим маршевима које је свирала српска војска, а посебно по митској композицији *Марш на Дрину*.

Капелник друге класе

Указом краља Александра Првог Обреновића, 2. августа 1899, „на предлог Нашега министра војног, постављамо: За капелника друге класе, Станислава Биничког, свршеног конзерватористу, досадашњег државног питомца“.

Убрзо следе и наредбе министра војног да „Београдска војна музика престане дејствовати 31. овог месеца“ (октобра) и да „Београдски војни оркестар отпочне дејствовати 1. новембра ове године!“.

Готово истог дана следи још једна наредба: „Од 23. октобра ове године, по потреби службе одређени су:

За капелника Београдског војног оркестра, капелник друге класе Станислав Бинички, сада капелник Београдске војне музике, с тим да и даље врши дужност референта за војну музику при опште-војном одељењу војног министарства, поред редовне му дужности!“

опере: Меланија Бугариновић, Анита Мезе, Нада Штерле, Жарко Цвејић и Јосип Ријавец, пијанисти Милица Стојановић и Богдан Бабић, виолиниста доцент Музичке академије Марјановић и фолклорна група *Абрашевић*.

Извођене су оперске арије и дела: Чајковскога, Бизеа, Глијера, Пучинија, Вердија, Росинија, Мусоргскога, Сука, Дворжака, Сметане, Тајчевића и других. На крају је фолклорна група *Абрашевић* извела неколико стилизованих верзија једне од народних игара.

Музичка публика главног града је, уз највише знаке хвале и одушевљења, пратила концерте оркестра Централног дома. Нарочито су били посећени концерти у част рођендана Ј. Б. Тита.

„Марсељеза” – Поздрав Паризу на железничкој станици 16. септембра 1914. године

Формирањем Музичког одсека, трећег одсека Централног дома Југословенске армије, престала је да постоји Музичка секција. Два његова ансамбла, дувачки оркестар и мушки певачки хор, развијали су се самостално и њихови диригенти водили су бригу о кадровском попуњавању. Ускоро, већ почетком 1947. године, наредбом врховног команданта и министра одбране, укинут је трећи одсек и формирана Уметничка група, чиме су, у ствари, ударени темељи Уметничког ансамбла.

Уметничка група Централног дома Југословенске армије формирана је „ради успјешног развијања културног и просвјетног рада у Југословенској Армији и репрезентације културно – умјетничког живота у Југословенској армији”. Ову групу сачињавали су: певачки хор, симфонијски оркестар и фолклорна група.

Први већи јавни наступи Уметничке групе Централног дома ЈА уследили су крајем 1947. На концерту хора и оркестра, одржаном 21. октобра, само за чланове Дома, извођене су масовне песме патриотског и народног карактера, уз обавезну игранку на крају. Успех и аплаузи побрани те вечери означили су добар почетак серије јавних наступа Симфонијског оркестра и хора.

Симфонијски оркестар

Први јавни наступ, изведен 4. децембра 1947. у Коларчевом народном универзитету, узбукао је поклонице музичке уметности главног града. За чланове вокално-инструменталног ансамбла први јавни концерт био је и показатељ будуће програмске оријентације.

Концерт је био подељен у два дела. Први део програма обухватио је следеће композиције: Логар – *Песма регрута*, Адамич – *Чуј нас, земљо*, Мокрањец – *Пета руковет* и *Козар*, Тајчевић – *Песма од кола*, Матетић – *Песма слободи*, Готовац – *Нови град*, Симонити – *Наше горје* и *Козина* – *Обруч!*

Други део програма обухватио је дела писана за хор и оркестар: *Славенски* – *Херај Тито*, *Друже Тито* и *Стаљин* и *Тито*, Хачатуријан – *Песма о Стаљину*, Новиков – *Родина моја* и кантата композитора Ивана Рупника – *Пјесма мртвих пролетера*, писана на текст Бранка Ћопића, која је, на конкурс Министарства културе ФНРЈ, добила другу награду.

Овај програм као да је трасирао основну линију програмске политике будућег вокално-инструменталног ансамбла наше армије.

Шефови уметничког ансамбла

Почев од 1947. на челу Уметничког ансамбла налазили су, поред осталих: Антон Кватерник, Андрија Милек, Ратко Ковачић, Фрањо Баук, Војислав Шиљековић, Будимир Гајић, Илија Илијевски, Бранко Каракаш, Роберт Ивановић, Игор Митровић, Будмир Гакић, Илија Илијевски, Владимир Мустајбашић, Ђорђе Минов, Милан Влајин, Тихомир Марић, Радо Сименути, Емил Косето, Милан Баушански, Бранко Цвејић, Карел Баћа, Даворин Зупанић, Војкан Борисављевић и други.

Хор и оркестар Централног дома

За првих шест месеци 1949. године, Хор Централног дома, који броји 90 чланова, наступио је шест пута на свечаним академијама у Дому, приредио шест концерата за јединице београдског гарнизона и три на Коларчевом универзитету. Хор је био на турнеји у Нишу, Скопљу, Прокупљу, Панчеву, Земуну и Белој Цркви. Том приликом извео је девет концерата за Армију и девет за грађанство. Ансамбл хора наступио је и на радиостаницама Београда и Скопља, његов одабрани репертоар два пута је сниман за плоче, које су често на програму радио-емисија. Свим његовим концертима и наступима присуствовало је око 20.000 слушалаца.

Обухватио је сва три жанра чисте вокалне и вокално-инструменталне музике, који ће убудуће бити основни материјал извођачког репертоара овог ансамбла: хорске уметничке композиције, композиције на народне мотиве, борбене песме и песме изградње и кантате прогресивне идејно-естетске оријентације. Уз то, овај програм (са мањим изузецима, које је диктирала тадашња политичка ситуација) био је испуњен искључиво делима домаћих композитора, што ће и даље бити једна од смерница програмске политике овог армијског музичког колектива! ■

(Наставак у идућем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

16.–31. октобар

Православни

- 17. октобар** – Свети Стефан и Јелена (Штиљановић)
- 19. октобар** – Свети апостол Тома – Томиндан
- 20. октобар** – Свети мученици Сергије и Ваkho – Срђевдан
- 22. октобар** – Свети апостол Јаков; свети Стефан Српски (Слепи)
- 26. октобар** – Света новокомученица Злата Меглинска
- 27. октобар** – Преподобна мати Параскева – Света Петка
- 31. октобар** – Свети апостол и јеванђелист Лука; Свети Петар Цетињски

Јеврејски

- 18. октобар** – Рош ходеш

Исламски

- 19. октобар** – Зулгада.

СРЂЕВДАН

Свети мученици Сергије и Ваkho били су прваци и великаши на двору цара Максимилијана, који их је поштовао и уважавао због њихове храбрости, верности и мудрости. Када је цар сазнао да су они хришћани, сва његова љубав претворила се у гнев, нарочито када су отворено одбили да учествују у свечаностима жртвоприношења идолоима. Наредио је да им се одузму војничка одећа и сви знаци части, достојанства и чина. Потом их је послао у изгнанство у Азију свом намеснику Антиоxu. Намесник је покушао да их убеди да се одрекну Христа како би себе спасли бешчашћа, мука и смрти. Али оба светитеља остали су чврсти у својој вери.

Свети Ваkho је издахнуо под батинама намесникових војника, а свети Сергије одмах потом, мучен и посечен у граду Росафу у Сирији. Оба ова мученика и витеза вере Христове страдали су 303. године. ■

РОШ ХОДЕШ

Појава младог месеца означава почетак новог месеца у јеврејском календару. Иако се данас на Рош ходеш гледа као на полупразник, сачуван је обичај да се суботом у храмовима, после читања Торе, објављује и благосиља нови месец.

Сматра се прекретницом која позитивно одсликава збивања на послу, у породици и духовном животу. Верује се да доноси ново надахнуће и прегалаштво, наставак добротинства и учвршћивање вере. Не постоје нека посебна правила славља и обележавања Рош ходеша осим прихватања ведрине коју треба пренети на чланове породице и пријатеље. ■

ДОГОДИЛО СЕ...

17. октобар 1944.

У Москви је завршен састанак између Черчила и Стаљина, на коме је постигнут споразум о подели интересних сфера приликом уређивања унутрашњих односа и одређивања међународног положаја балканских држава након Другог светског рата. Споразум је познат под називом

„Договор о процентима“ и подразумевао је 50:50% британског и совјетског утицаја у Мађарској и Југославији, у Грчкој 90% британског и 10% совјетског, у Румунији обрнуто, а у Бугарској 75 посто совјетског и 25 посто британског.

19. октобар 1957.

Савезна Република Немачка прекинула је дипломатске односе са Југославијом зато што је Београд признао Немачку Демократску Републику. Односи су обновљени у фебруару 1968. године.

19. октобар 1918.

Дан ослобођења Зајечара. У Војсци Србије тај датум се прославља као Дан Петог центра за обуку.

19. октобар 1918.

Дан ослобођења Крушевца у Првом светском рату. У Војсци Србије тај датум се обележава као Дан 6. центра за обуку.

23. октобар 1944.

У филипинском заливу Лејте почела је једна од највећих поморско-ваздушних битака у Другом светском рату, у којој учествовала готово цела јапанска флота и три четвртине флоте САД. Битка је окончана поразом Јапанаца 25. октобра.

23. октобар 1954.

После серије састанака у Паризу, СССР, САД, Велика Британија и Француска споразумеле су се да окончају окупацију Немачке.

23. октобар 1956

Уличним демонстрацијама студената и радника у Мађарској је почела антикомунистичка побуна. Побуна је угушена интервенцијом совјетских трупа 4. новембра 1956. године.

Ослобођење Београда

Београд је ослобођен 20. октобра 1944. године. До спајања јединица Црвене армије и Прве армијске групе Народноослободилачке војске Југославије дошло је 10. октобра 1944, код Велике Планае. Заједничка битка јединица НОВЈ, под командом генерала Пека Дапчевића, и Црвене армије, под командом генерала Владимира Жданова, за Београд отпочела је 14. и трајала до 20. октобра. У октобру су ослобођени и многи други градови у Србији. ■з

Припремио Миљан МИЛКИЋ

До обретења (јављања) Казанске иконе дошло је у Казану 23. јуна 1579, након страшног пожара у коме је изгорела половина града. Деветогодишња Матрона видела је у сну Пресвету Богородицу, која јој је саопштила да се икона налази у земљи, на месту где је до избијања пожара био девојичин родитељски дом. Наредила јој је да то пренесе архиепископу и градским војводама, како би је они узели из земље. Девојчици нико није веровао, чак ни њена мајка. Након што се чудесно јављање поновило још два пута, сада много страшније, мајка је поверовала у ћеркине речи и решила да сама копа на месту свог изгорелог дома. Девојчица је узевши ашов и копајући на месту где је била пећ у њиховом изгорелом дому, на њену велику радост, спазила нешто замотано у парче сукна. Када су га раширили, видели су икону Пресвете Богородице са Младенцем, какву нико раније није видео. Била је савршено нова, као да је тог момента насликана и сва је сијала. Вест о томе раширила се целим градом и мноштво народа дошло је на место јављања.

Победа над пољацима

Тадашњи свештеник храма светог Николаја, у који је икона пренесена, и очевидац свих догађаја био је будући руски патријарх Ермоген. Он је описао обретење иконе, њена чуда и састављач је њене службе. У току преноса иконе ка храму, у поворци су исцељена два слепца – Јосиф и Никита. То је био знак да је она пројављена, ради духовног просвећења и прогледања заслепљених неверјем. Много пута касније она је православној војсци показивала пут победе, ка испуњењу светог дуга пред Богом и отаџбином. Препис иконе су послали цару Ивану Васиљевичу Грозном. Сазнавши за обретење, цар је наредио да се на том месту изгради храм и оснује женски манастир, где је Матрона примивши монашки постриг, као његова игуманија окончала задње дане овоземаљског живота. После смрти мужа, ту је у монашком подвигу, овоземаљски живот завршила и њена мајка.

Описујући догађаје из 1612. године, једне од најстрашнијих у историји руске државе и народа, аутор наводи да је велико зло наступило као последица неверја, грехова и издајства. Русија је тада била пред уништењем. Цела земља је била у пожарима, разара-

Иван Грозни

Казански храм у Санкт Петербургу

ња су била страшна, на све стране су некажњено вршене бројни злочини, пљачке и убиства. Било је то време безвлашћа, када је свако мислио само о себи и у своју корист, а не на спасење отаџбине.

Ужас је завладао народом. Чекано је спасење, а њега није било ниоткуда. Највеће понижење наступило је када су лажни Димитрије и Пољаци окупирали Москву вређајући руске светиње, храмове и све што је руско. Ермоген, тада већ патријарх, велики поштовалац Пресвете Богородице и у то време један од малобројних прегалаца за Русију, тврдо се држао својих убеђења и ишао путем спасоносним за државу и руски народ. У августу 1611. године у тамници, у коју су га затворили Пољаци, написао је посланицу, којом је позвао сав руски народ у заштиту отаџбине, престонице и православне вере од странаца, коју они желе да униште.

Тада је из разних крајева Русије ка Москви почела да пристиже народна војска, са кнезом Пожарским и Кузмом Мињином на челу. Казански одред је такође кренуо, поневши са собом Казанску икону. Када су Пољацима наклоњени бољари сазнали за намере Мињина и Пожарског, захтевали су од патријарха да их одврати. Он им је одговорио: „На њима нека буде милост Божја и благослов нашег смирења, а на издајнике нека се излије гнев Божји и да буду проклети за сва времена.“ Тада су га уморили глађу.

Руска војска је немајући снага за напад и сачекавши да прође зима, тек 22. октобра 1612, уз жесток отпор Пољака заузела Кремљ. Чудотворна Казанска икона се при опсади налазила у најистуренијим редовима војске. Народ је у знак благодарности за избављење од непријатеља направио свечану молебну литију са Казанском иконом. Сви војници и присутни народ певали су тропар, који је тада написан. Људи

Чуда Казанске иконе

ЗАШТИТНИ

Описујући значајне догађаје из руске војне историје протојереј Василиј Швец у тексту „Чуда Казанске иконе Пресвете Богородице“, објављеном у зборнику радова „Русија пред другим доласком“ Сергеја и Тамаре Фомин, наводи и бројна чуда која сведоче да Русија заиста представља место под покровитељством Мајке Божије.

Пресвете Богородице

ЦА РУСИЈЕ

ћеш ничега плашити, ничега. Победићеш многе противнике. Основаћеш нову престоницу, велики град у част светог Петра, јер те је Бог благословио за то. Казанска икона ће бити покров града и твог народа. Све док она буде у престоници и пред њом се буду молили православни, непријатељска нога у град неће крочити“.

Даља руска историја сведочи да су се речи светитеља у потпуности обистиниле. Након упокојења светог Митрофана Вороњешког и подизања Санкт Петербурга, по наређењу Петра Првог препис Казанске иконе је 1710. године донесен из Москве и постављен у центру нове престонице.

Државна икона

Током Отаџбинског рата 1812. године, главнокомандујући генерал Михаил Иларионович Кутузов, често је одлазио у храм и молио се пред Казанском иконом. Мајка Божја ни тада није оставила своја чеда, него је заштитила руску земљу од инвазије. Руска војска је 22. октобра – на дан празновања Казанске иконе, однела прву победу у рату. Непријатељ је тада изгубио седам хиљада људи. Пао је први снег и почеле су хладноће, које су француски војници тешко подносили. Тог дана непријатељска армија почела је да се смањује и нестаје. Казански саборни храм у Санкт Петербургу постао је храм – споменик руске славе у Отаџбинском рату 1812. године. Пред њим су постављене скулптуре војсковођа Михаила Иларионовича Кутузова и Барклаја де Толија. Није случајно велики руски стратег и војник

су падали на колена пред чудотворном иконом, која се налазила на челу руске војске и чијим посредовањем је Пресвета Богородица даровала победу над Пољацима. Тиме је дошао крај великих разарања и хаоса у држави.

Приповедање аутора о учешћу Казанске иконе у судбини Русије, даље води ка епохи Петра Првог и новом граду на обалама Неве, граду светог Петра – Санкт Петербургу. Мало је црквених пастира у то време подржавало Петра Првог. Свети Митрофан Вороњешки је у томе био један од ретких. Император је имао Божји благослов за многа дела и није се заустављао пред тешкоћама, већ их је просто брисао са пута. Знао је да је оно што ради нужно и корисно за државу и судбину будућих руских поколења.

Када је 1695. године дошао у Вороњез са циљем да изгради флоту за напад на Азов, свети Митрофан му је много помогао, убеђујући народ у потребу овог дела. Пред битку са Швеђанима, светитељ је императору предсказао победу над непријатељем и изградњу великог града на северу. Тада му је рекао: „Узми Казанску икону Пресвете Богородице и она ће ти помоћи да победиш. Са Њом се нећеш ничега плашити, ничега. Победићеш многе противнике. Основаћеш нову престоницу, велики град у част светог Петра, јер те је Бог благословио за то. Казанска икона ће бити покров града и твог народа. Све док она буде у престоници и пред њом се буду молили православни, непријатељска нога у град неће крочити“.

Кутузов, који је руску армију довео до победе, завештао да га сахране у Казанском саборном храму, посвећеном Казанској икони Пресвете Богородице, оној коју је тако поштовао цео свој живот. И сада изнад гробнице војсковође непрекидно гори кандило пред Казанском иконом Мајке Божје.

У фебруару 1917. године, на дан уочи абдикације императора Николаја Другог и краја самодржавља у Русији, у Московском саборном храму подигнутом у част Казанске иконе, јавила се икона Мајке Божје, названа Државна. И сада на месту јављања иконе постоји извор са светом

Петар Велики

Михаил Иларионович Кутузов

СИГНАЛИ БЛАГОДАТНЕ МИЛОСТИ

У годинама великог Отаџбинског рата било је у Русији бројних чудесних знакова и сведочења који су говорили о благодатној милости Божијој.

■ Двадесетог априла 1941. године, Немци су празновали рођендан свог фирера, а руски народ је празновао Васкрс.

Подударање почетка Отаџбинског рата са празника Сабора руских светитеља говори о њиховом небеском заступништву пред Господом за браниоце отачаства.

■ Почетак противнапада Црвене армије, 6. децембра 1941. код Москве, десио се на дан светог Александра Невског – заштитника земље Русије.

■ Васкрс се 1942. године прослављао 5. априла, на дан битке на леду коју је Александар Невски водио са Швеђанима. У тој бици Руси су извојевали победу јер су Швеђани, због тежине својих оклопа, пропадали кроз лед.

■ Интронизација митрополита Сергија у патријарха московског и целе Русије на дан светог Александра Невског указивала је, такође, на покровитељство светитеља новоизабраном патријарху и руском народу.

■ Васкрс се 1945. године прослављао на дан светог великомученика и победоносца Георгија, што је био знак скоре победе над фашистичком Немачком. Вест о победи сјединила се са радошћу Светле седмице.

■ На празник Свете Тројице 24. јуна 1945, на Црвеном тргу одржана је Парада победе. Тада је из капије Спаске куле изашао Пасхални Георгије – маршал Жуков на белом коњу.

ПОКРОВ ЦАРИЦЕ НЕБЕСКЕ

Руску земљу са свих страна ограђују чудотворне иконе Мајке Господа. Тихвинска икона чува и благосиља северне пределе, Иверска благосиља јужне крајеве, а Почевска и Смоленска ограђују руску земљу са запада.

На истоку, Казанска икона Пресвете Богородице сијајући до краја земље зрацима благодати, ограђује и благосиља Русију. У центру сија Владимирска икона Мајке Божје, насликана руком јеванђелистe Луке, на дасци од стола, за којим се догодила Тајна Вечера – прва Евхаристија, означивши почетак спасења човечанства на Крви нашег Господа и почетак новог живота.

водом и до њега други извор светог великомученика Георгија. То је био јасан знак да Мајка Божја ни у тим страшним данима рушења државе, која је влашћу царева – самодржаца опстајала вековима, када су се бездани греха отворили у људима, када је све рушено у пламену страшног братоубилачког рата и понижење свега светог и људског достигло последње границе, није оставила Русију, већ је била са руским народом. Целом свету је показала да је од тада она државна управитељица Русије и да држи судбину државе и руског народа у својим рукама.

Каква год да буде власт на земљи то неће бити толико важно, јер је од фебруара 1917. године цела Русија под заштитом Пресвете Богородице. Каква је то потресна чињеница била и важно знамење?! Која су још сведочанства била потребна? Аутор наглашава да се у том догађају крије и одговор на питање шта уствари означава Дивјејево, описујући детаљно његов значај у последњим временима. Да су тих година схватили шта значи знамење – јављање Државне иконе, колико страшних дела не би било учињено.

Молитва Митрополита Илије

У књизи затим следи опис догађаја из Другог светског рата, у коме је Хитлер имао за циљ уништење свете Русије, њеног народа и брисање са лица земље свега што је руско. Тада се десило нешто од изузетног значаја за судбину Русије и целог света. Била је зима 1941. године. Немци су наступали ка Москви. Земља је била на ивици катастрофе. Тих дана нико није веровао у победу и сви су видели само смрт. Свуда су владали паника, страх и очајање.

Промислом Божјим изабран је пријатељ и молитвеник за Русију из једне братске цркве – митрополит Ливанских гора Илија (Антиохијска патријаршија). Он је решио је да се затвори и да моли Мајку Божју да му открије на који начин је могуће помоћи Русији. Спустио се у катакомбу, где није допирао ниједан звук са земље и где није било ничега, осим иконе Мајке Божје са кандилом. Након тродневног бдења јавила му се у огњеном стубу сама Пресвета Богородица и објавила

му да је он изабран да пренесе опредељење Божје за државу и руски народ. Ако све то што је објављено не буде испуњено, Русија ће пропасти.

„Морају се у целој земљи отворити храмови, манастири, духовне академије и богословије. Свештеници морају бити враћени са фронтана и из логора и почети са богослужењима. У току је припрема за предају Лењинграда, а он се не сме предати. Нека се изнесе, рекла је Она, чудотворна Казанска икона и у литији пронесе око града. Тада ни један непријатељски војник неће ступити на његово тло, јер је он изабрани град. Пред Казанском иконом се мора и у Москви служити молебана. Затим икону треба однети у Стаљинград, који се такође не сме предати непријатељу. Икона се мора носити са војском све до западних граница Русије.

Када се рат заврши митрополит Илија треба да отпутује у Русију и исприча на који начин је она спасена.“

Владика је успоставио везу са представницима Руске цркве и са совјетском владом и пренео им све што му је наложено. И сада се у архивама чувају писма и телеграми које је митрополит Илија слао у Москву. Не видећи било какву могућност да се ситуација поправи, Стаљин је одлучио да испуни све што је пренео митрополит Илија.

Све се десило онако како је и проречено. Из Владимирског храма изнели су Казанску икону Пресвете Богородице и обишли Лењинград у литији. Град је спасен. Многима је и дан-данас остало непознато како се он одржао, када му помоћи практично није било. До сада су многи истраживачи великог Отаџбинског рата узалудно тражили одговор на питање: „Зашто Немци у јесен 1941. године нису заузели Ле-

Митрополит Илија

Јосиф Висарионович Стаљин

Георгиј Константинович Жуков

ЈУРИШ НА КЕНИНГСБЕРГ

Приче о чудесним случајевима Казанске иконе у Отаџбинском рату могле су да се чују од многих ратника са фронта, чак и од неверујућих. Наводимо једно такво сведочанство. Било је то у време јуриша на Кенингсберг 1944. године. Ево шта говори официјер који је у бици за тај град тврђаву, био у самом средишту догађаја:

„Наша војска је била пред поразом, а Немци све надмоћнији. Губици су били огромни, исход неизванан. Одједном видимо да је дошао командант фронта са много официјера и са њима свештеници са иконом. Многи су почели да збијају шале: „Ево довели су попове, сада ће нам они помоћи...“ Но, командант је енергично пресекао све шале наредивши да се сви построје и скину капе. Свештеници су одслужили молебан и носећи икону пошли према првој борбеној линији. Ми смо са неверицом посматрали: куда иду потпуно усправљени? Све ће их побити! Са немачке стране је била страховита паљба, права ватрени зид! Али они су спокојно ишли у ватру. Одједном је паљба са немачке стране престала, као пресечена. Тада је дат сигнал и наша војска је са копна и са мора отпочела општи јуриш на Кенингсберг.

Десило се нешто невероватно. На хиљаде Немаца је гинуло и хиљаде их се предало. Заробљеници су после у један глас говорили да се пред сам руски јуриш „на небу појавила Мадона“ (тако они зову Богородицу), која је била видљива свој немачкој армији и код које је апсолутно отказало сво оружје. Нису могли да испале ни један метак. Тада је Руска војска савладавши препреке и наневши непријатељу велике губитке, лако сломила отпор и заузела град који је до тада био неосвојив. У време Богородичиног јављања, Немци су падали на колена и заиста су тада многи међу њима схватили о чему се ради и ко помаже Русима“.

њинград, када су већ били на његовој периферији?“ Народно предање каже да то није било могуће, јер су наишли на непремостиву препреку, на круг који је по карти прстом нацртао митрополит лењинградски Алексеј, а затим облетео по том кругу авионом, покротивши га светом водом. Када су дошли те линије, немачки тенкови су стали као да су се уквали. Иако им је пут био скоро потпуно отворен, ни метар више нису могли да се помере напред. Опет су се потврдиле речи светитеља Митрофана Вороњешког које је изрекао Петру Првом, да је град светог апостола Петра изабран од саме Пресвете Богородице и док је њене Казанске иконе и молитвеника у њему, непријатељ неће ући у град.

Занимљиво је и то да је блокада Лењинграда била пробијена на дан празника свете равноапостолне Нине, просветитељке Грузије. После Лењинграда, Казанска икона почела је свој поход по Русији. Немачки пораз код Москве био је такође чудо, пројављено молитвама и

БЛАГОСЛОВ БЕОГРАДУ

Казанска икона Пресвете Богородице, са благословом патријарха сверуског Алексија Другог, донета је у Београд 1. априла 1999. године. Икону су, током бомбардовања НАТО, донели монаси манастира св. Сергеје лавре, а путовање по Србији започела је од Саборне цркве.

Након Саборне цркве, икона је пренета у некадашњу војну цркву Ружицу на Калемегдану, да би коначно стигла и на плато храма светог Саве, где ју је дочекало више од 3.000 људи. Ради целивања, икона је била изложена у малој цркви светог Саве, а касније тог дана у храму светог Саве служена је и молитва (акатист) чувеној Казанској икони.

После целивања, икона наставља своје путовање до цркве Александра Невског, Богословског факултета, а литија је прешла и Панчевачки мост. Икона је потом однета и на врх Београђанке, одакле је благосиљана српска престоница, а после три дана враћена је у цркву светог Саве. Иако су постојале жеље да се са иконом оде и на Косово, патријарх српски господин Павле није дао благослов за то.

На врачарском платоу служен је молебан за спас српског народа уз помоћ Мајке Божје, а Казанска икона Пресвете Богородице, уз икону Пресвете Тројеручице, још један је поклон Српској православној цркви, који је по обиласку Србије нашао свој нови дом у цркви светог Саве на Врачару.

Н. ДРАЖОВИЋ

заступништвом Мајке Божје, чија икона је такође пронесена авионом око Москве. Немци су у паници бежали гоњени страхом. По путу је била бачена техника и нико од немачких и совјетских генерала није могао да схвати како и због чега се то десило. Волоколамски пут је био слободан и ништа није спречавало Немце да уђу у Москву.

Одбрана Стаљинграда

Затим су Казанску икону пренели у Стаљинград. Икона, пред којом је вршена непрекидна служба налазила се у средини руске војске, на десној обали Волге и колико год да су напора улагали, Немци нису могли да пређу реку. У то време у њиховим рукама налазио се знатан део Стаљинграда, усред чијих рушевина је од свих здања, једини потпуно неоштећен остао храм подигнут у част Казанске иконе Мајке Божје. Легендарни командант генерал Василиј Иванович Чујков често је ту долазио, ћутећи стајао и палећи свеће пред светим иконама молио се за спасење града.

Било је тренутака када су браниоци држали само мали педаљ обале Волге, али Немци нису успели да их потисну, јер је на том месту била Казанска икона (то место се сада зове „Мала земља“). Икону су носили на делове фронта где је ситуација била најкритичнија и на местима где су вршене припреме за напад. Свештеници су служили молебани и војнике кропили светом водом. Са каквим су само умиљењем и радошћу сви то прихватили. Целом свету постала је позната „Павловљева кућа“ благодарећи подвигу старијег водника Јакова Павлова. Он је предводио јуришну групу, која је у почетку битке избацила Немце из куће, а затим, претворивши је у неосвојиву тврђаву, држала је неколико месеци све до ликвидације стаљинградског „котла“. Ратници са

стаљинградског фронта говорили су да је Павлов, иначе син свештеника, пре армије био монах. Благослов Господњи му је и помогао да опстане.

У то време је у Русији било отворено 20.000 храмова Руске православне цркве. Цела Русија се тада молила. Молио се чак, и Стаљин, о чему, такође постоје сведочанства. Борис Шапошников, царски генерал, није скривао своја религиозна убеђења. Сате и сате проводио је у разговорима са Стаљином и сви његови савети (међу многобројним и онај о облачењу руске војске у старе униформе са царским еполетама) били су усвојени.

Александар Василевски, који је на предлогу Бориса Шапошникова постављен за начелника Генералштаба, био је свештеников син, а његов отац је тада био још жив. Црква је благословила Отацбински рат руског народа и тај благослов је био утврђен на небу. Од Престола Свевишњег разгорео се дух Русије...! Колико се само високих официра, о војницима да и не говоримо, молило сатима пре бојева. Многи команданти, па и сам маршал Георгиј Константинович Жуков, говорили су пред битку: „С Богом!“ Један официр који је за време борбених летова одржавао везу са пилотима, говорио је како је често у слушалицама могао да чује да пилоти запаљених авиона вичу: „Господе! Прими с миром дух мој...“. Вратило се време славне прошлости Русије. Какви су тада молитвеници били на руској земљи! И Мајка Божја је њиховим молитвама прогонила непријатеље, унесећи ужас у њих.

Стаљин је после рата испунио дату реч и у октобру 1947. године, позвао митрополита Илију у Русију. Бојао се да не испуни налоге Пресвете Богородице, зато што су се остварила сва пророчанства предана преко владике Ливана. Митрополит Илија дошао је у Москву где су га свечано дочекали. На дар су му предали икону, крст и панагију украшену драгим камењем из свих делова земље, чиме је симболично цела Русија учествовала у поклону. Стаљин је лично организовао израду панагије и крста ангажујући најискусније јувелире у држави.

До 2001. године чудотворна Казанска икона Пресвете Богородице била је у Владимирској цркви у Санкт Петербургу, а те године светиња је враћена у Казански храм где се и сада налази и представља знамење благодатног покровца Царице Небеске. ■

Превео и приредио
Стевица С. КАРАПАЊЦИН

Павловљева кућа за време Стаљинградске битке и сада

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА

расписује

КОНКУРС

За избор лица у наставничка и сарадничка звања Војномедицинске академије у Београду

а) И з б о р – на формацији ВМА

1. једног наставника за предмет **МЕДИЦИНСКА МИКРОБИОЛОГИЈА** у звање доцент
2. Једног сарадника за предмет **ИНТЕРНА МЕДИЦИНА** у звање асистент
3. Три сарадника за предмет **СУДСКА МЕДИЦИНА** у звање асистент
4. Једног сарадника за предмет **ГИНЕКОЛОГИЈА СА АКУШЕРСТВОМ** у звање асистент
5. Једног сарадника за предмет **МЕДИЦИНСКА НАУЧНА ИНФОРМАТИКА** у звање асистент
6. Једног сарадника за предмет **ПАТОЛОШКА АНАТОМИЈА** у звање асистент
7. Једног сарадника за предмет **ФИЗИКАЛНА МЕДИЦИНА СА РЕХАБИЛИТАЦИЈОМ** у звање асистент
8. Једног сарадника за предмет **МЕДИЦИНСКА МИКРОБИОЛОГИЈА** у звање асистент
9. Једног сарадника за предмет **ФИЗИОЛОГИЈА** у звање асистент

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс се могу јавити професионална војна лица на служби у Војномедицинској академији која испуњавају ове услове:

Општи услови

- да су завршили одговарајући факултет за предмет за који конкуришу, да испуњавају услове прописане Законом о војним школама и војним научноистраживачким установама и ближе услове дефинисане Одлуком Наставно-научног већа Војномедицинске академије број 8/491 од 27.12.2007. за избор у одговарајуће наставно или сарадничко звање;
- за избор лица под бројем 1: да је доктор медицинских наука из области микробиологије;
- за избор лица под бројем 2,3,4, 6 и 7: да имају здравствену специјализацију за предмет за који се бирају;
- за избор лица под бројем 5: да је ужег стручног усмерења из области медицинске научне информатике:

- за избор лица под бројем 8: да је завршило Медицински или Биолошки факултет и да ради на пословима микробиолошке дијагностике;
 - за избор лица под бројем 9: да је завршило Медицински факултет и да има објављене научне радове из области физиологије, патофизиологије и сродних дисциплина;
 - да су у последња два периода оцењивања службеном оценом најмање „врло добар“;
 - да се против њих не води кривични поступак нити поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно који нису осуђивани за таква дела казном затвора дужом од шест месеци;
- Предност при избору имају кандидати који имају више објављених научних и стручних радова из области предмета за који конкуришу.

НАЧИН КОНКУРСАЊА

Молбе се подносе Војномедицинској академији Београд, Црнотравска број 17 (преко деловодства).

Уз молбу се прилаже:

- оверена фотокопија дипломе о завршеном факултету;
 - оверена фотокопија дипломе о стеченом називу специјалисте за предмет за који се бира,
 - оверена фотокопија дипломе магистра и/или доктора наука;
 - копија службене оцене за два последња периода оцењивања;
 - списак објављених стручних и научних радова са радovima у прилогу;
- попуњен образац о испуњености услова за избор/реизбор у звање (који је потписао шеф матичне Катедре);
- потврда да није осуђиван;
 - оцену Катедре о способности за наставни рад по Одлуци Наставно-научног већа ВМА број 8/491 од 22.01.2008. године.
- Фотокопије докумената се оверавају код персоналног органа јединице – установе у којој је кандидат на служби.
- Непотпуне и неблаговремено достављене молбе неће се разматрати.
- Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања у магазину „Одбрана“.
- Све информације могу се добити у Секретаријату Наставно-научног већа ВМА, на телефон 2661-122, локал 26-384. ■

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству професионалног официра на неодређено време

На основу члана 39. и 40. Закона о Војсци Србије (Службени гласник Републике Србије бр. 116/07) и члана 3. став 1. тачка 2. Уредбе о пријему у професионалну војну службу (Службени гласник Републике Србије бр. 112/08), Генералштаб Војске Србије расписује интерни конкурс за пријем у професионалну војну службу, у својству професионалног официра на неодређено време, на формацијско место

Начелник 2. реферата (за финансије) Команде Објекта посебне намене Гарде ГШ ВС, ФЧ капетана, ФПГ 14, ФВЕС 33101, место службовања Београд – 1 извршилац.

Општи услови конкурса:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије,
- да се налазе на служби у Министарству одбране или Војсци Србије у својству официра на одређено време или војног, односно државног службеника,
- да нису осуђивани и да се против њих не води кривични поступак,

ВОЈНА АКАДЕМИЈА

расписује

КОНКУРС

За избор и НАСТАВНИКА и САРАДНИКА у школској 2009/2010. години

а) За наставнике:

1. за ужу научну област **оператика**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: ПВЛ, доктор војних наука из области ратне вештине)

2. за ужу научну област **опште машинске конструкције**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: ВС, ВЕС 63540)

3. за ужу научну област **механика**, избор
– један у звање редовни професор (посебни услови: ВС, ВЕС 63539)

б) За сараднике:

4. за ужу научну област **стратегија**, избор
– један у звање асистент (посебни услови: ПВЛ, магистар наука из области Безбедност и заштита)

5. за ужу научну област **заштита од НХБ оружја**, избор
– један у звање асистент (посебни услови: ПВЛ, магистар наука из области за коју се бира)

в) За наставнике вештина:

6. за ужу област **војна техника и опрема јединица Ков**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: ПВЛ, ВЕС 31299)

г) За спољне сараднике – наставнике:

7. за ужу научну област **стратегија**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: доктор наука из области за коју се бира, завршено ГШУ)

– да немају негативних службених оцена, а да су последње две најмање врло добар (за војне службенике претпоследња најмање 125 бодова) и

– да су психофизички здрави и здравствено способни за војну службу без ограничења.

Посебни услови:

– да имају завршен економски факултет,
– да имају искуство у раду на пословима финансијског пословања и

– да имају позитивну безбедносну проверу за рад у објектима посебне намене.

Кандидати молбе подносе Војној пошти 1084 Београд, поштом препоручено или предају лично у деловодству. Уз молбу прилажу:

– биографију (са наведеним основним личним подацима, адресом и телефоном за контакт),

– извод из матичне књиге рођених (не старији од шест месеци),

– уверење о држављанству (не старије од шест месеци),

– оверену фотокопију дипломе о стеченој школској спреми,

– уверење надлежног суда о некажњавању, односно да се не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци),

– фотокопију личне карте.

Пре пријема у професионалну војну службу кандидати који испуњавају услове конкурса и који уђу у најужи избор биће упућени на лекарски преглед ради оцене способности за пријем у службу.

Неблаговремене и некомплетне молбе неће бити разматране.

Рок за подношење пријава за пријем у службу је 15 дана од дана објављивања конкурса.

Ближа обавештења о условима конкурса могу се добити на телефон 011/2063-178. ■

8. за уже научне области **војна техника и опрема јединица ВиПВО и тактика јединица ВиПВО**, избор

– један у звање доцент (посебни услови: доктор наука из области за које се бира)

9. за ужу научну област **ваздухопловно машинство**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: доктор наука из области за коју се бира)

10. за ужу научну област **транспорт у логистици**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: доктор наука из области за коју се бира)

11. за ужу научну област **економија**, избор
– један у звање редовни професор (посебни услови: доктор економских наука)

12. за ужу научну област **економија**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: доктор економских наука)

13. за ужу научну област **економија**, избор
– два у звање доцент (посебни услови: доктор војнокономских наука)

14. за ужу научну област **општа логистика**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: ПВЛ, доктор наука из области животне средине)

15. за ужу научну област **систем логистике**, избор
– један у звање доцент – ванредни професор (посебни услови: ПВЛ, ВЕС 32179)

д) За спољне сараднике – сараднике:

16. за ужу научну област **право одбране**, избор
– један у звање асистент – приправник (посебни услови: ПВЛ, завршен правни факултет)

УСЛОВИ КОНКУРСА И НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Поред посебних услова наведених за сваку тачку овог конкурса кандидати морају да испуњавају и следеће услове:

1) да имају две последње службене оцене најмање врло добар (не односи се на лица из грађанства);

2) да су основне студије завршили са просеком најмање 8 (осам) – односи се само на лица која конкуришу за звање асистента – приправник и

3) да испуњавају и остале услове за избор у звање наставника за које конкуришу, предвиђене *Законом о војним школама и војним научноистраживачким установама* и Статутом ВА.

Кандидати из Министарства одбране и Војске Србије молбе за избор подносе редовним путем, на адресу ВП 2977, Београд, са знаком „За конкурс“, а кандидати из грађанства поштом, препоручено, на адресу: Војна академија, Павла Јуришића Штурма бр. 33, Београд. У молби ОБАВЕЗНО навести адресу и телефон, УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ ЗА КОЈУ СЕ ПОДНОСИ МОЛБА и БРОЈНУ ОЗНАКУ УЖЕ НАУЧНЕ ОБЛАСТИ У КОНКУРСУ.

Уз молбу кандидати треба да приложе:

– доказе о испуњавању услова конкурса;
– биографију са описом кретања у служби, односно са описом радних дужности и

– библиографију објављених научних и стручних радова.

Поред наведених докумената, професионална војна лица која се налазе ван састава Војне академије, и која конкуришу за места под „а“, „б“ и „в“, треба да доставе упитник за премештај (попуњен и оверен) и сагласност надлежне претпостављене команде. Лица из грађанства треба да доставе још: извод из матичне књиге рођених, уверење о држављанству, уверење да се против њих не води кривични поступак и уверење да нису кажњавани.

О резултатима конкурса кандидати из Министарства одбране и Војске Србије биће обавештени редовним путем, посредством својих команди, а кандидати из грађанства на достављену кућну адресу.

Непотпуне и неблаговремено поднете молбе неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати.

Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ
расписује

КОНКУРС

за попуну радних места у Дирекцији за набавку и продају Управе за снабдевање Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране Републике Србије, пријемом лица из грађанства у својству војних службеника, у радни однос на одређено време:

1. **шест (6) референата**, ВСС, са завршеним економским факултетом,
2. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним правним факултетом,
3. **три (3) референта**, ВСС, са завршеним фармацеутским факултетом,
4. **један (1) референт**, магистар наука, са завршеним фармацеутским факултетом,
5. **три (3) референта**, ВСС, са завршеним машинским или саобраћајним факултетом,
6. **два (2) референта**, ВСС, са завршеним електротехничким факултетом,

7. **два (2) референта**, ВСС, са завршеним природно-математичким факултетом или електротехничким факултетом – смер информатика или телекомуникације.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије и
- да су кандидати (мушког пола) одслужили војни рок са оружјем.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

расписује

КОНКУРС

за попуну радних места у Војнотехничком институту Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране Републике Србије, пријемом лица из грађанства у својству војних службеника, у радни однос на одређено време:

1. **два (2) истраживача сарадника**, ВСС, са завршеним машинским факултетом,
2. **четири (4) истраживача сарадника**, ВСС, са завршеним машинским факултетом,
3. **један (1) истраживач сарадник**, ВСС, са завршеним електротехничким факултетом,
4. **пет (5) истраживача сарадника**, ВСС, са завршеним технолошко-металуршким факултетом,
5. **три (3) истраживача сарадника**, ВСС, са завршеним машинским факултетом,
6. **један (1) истраживач сарадник**, ВСС, са завршеним технолошко-металуршким факултетом,
7. **један (1) виши истраживач**, ВСС, са завршеним технолошко-металуршким факултетом,
8. **један (1) водећи истраживач**, ВСС, са завршеним технолошко-металуршким факултетом.

9. **један (1) истраживач сарадник**, ВСС, са завршеним архитектонским факултетом,

10. **један (1) самостални референт за правне послове**, ВСС, са завршеним правним факултетом.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора дужем од шест месеци,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије и
- да су кандидати (мушког пола) одслужили војни рок са оружјем.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- а) За радно место на редном броју 1 – завршен машински факултет, смер војно машинство, просечна оцена у току студија осам и више,

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

а) за сва радна места:

- пожељно да кандидати имају најмање годину дана радног искуства у струци,
- да познају рад на рачунару (ECDL),
- пожељно познавање једног од светских језика,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

НАПОМЕНА: Приликом одлучивања о пријему у радни однос првенство под једнаким условима имаће кандидати: супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и војни стипендисти.

Уз молбе кандидати прилажу:

- CV или кратку радну биографију,
- оверена фотокопија дипломе којом се потврђује стручна спрема – завршена школа,
- уверење о држављанству Републике Србије,
- извод из матичне књиге рођених,
- оверена фотокопија радне књижице,
- потврду о регулисаној војној обавези (за кандидате мушког пола) или оверена фотокопија војне књижице,
- оверена фотокопија доказа о радном искуству у струци,

б) За радно место на редном броју 2 – завршен машински факултет, смер војно машинство – ракетна техника, просечна оцена у току студија осам и више,

в) За радно место на редном броју 3 – завршен електротехнички факултет, смер електроника, просечна оцена у току студија осам и више,

г) За радно место на редном броју 4 – завршен технолошко-металуршки факултет, да кандидат има звање дипломирани инжењер технологије, просечна оцена у току студија осам и више,

д) За радно место на редном броју 5 – завршен машински факултет, смер ваздухопловни, просечна оцена у току студија осам и више,

ђ) За радно место на редном броју 6 – завршен технолошко-металуршки факултет, да кандидат има звање дипломирани инжењер металургије, просечна оцена у току студија осам и више, радно искуство у струци до три године,

е) За радно место на редном броју 7 – завршен технолошко-металуршки факултет, да кандидат има звање дипломирани инжењер металургије, просечна оцена у току студија осам и више, да је кандидат специјалиста за област заваривања по критеријумима Европског института за заваривање,

ж) За радно место на редном броју 8 – завршен технолошко-металуршки факултет, да кандидат има звање дипломирани инжењер технологије или завршен природно-математички факултет, звање дипломирани хемичар или дипломирани физикохемичар и академско звање магистра наука, или завршене мастер студије у наведеној области, просечна оцена у току студија осам и више,

з) За радно место на редном броју 9 – завршен архитектонски факултет, просечна оцена у току студија осам и више,

- оверена фотокопија сертификата или другог доказа о познавању рада на рачунару,
- оверена фотокопија сертификата или другог доказа о познавању једног од светских језика,
- лекарско уверење о здравственој способности,
- уверење да није осуђиван и да се против њега не води кривични поступак и
- оверена фотокопија решења о војном стипендирању.

Уверења која се прилажу уз пријаву не могу бити старија од шест месеци.

Неблаговремене и непотпуне пријаве неће бити разматране.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина, а о избору ће сви кандидати бити обавештени писаним путем у законском року.

Молбу са траженим прилозима доставити на адресу: **Министарство одбране Републике Србије, Сектор за материјалне ресурсе, Управа за снабдевање, Дирекција за набавку и продају, Београд, ул. Немањина бр. 15, са знаком „За конкурс за пријем у службу“**, поштом препоручено или лично на деловодство Дирекције за набавку и продају.

Ближа обавештења о условима конкурса се могу добити на телефон 011/3203-055.

Оглас остаје отворен до 13. новембра 2009. године. ■

и) За радно место на редном броју 10 – завршен правни факултет, положен правосудни испит, радно искуство од пет година.

НАПОМЕНА: Предност имају војни стипендисти.

Уз молбе кандидати прилажу:

- CV или кратку биографију,
- оверена фотокопија дипломе о завршеној школи,
- уверење о држављанству Републике Србије,
- извод из матичне књиге рођених,
- оверена фотокопија радне књижице,
- потврду о регулисаној војној обавези (за кандидате мушког пола) или оверена фотокопија војне књижице,
- лекарско уверење о здравственој способности,
- уверење да није осуђиван и да се против њега не води кривични поступак и
- оверена фотокопија решења о војном стипендирању.

Уверења која се прилажу уз пријаву не могу бити старија од шест месеци.

Неблаговремене и непотпуне пријаве неће бити разматране.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина, а о избору ће сви кандидати бити обавештени писаним путем у законском року.

Молбу са траженим прилозима доставити на адресу: **Војно-технички институт, Београд, ул. Ратка Ресановића бр. 1, са знаком „За конкурс“**, поштом препоручено или лично на деловодство Дирекције за набавку и продају.

Ближа обавештења о условима конкурса се могу добити на број телефон 011/2051-313 или 011/2051-317.

Оглас остаје отворен до 13. новембра 2009. године. ■

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ**

расписује

КОНКУРС

за пријем лица из грађанства у Одељење за припрему непокретности по *Мастер плану* Управе за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе, у својству војног службеника, на одређено време:

1. **Један (1) референт**, ВСС, са завршеним архитектонским факултетом,
2. **Три (3) референта**, ВСС, са завршеним правним факултетом,
3. **Један (1) референт**, ВСС, са завршеним економским факултетом,
4. **Два (2) референта**, ССС, са завршеном средњом школом – геодетски смер,
5. **Један (1) технички секретар**, ССС, са завршеном средњом школом – општег, биротехничког, економског или електротехничког, односно електронског смера,
6. **Један (1) оператер за обраду и унос података**, ССС, са завршеном средњом школом – општег, биротехничког, економског или електротехничког, односно електронског смера и
7. **Један (1) возач моторног возила**, ССС, КВ.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије и
- да су кандидати (мушког пола) одслужили војни рок са оружјем.

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ**

расписује

КОНКУРС

за пријем лица из грађанства у Војнограђевински центар „БЕОГРАД“ Управе за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе, пријемом лица из грађанства у својству војних службеника, у радни однос на одређено време:

1. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним економским факултетом,
2. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним машинским факултетом,
3. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним грађевинским факултетом – смер путева, мостова, железница,
4. **један (1) начелник**, ВСС, са завршеним грађевинским факултетом – смер конструктивни,
5. **један (1) начелник**, ВСС са завршеним правним факултетом,
6. **један (1) референт**, ВШС, са завршеном вишом управном школом,
7. **један (1) референт**, ВШС, са завршеном вишом економском школом,
8. **један (1) оператер**, ССС, са завршеном средњом економском школом или гимназијом,
9. **три (3) референта**, ССС, са завршеном средњом геодетском школом.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије и
- да су кандидати (мушког пола) одслужили војни рок са оружјем.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. за радно место под редним бројем 1 – завршен економски факултет, пет година искуства у струци,
2. за радно место под редним бројем 2 – завршен машински факултет, пет година искуства у струци,

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. За место на редном броју 1 – завршен архитектонски факултет, пет година искуства у струци,
2. За место на редном броју 2 – завршен правни факултет, пет година искуства у струци,
3. За место на редном броју 3 – завршен економски факултет, пет година искуства у струци,
4. За место на редном броју 4 – завршена средња школа – смер геодетски, три године искуства у струци,
5. За место на редном броју 5 – завршена средња школа – општег, биротехничког, економског или електротехничког односно електронског смера, три године искуства у струци,
6. За место на редном броју 6 – завршена средња школа – општег, биротехничког, економског или електротехничког односно електронског смера, три године искуства у струци и
7. За место на редном броју 7 – ССС, погонски техничар – механичар за моторе и возила, три године искуства у струци.

Молбу са траженим прилозима доставити на адресу: Министарство одбране Сектор за материјалне ресурсе Управа за инфраструктуру, Београд, Балканска бр. 53, са назнаком „**за конкурс**“.

3. за радно место под редним бројем 3 – завршен грађевински факултет – смер путева, мостова, железница, пет година искуства у струци,
4. за радно место под редним бројем 4 – завршен грађевински факултет – смер конструктивни, пет година искуства у струци,
5. за радно место под редним бројем 5 – завршен правни факултет, положен правосудни испит, пет година искуства у струци, од тога две године на имовинско-правним пословима у катастру,
6. за радно место под редним бројем 6 – завршена виша управна школа, три године искуства у струци,
7. за радно место под редним бројем 7 – завршена виша економска школа, три године искуства у струци,
8. за радно место под редним бројем 8 – завршена средња економска школа или гимназија, три године искуства у струци,
9. за радно место – под редним бројем 9 – завршена средња геодетска школа, три године искуства у струци, од тога једна година на пословима у катастру.

За сва радна места посебни услови су:

- да кандидати имају положен државни испит,
- да познају рад на рачунару (ECDL) са познавањем једног од светских језика,
- да им раније није престао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

НАПОМЕНА: Приликом одлучивања о пријему у радни однос предност ће имати војни стипендисти.

Уз пријаву кандидати прилажу:

- CV или кратку радну биографију,
- оверену фотокопију дипломе којом се потврђује стручна спрема – завршена школа–факултет,

НАПОМЕНА: Предност имају војни стипендисти.

Уз молбе кандидати прилажу:

- CV или кратку биографију,
- оверена фотокопија дипломе о завршеној школи,
- уверење о држављанству Републике Србије,
- извод из матичне књиге рођених,
- оверена фотокопија радне књижице,
- потврду о регулисаној војној обавези (за кандидате мушког пола) или оверена фотокопија војне књижице,
- лекарско уверење о здравственој способности,
- уверење да није осуђиван и да се против њега не води кривични поступак и
- оверена фотокопија решења о војном стипендирању.

Уверења која се прилажу уз молбу не могу бити старија од шест месеци.

Неблаговремене и непотпуне молбе неће бити разматране.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и иста ће, у законском року, писаним путем бити достављена свим учесницима јавног конкурса.

Ближа обавештења о општим и посебним условима огласа могу се добити на број телефона 011/3203-308.

Оглас остаје отворен до 13. новембра 2009. године, а за оглашена места која не буду попуњена у наведеном року – до њихове попуње. ■

- уверење о држављанству Републике Србије,
- извод из матичне књиге рођених,
- оверену фотокопију радне књижице,
- потврду о регулисаној војној обавези (за кандидате мушког пола) или оверену фотокопију војне књижице,
- оверену фотокопију сертификата или другог доказа о познавању рада на рачунару и о познавању једног од страних језика,
- оверену фотокопију доказа о радном искуству у струци,
- уверење да није осуђиван и да се против њега не води кривични поступак,
- лекарско уверење о здравственој способности и
- оверену фотокопију решења о војном стипендирању (за војне стипендисте).

Уверења која се прилажу уз пријаву не могу бити старија од шест месеци.

Неблаговремене и непотпуне пријаве неће бити разматране.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и она ће, у законском року, писаним путем бити достављена свим учесницима јавног конкурса.

Пријаву са траженим прилозима доставити на адресу: Министарство одбране, Сектор за материјалне ресурсе Управа за инфраструктуру, Београд, Балканска бр. 53, са назнаком „**за конкурс**“.

Ближа обавештења о општим и посебним условима огласа могу се добити на број телефона 011/3203-308.

Оглас остаје отворен до 13. новембра 2009. године. ■

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ**

расписује

К О Н К У Р С

за пријем лица из грађанства у Одсек за затварање пројекта Управе за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе, у својству војног службеника, на одређено време:

1. **један (1) начелник**, ВСС, са завршеним правним факултетом и положеним правосудним испитом,
2. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним правним факултетом,
3. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним економским факултетом,
4. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним грађевинским факултетом и
5. **један (1) референт**, ВСС, са завршеним архитектонским факултетом.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије и
- да су кандидати (мушког пола) одслужили војни рок са оружјем.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- за место на редном броју 1 – завршен правни факултет и положен правосудни испит, пет година искуства у струци,
- за место на редном броју 2 – завршен правни факултет, пет година искуства у струци,
- за место на редном броју 3 – завршен економски факултет, пет година искуства у струци,
- за место на редном броју 4 – завршен грађевински факултет, пет година искуства у струци и
- за место на редном броју 5 – завршен архитектонски факултет, пет година искуства у струци.

НАПОМЕНА: Предност имају војни стипендисти.

Молбу са траженим прилозима доставити на адресу: Министарство одбране Сектор за материјалне ресурсе Управа за инфраструктуру, Београд, Балканска бр. 53, са назнаком „**за конкурс**“.

Уз молбу се прилажу:

- CV или кратку биографију,
- оверена фотокопија дипломе о завршеној школи,
- уверење о држављанству Републике Србије,
- извод из матичне књиге рођених,
- оверена фотокопија радне књижице,
- потврду о регулисаној војној обавези (за кандидате мушког пола) или оверена фотокопија војне књижице,

- лекарско уверење о здравственој способности,
- уверење да није осуђиван и да се против њега не води кривични поступак и
- оверена фотокопија решења о војном стипендирању.

Уверења која се прилажу уз молбу не могу бити старија од шест месеци.

Неблаговремене и непотпуне молбе неће бити разматране.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и она ће, у законском року, писаним путем бити достављена свим учесницима јавног конкурса.

Ближа обавештења о општим и посебним условима огласа могу се добити на број телефона 011/3203-308.

Оглас остаје отворен до 13. новембра 2009. године. ■

Najbolji deo dana

BEOGRADE DOBRO JUTRO

www.studiob.rs

Они се буде са Србијом

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

Први програм РТС-а, сваког дана у 6.05

www.rts.co.yu

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА ОРИГИНАЛНА ИГРА

Прудњикова – Жукова
Београд, 1998.

1. Сф3 д5 2. д4 ц5 3. г3 Сц6 4. Лг2 Сф6 5. 0-0 е6 6. ц4 цд4 7. Сд4 Лц5 8. Сб3

Светлана Прудњикова-Чуровић играла је на београдском женском турниру против земљакиње Наталије Жукове. Играла је оригинално и наш покушај да овом отварању одредимо име није успео. Реч је о затвореном систему који је у Енциклопедији отварања сврстан у рубрику ЕД1. Тиме је бели избегао књишке дискусије, па како се ко снађе! Има, наиме, играча

„накљуканих варијантама“ којима се друкчије не може доскочити. Иначе се сматра да онај ко не игра по теорији – може играти само слабије, али овде то не важи. Прудњикова игра „по теорији“, али је разрадила мање познат систем, оригиналан и – видеће се – никако безопасан. Додаћемо на овом месту да међу вођама белих фигура који су овако или слично играли не налазимо велика имена, осим неколико покушаја Т. Петросјана.

Сама Прудњикова је из свог компјутера извукла да је извесни Јандемиров против исто тако извесног Белозерова играо 8. Сц6 бц6 9. Дц2 Ле7 итд... стекавши бољу игру.

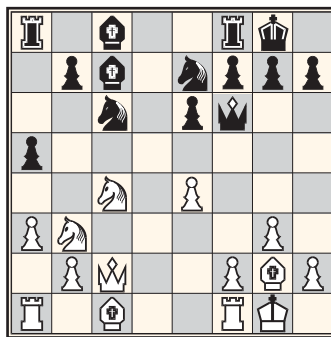
8...Лб6 9. цд5 Сд5 10. Са3 0-0 11. Сц4 Лц7 12. а3!

Знак узвика је Светланин и она сматра да је већ сада постигла предност, што ће рећи да је ову дискусију засад добила.

12...Дф6

Суочена са необичним током партије, Жукова је одиграла овај потез који представља теоретску новост. Није ни чудо што није одиграла 12...б6 или 12...б5, када такође не би изједначила, као ни 12...Де7...

13. Дц2 а5 14. е4 Сде7

Бели: Кг1, Дц2, Та1, Тф1, Лц1, Лг2, Сб3, Сц4, а3, б2, е4, ф2, г3, х2
Црни: Кг8, Дф6, Та8, Тф8, Лц7, Лц8, Сц6, Се7, а5, б7, е6, ф7, г7, х7

Иако је потез црног у тексту био једини, позиција је слаба.

15. ф4!

Слаба такча је поље ф6 на коме се налази дама.

15...е5 16. фе5 Дг6 17. Лф4 Ле6 18. Сц5?

Бели вуче слаб потез, док би са 18. Сд6! стајао јасно боље. Али, игра се...

18. Лц4 19. Дц4 Ле5 20. Кх1 Тад8?

Игра би била једнака после 20...Лб2 21. Та2 Лд4 22. Сб7 21. Сб7 Тд4 22. Де2 Тб8?

Нова грешка са катастрофалним последицама. Требао је 22...Лф4 са даљим 23. Тф4

Тб8 24. Сц5 Ддб 25. Тц1 Тд2 26. Дф1 Се5 и компензацијом.

23. Са5!

1:0

РЕКЛИ СУ...

Само се у средишњици игра прави шах.

Е. Зноско-Боровски

ЗАНИМЉИВОСТИ

ПОРУЧНИК И ГЕНЕРАЛ

У једној кафани у Паризу играли су генерал Камија Френценок и пуковник Аристид Бонса. Када је генерал кренуо да руком поруши фигуре у знак предаје, зачу се глас једног поручника који је пратио занимљив дуел.

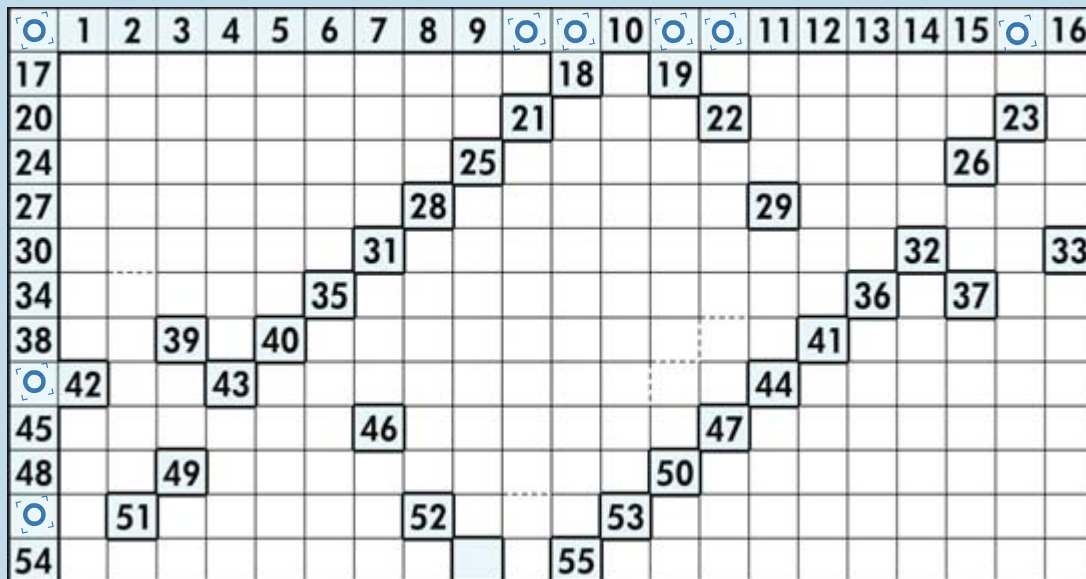
– Немојте предати господине генерале, имате сигурну победу!

Пуковник се иронично насмејао, а генерал је уступио место младом поручнику, који је извео леп мат у пет потеза уз жртву краљице.

– Како се зовете поручниче? – упитао је генерал.

– Наполеон Бонапарте – одговорио је младић.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЂОКИЋ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРРАВНО: униформа, одбрана, вага, носинос, Араго, корен, Стелес, Триван, амарант, кичма, крешендо, опорти, Аса, тилвина, виқање, н, Кака, Масимо, пецаре, ЕА, рч, Ксеркс, врисак, жанр, а, Бранко, обијетин, ПТК, јодати, палата-ли, Аморо, иреника, мацани, Арапат, Хотей, рзати, откресати, Арик, скитало, изузетак.

ВОДОРРАВНО:

17. Жена оснивач, 19. Хитно писмо, депеша, 20. Они који се о неком старају, 21. Група острва код Филипина, 22. Које се тиче носа, 24. Наказа, ругоба, 25. Прилично тупасто, 26. Магистар (скр.), 27. Место у Румунији, 28. Преподневна представа, 29. Британска поп-група, 30. Лице у лице (стр.), 31. Кршевитост, 32. Име глумца Паћина, 34. Балван, трупца, 35. Довести у неред, 37. Издавачко предузеће (скр.), 38. Први и трећи самогласник, 40. Бирати довољно, 41. Крема (мн.), 42. Ауто-ознака Саудијске Арабије, 43. Ступити у брак (о више мушкараца), 44. Место у Словенији, 45. Мрачни понор из старогрчке митологије, 46. Мрежњача ока (мн.), 47. Занемарљиво, незнатно (лат.), 48. Рачунски центар (скр.), 49. Занесењаштво, 50. Снажна, жестока, 51. Појава на узбурканој води, 52. Мушко име, Исидор, 53. Марвени лекар, 54. Становник Сајгона, 55. Прастановници Палестине, Самаританци.

УСПРАВНО:

1. Ученица основне школе, 2. Искусна, препредена особа (фиг.), 3. Ругоба, 4. Река у Мјанмару, 5. Кувано поврће (мн.), 6. Напад, навала (мн.), 7. Мушко име, Седомир, 8. Име руског сликара Рјепина, 9. Ознака за кири, 10. Велика батина, 11. Женско име, Јелена, 12. Врста рибе (мн.), 13. Естета, 14. Густа течност из улазног ткива, 15. Грчко слово, 16. Планаета Сунчевог система, 18. Једна од природних наука, 19. Испуњавати се, 21. Изгубити нечију наклоност, 22. Пењати се, 23. Ратоборан, 25. Италијански писац, Емилио, 26. Ауто-ознака Зајечара, 28. Амерички глумца, Џејмс, 29. Немачки композитор, Ханс, 31. Штитиноша, 32. Један од тренера „Партизана“, Вук, 33. Женски кућни огртач (мн.), 35. Име писца Мајлера, 36. Провалије, 37. Жена очевог брата, 39. Стоти део хектара, 40. Италијанско мушко име, 41. Немачки песник, Фридрих, 42. Потрес, земљотрес, 43. Отисак на мекој подлози 44. Мушко име, Димитрије одмила, 46. Краљ старе Јудеје, 47. Осим, изузев, 49. То јест (скр.), 50. Ауто-ознака Ваљева.

ПРОДАВНИЦА „ВОЈНА КЊИГА“

- магазин "Одбрана"
- војнотручни часописи "Нови гласник", "Војно дело" и "Војнотехнички гласник"
- књиге у издању Новинског центра "Одбрана", "Војноиздавачког завода"
- аудио курсеви страних језика
- издања на компакт-дискovima
- постери, географске карте и планови
- макете тенкова, авиона и бродова
- реплике наоружања и војне опреме
- сабље и бодежи
- прибор за боравак у природи
- батеријске лампе, бусоле и др.
- војна обућа и одећа
- мајице и качкети, привесци, значке, футроле за оловке и визиткарте, перорези, хемијске оловке и упаљачи са ознакама Војске Србије
- сувенири са националним симболима

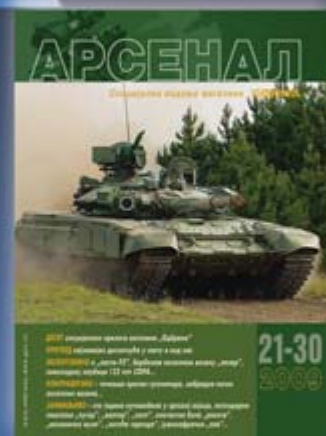
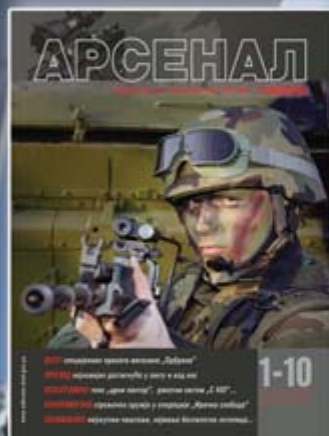

У БЕОГРАДУ

Улица Васе Чарапића 22

Тел/факс 011 21 84 925

Радно време од 8 до 21 часова
суботом од 8 до 16 часова

КОМПЛЕТ
1.000,00

АРСЕНАЛ МАГАЗИНА ОДБРАНА:

- Тридесет специјалних прилога.
- Преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас.
- О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама,
- Из пера познавалаца, конструктора, испитивача, новинара.
- Развој, техничке карактеристике, борбена употреба, али и историја.
- Опремање армија света.

Н А Р У Ц Б Е Н И Ц А

НЦ „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3201-995, тел/факс 011/3241-009

Наручујем (заокружити):

1. „АРСЕНАЛ - 1“ по цени од 350,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
2. „АРСЕНАЛ - 2“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
3. „АРСЕНАЛ - 3“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,

КОМПЛЕТ („Арсенал 1, 2 и 3“) по цени од 1.000,00 динара.
Комплет шаљемо Пост експресом на рачун купца.

Целокупан износ уплатити на жиро-рачун број
840-49849-58.

Доказ о уплати и наруцбеницу послати на адресу
НЦ „Одбрана“.

Купац: _____

Улица и број: _____

Место: _____ Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

РУСКИ ПИШТОЉ МП 446 **ВИКИНГ**

**Не зна
за застој**

МИТРАЉЕЗИ

**Незаменљиви
деценијама**

АВИОН ЈАК-1

**Неуморни
ратници**

САДРЖАЈ

Руски пиштољ МП 446 Викинг
Не зна за застој 2

Митраљеви
Незаменљиви деценијама 4

Ручна кумулативна бомба РКГ-3
Једна од икона рата у Ираку 9

Авион ЈАК-1
Неуморни ратници 10

припремила
Мира Шведић

Не зна за застој

Током тестирања и употребе пиштољ се показао као поуздан и прецизан. Покретни делови глатко и лагано раде. Нишани су прегледни. Одлично лежи у руци, а за застоје уопште не зна. Са овим модерним и квалитетним оружјем Руси су доказали да таленат њихових конструктора уопште не заостаје за западним.

Средином деведесетих година, скоро истовремено, у реформисаној руској фабрици оружја „Ижевски механички завод“ у Ижевску, појавило се неколико савремених конструкција пиштоља. Један од тих модела конструисао је Јаргин из истог Завода и назван је *грач* (Grach). Тај модел настао је на бази концепта о савременим борбеним војно-полицијским пиштољима великог калибра (углавном је то 9 x 19 мм *парабелум*). Од почетка је привукао пажњу и Руси су решили да са њим замене службени пиштољ у калибру 9 x 18 мм *макаров*, који је и више него заслужио пензију.

Грач је направљен по узору на најсавременије западне пиштоље у тој класи који су се тих година појавили. У пракси се показао као изузетно оружје. Имао је брављење по угледу на *Сиг Сауеров* пиштољ, блок цеви у отвору за избацивање чаура, познат као модификовани Browning систем, окидање отвореним орозом са САУДА режимом, равне и једноставне линије, компактне димензије и капацитет од 17 + 1 метак. Када је после првих тестирања конструктор увидео да је то пиштољ по траженим карактеристикама, наставио је, са својом екипом, даље развој тог модела. Након неких изме-

на, усвојен је као нови руски службени пиштољ, под именом МП-443 *грач*, а придодат је војном арсеналу 2003. године.

Једноставан и робустан, у потпуности израђен од челика, одмах је освојио симпатије војног персонала. Својим квалитетом, изгледом и карактеристикама доказао је да Руси ни за длаку не заостају за најновијим трендовима у свету.

Карактеристике

Поред војске, за нови модел великог борбеног пиштоља заинтересовала се и полиција па су из Завода ускоро изашла још два модела исте породице – са ознакама МП 446 *викинг* и МП 446 П (полицијски). Чим се појавио овај други, након кратког али веома успешног тестирања, полиција га је одмах прихватила као службено оружје њених елитних, специјалних јединица. У суштини, то су идентични пиштољи са МП 446 *грач*, са минималним изменама – нови је полимерски рам, а нешто мало измењене су и спољне линије. Оружје је одмах бачено у ватру. Наиме, 2004. руски такмичари гађали су из тог новог пиштоља на европском првенству у IP-SC које се одржавало у Чешкој. У жестокој конкуренцији показао се као одличан.

Модел МП 446 викинг има ливени рам од снажног, пластичног материјала познатог као полиамид. У рам је уливена челична база са вођицама и, истовремено, усађена група од окидача. Такво решење, које данас примењују скоро сви реномирани произвођачи у свету, донела је том пиштољу потребну чврстину и изузетну танку и zgodну дршку, уз веома малу укупну масу. На такав рам монтирана је класична челична навлака, чистих, једноставних линија и потпуно равне, веома прегледне горње стране.

Једина специфичност, која се односи на дизајн (у односу на све западне пиштоље), види се тек са задње стране – бочне странице продужене су иза чела ударне игле, све до краја навлаке, односно изнад горњег дела усадника, тако да се од погледа крије заобљени реп ороза. То је новина и на претходном моделу – *грач*. Такво скривање ороза оправдано је ради заштите од прљавштине, која може да доспе у лежиште ороза, а и од делова одеће или опреме, који могу понекад да спрече несметано кретање ороза у предњу страну. Међутим, колико ти зидови пружају заштиту од прљавштине, толико и ометају манипулацију приликом запињања или отпуштања ороза палцем, па се због тога поставља оправдано питање о постојању тих зидова, односно, да ли су они предност или мана.

На спољашњој страни навлаке, сем индикатора метка у лежишту цеви, извлакача, нема никаквих покретних делова. Са горње стране монтирани су нишани који могу бити фиксни или потпуно штелујући. И сам индикатор метка у цеви налази се са горње стране навлаке, одмах иза отвора за избацивање чаура, који је велики. Индикатор се уочава погледом, а по мраку може да се осети додиром јер када се налази метак у лежишту реп индикатора подоста вири ван навлаке.

Све команде постављене су на рам пиштоља, укључујући и кочницу, која се може активирати и на натегнути и на отпуштени механизам. Кочница је обострана, одлично је позиционирана и по габариту релативно је мала. Смештена је одмах иза спојнице па се манипулисање са њом обавља палцем, без потребе за померањем шаке стрелца. Реп спојнице довољно је дугачак, а истовремено и повучен мало уназад, тако да је манипулација и са њим веома лагана, чак и код стрелца који имају мање шаке. Дугме утврђивача оквира није обострано, али се без икаквих посебних припрема и родњи са лакоћом монтира на потребну страну, у зависности од жеље стрелца, тако да са овим моделом пиштоља успешно могу руководити и леворуки стрелци. Реп обараче је релативно прав и гладак,

због чега се ствара утисак да је ход обараче предугачак. Међутим, сила окидања доста је коректна и она износи у СА режиму палбе 2.450 г. док је у ДА режиму 5.890 грама.

Захваљујући, технологији ливења од пластике, рукохват је узан и удобан, добро и крупно чекиран тако да приликом држања у руци одлично лежи. Са доње стране и спреда лежишта оквира исечен је тако да се потпуна силуэта добија тек када се у лежиште постави оквир са релативно дебелим пластичним амортизером. Међутим, оквир код овога модела пиштоља заслужује посебну пажњу из неколико разлога. Најпре, он је геометријски правилно одабран, затим постигнуто је да се муниција у њега слаже сасвим паралелно све до врха оквира и, коначно, у такав компактни

пиштољ смешта се невероватних 18 метака. Оваквом конструкцијом оквира олакшано је и убрзано његово пињање јер се муниција једноставно само притиска према доле (нема потребе да се истовремено и гура уназад да би се метак подвукао под уснице оквира као што је код *бокс оквира*).

Модеран и конкурентан

Викинг је до сада показао да не зна шта значи застој. Споља је „угланцан“, што није случај за моделе руског оружја, али у овоме случају то је било неопходно – такви су захтеви постављени Заводу. Са тим „шминкањем“ пиштоља Руси су желели да се наметну конкурентима на комерцијалном тржишту и чињеница је да су у томе успели – понудили су квалитетан и поуздан пиштољ. Поред тога, веома су конкуренти на тржишту због неколико пута ниже цене.

За пласман на комерцијално тржиште Руси су предвидели два модела – МП 446 *викинг* и МП 446 П у три варијанте. Тако се МП 446 *викинг* нуди са различитим дужинама цеви – од 112,8 и 135 мм са укупним димензијама пиштоља од 196 x 142 x 38 мм и масом од 830 грама, када је оружје празно. Модел са дужом цеви која вири напред из навлаке предвиђен је углавном за спортска такмичења, али и за монтажу прикључака, укључујући и пригушивач пуцња. На предњем делу рама са обе стране фабрички је урађен канал ради лакшег монтирања оптоелектронских уређаја. Нешто компактнији МП 446 П има цев од 107 мм и димензије су му скоро идентичне, сем дужине, и износи 195 x 142 x 38 мм. Има и незнатно другачије исечене бочне странице навлаке. У суштини, када се боље погледа, оба модела пиштоља су идентична.

Нишани су код оба модела ниски, али изузетно прегледни. Задњи је дугачак и велик, што није баш обичај за пиштоље, али има „У“ канал за нишањење целом дужином свога тела дуж навлаке. Има могућност подешавања и по висини и по правцу. Оба нишана – и предња мушица и задњи нишан – имају беле тачкице које су уједно и борбени нишани, а служе и за нишањење у условима ограничене видљивости и ноћу. Пиштољ се током тестирања и употребе показао као поуздан, прецизан. Покретни делови раде глатко и лагано. Нишани су прегледни и одлично леже у руку, а уопште не зна за застоје.

Са овим модерним и квалитетним пиштољем Руси су доказали да таленат њихових конструктора уопште не заостаје за западним. Једноставно, они су са тим моделима пиштоља повукли прави потез и себи, али и свима који верују у њихово оружје, створили заиста првокласну породицу службеног оружја како војсци тако и полицији, нарочито њиховим специјалним јединицама. Са њим могу мирно и уздигнутих глава закорачити у 21. век. ■

Иштван ПОЉАНАЦ

Карактеристике	Модел пиштоља	
	МП 446 <i>викинг</i>	МП 446 П
Калибар	9 x 19 мм пара	
Димензије: дужина (мм)	196	195
	висина (мм)	
	142	
Дужина цеви (мм)	38	
	830	
Маса празног пиштоља (г)	107	
Дужина цеви (мм)	112,8 и 135	107
Капацитет оквира (ком)	17 + 1	
Сила окидања: СА	2.450 г	
	5.890 г	
ДА		

Незаменљиви деценијама

Једно од најубојитијих пешадијских оружја данашњице јесте митраљез, оружје које је добило на значају крајем 19 века. На почетку је имао ротирајућу цев и радио је на „ручни погон“, то јест окретањем једне ручице – курбле. Такав систем добио је назив Gatling, и он је још увек актуелан. Данас можемо видети модерне митраљезе или топове мањег калибра са ротирајућим цевима, само што уместо ручног погона сада користе електричне моторе.

Још од настанка барута и појаве ватреног оружја, многи мајстори оружари покушавали су да направе оружје које би могло константно да испуљује велику количину метака за кратко време. Тадашња технологија (из 14. века) није могла решити тај проблем. Од почетка XV века почела су се производити оружја, такозване ор-

гуље (Orgues), која су била сачињена од цеви пушака стављених једне поред других (број цеви варирао је од 10 до 50), поређаних у један или више хоризонталних редова. После дугог процеса пуњења, те направе испуљивале су за кратко време непрецизно доста метака. Такође, оргуље су се монтирале и на точкаста постоља (иако са наведеним

ограничењима) и биле су дуго коришћене (до 18 века).

Енглез James Puckle, по занимању правник, изумео је 1718. ротирајући пуњач, што је омогућавало да се користи само једна цев која се хранила из ротирајућег тамбурастог оквира. Шаржер је пуњен са девет метака и једном приликом успео је да испали 67 метака за седам минута, што је за то време представљало невероватну ватрену моћ. Тај његов изум био је прилично примитиван и тек су у другој половини 19. века почели да се праве прецизнији митраљези.

Године 1856, Американац Чарлс Емерсон Барнес побољшао је изум из 1718. додајући му једну полуку – ручку, која је померала затварач напред-назад. То је омогућавало да се гађа рафално само покретањем те полуке. Барнесово оружје први пут се користило током америчког Грађанског рата, када је добило надимак *млин за кафу*. Митраљез је опслуживало двоје војника.

Потом је Ричард Џордан Гетлинг изумео металне метке који су се користили за храњење митраљеза. Његов *гетлинг* (Gatling) митраљез имао је шест цеви, а пуњен је из цилиндричног тамбурастог оквира, смештеног на горњем делу оружја. Пуњење (храњење) се обављало ручицом која је, okreћући

се, окретала и цилиндар – оквир. Меци су падали у цев захваљујући њиховој тежини, док је ротациони механизам наоружавао ударну иглу. Митраљез *гетлинг* (каденца 400 метака у минути) имао је разне варијанте – Nordenfeldt и Gardner (1879), Bailey (1881).

Хирам Максим, оружар и пројектант, 1883. године побољшао је модел Bailey, наслуђујући могућност да искористи енергију која је ослобођена од барута приликом испалења метка. Тај потисак барутних гасова искоришћен је за покретање затварача који, при свом ходу, избацује зрно. Повлачећи окидач, повратна опруга повлачи затварач у затворени положај и омогућава да се убаци нови метак у цев, изазивајући тако још један пуцањ. На тај начин више нису биле потребне ручице и асистенти који би пунили муницију (користили су се реденици Bailey). Оружје је показало изненађујуће добру прецизност, дајући на знање да је реч о заиста правом аутоматском митраљезу са каденцом од 600 мет/мин, што је за то време била невероватна ватрена моћ. Дефинитивну савршеност митраљез доживљава 1885. захваљујући изумима John M. Browning.

Развој

Почетком 20. века појављују се први аутоматски митраљези, који су користили силу експлозије метка за покретање затварача уназад, дајући енергију за опалење. Била су то оружја попут митраљеза *максим*. Митраљези су се убрзо показали током руско-јапанског рата. Тада су јапански војници доживели тешке губитке управо од тог типа оружја. Међутим, европске војске нису извукле поуке из тог рата и касно су схватиле моћ митраљеза.

Током Првог светског рата поједини митраљези користили су систем расхлађења водом, попут Vickers, Maxim, MG 08 и Fiat. Они хлађени ваздухом били су лакши. Оружја попут Browning 1919 и пушкомитраљези В. А. Р. могу се још наћи у рукама појединих војника широм света.

Пушкомитраљези се појављују почетком 20. века, иако су практично први пут коришћени током руско-јапанског рата. То су била лакша аутоматска оружја, која су се хранила из оквира и могла су се користити и за задатке ватрене подршке приликом пешадијског јуриша, будући да су лакша и компактнија од митраљеза. Најпознатији пушкомитраљези тог периода били су дански MADSEN, француски M1909 Benet-Mercie, британски Hotchkiss Mkl и Lewis mod. 1908, Chauchat...

У периоду између два светска рата, Немци, који су митраљез сматрали основним средством за ратовање, производе врло занимљив MG 34, калибра 7,92 x 51 мм, опремљен двоношцем (ножицама), али и са могућношћу да се монтира на треножац. То оружје било је револуционарно, самим тиме

Гетлинг модел 1876

Ранија верзија „максима“

Browning 1919

и што га је могао опслуживати само један војник. Следећи корак био је развој митраљеза MG 42, чија је верзија 7,62 x 51 мм, односно модел MG 3, распрострањена у многим армијама света.

Такође, пре почетка Другог светског рата појавила су се оружја која се и даље налазе у наоружању многих армија света, попут тешког митраљеза Browning M2 12,7 x 99 мм и совјетског ДШК, у најјачем калибру 12,7 x

Прави драгуљ

Немачки митраљез MG 42 био је прави драгуљ међу митраљезима, са замењивом цеви, који може да испали фантастичних 1.200 мет/мин. И данас је верзија 7,62 x 51 мм тог оружја (са различитим модификацијама), односно модела MG 3, распрострањена у многим армијама света, иако са смањеном каденцом гађања.

107 мм и СГ 43 у калибру 7,62 x 54 мм Р. Када је реч о пушкомитраљезима важно је споменути чешки ZB 26, од кога је настао и чувени британски BREN. У Италији је развијен не тако успешан митраљез Breda 30, док је тешки митраљез Breda 37 у калибру 8 мм показао добре резултате. Совјети су реализовали и робусни митраљез ДП, са типичним горњим округлим оквиром, побољшан одмах после завршетка рата.

Веома је важно споменути и то да су се митраљези почели користити и за противавионску борбу. Монтирани су, у комбинацији са више цеви, на покретне и непокретне платформе. Међутим, како су авиони имали све веће маневарске способности, улога тих оружја се смањила и преусмерила само на борбу против транспортних хеликоптера, који обично лете ниско и малим брзинама. Такође, појачана је и муниција, са пробојним зрнима – у случају 12,7 мм у стању је да пробије оклоп лаких оклопних возила. Међутим, каденца гађања лимитирана је на око 700–800 мет/мин, што се сматра довољним за копнене циљеве.

Послератни модели

Наравно, сви набројани митраљези употребљавали су се и после Другог светског рата, али су почели да се појављују и други типови, попут РП-46 и РПД – совјетска оружја у калибру 7,62 x 54Р мм. Директно произаша од чувене јуришне пушке АК-47 *калашњиков* био је пушкомитраљез РПК, у калибру 7,62 x 39 мм, са кутијастим или са металним линеарним оквиром од 75 метака. Такође, на основу *калашњиковке* настаје и митраљез ПК, калибра 7,62 x 54 Р, који ради на принципу позајмице барутних гасова, а може се користити са двоношца или монтиран на треножац.

У НАТОу је, као одговор на совјетске пројекте, развијен одличан митраљез FN Herstal MAG у калибру 7,62 x 51 мм, који ради на принципу позајмице барутних гасова (исти систем има и амерички М-60). Почетком педесетих Француска је развила митраљез AA-52, најпре у калибру 7,62 x 54 мм, а потом и у 7,62 Нато, остварујући одличан комерцијални успех. У сектору средњих митраљеза, можемо рећи да се у оквиру НАТОа користе MG-3 (познатији и као MG-42/58), затим FN MAG, те амерички М-60, сви у калибру 7,62 x 51, први са затварачем са кратким трзајем, а друга два са принципом позајмице барутних гасова.

Ако узмемо у обзир да већи део војски још користи велики број старог оружја попут Browning M2, ДШК, BREN, BAR, можемо рећи да тржиште митраљеза стагнира. Руси су произвели митраљез 12,7 x 107 мм НСВ, назван УТЧОС, чији је развој започео 1969. и који је требало да замени стари ДШК, укључујући и

она оружја инсталирана на возилима. Међутим, иако је то оружје, занимљиво по разним примењеним решењима, уведено у наоружање није потпуно заменило свог претходника.

Када је у питању Browning M2, можемо рећи да је то данас један од најраспрострањенијих тешких митраљеза на свету. Како је развијан у многим земљама, постоје разни модели у калибру 12,7 мм који су међусобно доста различити.

Кина, која је, за разлику од осталих земаља, копирали све совјетске митраљезе и већину осталог оружја, произвела је неколико милиона комада митраљеза. Обично се за назив оружја узимала година производње. Тако је пушкомитраљез ДПМ постао Туре 53, митраљез ДШК 38/46 означен је као Туре 54, пушкомитраљез РПД исто тако Туре 54, митраљез СГ-43 постао је Туре 57, пушкомитраљез РП46 означен је са Туре 58. Међу модернијим митраљезима, ПК је означен као Туре 67, а модернизована верзија Туре 80.

Оригиналан је, међутим, митраљез Туре 74 у калибру 7,62 x 39 мм са тамбурастим оквиром и тежином од 6,4 килограма. Туре 81 је пушкомитраљез настао од јуришне пушке Туре 69. Кинеске производње је и тешки митраљез Туре 77 у калибру 12,7 x 107 мм, којем се додаје модернији W-85, који се појавио средином осамдесетих, у калибру 12,7 x 107 мм и тежине 39 кг. Такође, Кинези су копирали и тешки митраљез КПВ дајући му ознаку Туре 75.

Руски митраљези су такође имали своје реплике у многим земљама попут Бугарске, Румуније, Пољске, Ирака, Југославије (Србија), Северне Кореје, Вијетнама. Чехословачка је, пак, реализовала аутономну производњу модела 59, у калибру 7,62 x 54Р, са поједи-

Амерички М60

ним врло занимљивим решењима.

Сва та оружја коришћена су у многим ратним сукобима, а распад Варшавског пакта и СССР-а довео је до тога да се на црном тржишту нађу огромне количине лаког наоружања по веома ниским ценама, што иде у корист многим терористичким организацијама широм света и диктаторским владама.

Рат калибара

Крајем шездесетих и почетком седамдесетих појављују се прве пушке калибра 5,56 x 45 мм. И у овом случају развијене су верзије као пушкомитраљези, са тежом цеви, двоношцем... Међу најпознатије реализације, осим

Легендарни ДШК на тенку Т-55

неколико верзија М-16, можемо споменути аустријски Steyr AUG LSW, канадски С7 (дериват М-16), руски РПК-74 (верзија АК-74 у 5,45 x 39 мм), немачки НК-11 и НК-13, израелски GALIL ARM, британски Enfield L-86 А1 (познатији још као SA-80 EWS). Такође, и италијанска Beretta покушала је да развије пушкомитраљез на основу јуришне пушке AR-70/90, али је све остало само на папиру.

Потенцијал тих оружја за нијансу је већи од нормалних јуришних пушака, будући да имају исти калибар и користе кутијасте оквири или (доста ређе) обичне металне оквири. Убрзо затим поједини стручњаци дошли су на идеју да развију митраљезе у калибру

5,56 мм, пре свега због истог калибра, али са мало већом каденцом гађања. Био је то неопходан искорак који је на крају донео добре резултате – калибар 5,56 мм омогућава израду лакших оружја и стога се лакше транспортују и, између осталог, смањује се и тежина резервне муниције коју треба понети. За друге, међутим, резултати нису били задовољавајући, зато што је, иако уведен јачи метак SS 109 (који је заменио претходни М193), ватрена моћ била знатно инфериорнија од калибра 7,62 x 51 мм, подсећајући да митраљези треба да буду оружја за ватрену подршку.

Оружја развијена у новом калибру била су на првом месту белгијски FN Herstal Minimi, који је касније постао фактички главно оружје за ватрену подршку на западу, а уведен је у наоружање америчких оружаних снага (касније је произвођен у Америци под ознаком М-249). Овај митраљез је развијен и у верзији PARA, са скраћеном цеви са 465 на 347 мм и металним преклапајућим кундаком. Такође, и немачка кућа Heckler und Koch реализовала је неколико модела лакших митраљеза, од којих је поједине само пребацила у калибар 5,56 x 45, добијајући тако митраљезе НК 13 и 13Е, те НК 23Е, који ипак нису остварили значајни-

Browning M2HB

ји успех. Израелци су произвели NEGEV, а Јужноафриканци митраљез SS-77 у 7,62 мм и мини SS, у калибру 5,56 мм. Насупрот њима, одређени успех на тржишту имао је сингапурски митраљез ULTIMAX 100, једноставно и практично оружје али слабијих особина од MINIMI. У Шпанији је развијан митраљез AMELI, са механизмом брављења са ваљцима.

Новији митраљеви у калибру 5,56 мм је су немачки НК MG 4, конструисан ради замене класичног MG 3, са одличним финитурама и механизмом по принципу позајмице барутних гасова.

У последње време митраљеви калибра 5,56 мм опремају се разним помоћним уређајима – дневни и ноћни нишани, батеријске лампе, нишани за брзо гађање и све оно што се може видети и на савременим јуришним пушкама. Чак је на поједине митраљевице могуће инсталирати пригушиваче за јединачну паљбу.

Ако се тешки митраљеви по обичају инсталирају на возила, онда тржиште остаје подељено између малог калибра 5,56 мм (укључујући руски 5,56 x 39, још слабији) и 7,62 Нато (7,62 x 54 Р и 7,62 x 39 мм у Русији и земљама која реализују оружја по лиценци). Мањи калибар се рецимо показао боље при динамичкој употреби. Међутим, јединица америчких подводних командоса SEAL US Navy определила се за калибар 7,62 x 51 мм и користи модификовани М-60, односно задужили су фирму Saso да им произведе верзије М-60 А3 и А4, са краћом цеви, кутијастим оквиром и предњим рукохватом.

Када се, рецимо, дејствује у шуми или где је високо растиње, мале пројектиле 5,56

Митраљез M249 MINIMI PARA

Израелски IMI NEGEV

кође и од угла под којим метак удари) док га већи пројектили пробијају. Наравно, сигурно је теже ако треба носити на леђима митраљез од 7,62 мм на већим даљинама и пратећу муницију. Можемо се присетити војника из Другог светског рата или вијетнамског, који су имали реденике од муниције око врата, иако су били наоружани јуришним пушкама.

Сва та муниција, распоређена на особље једног пешадијског одељења, служила је да подмири потребе митраљеза.

Како је данас? Ако је, рецимо, потребно отворити паљбу да би се зауставило возило које је можда пуно експлозива за један самоубилачки напад? Митраљеви 5,56 мм имају проблем да пробију лим обичног аутомобила или 4 x 4, углавном ако се жели блокирати рад мотора. Са оружјем 7,62 мм то је могуће остварити, док рафал из 12,7 мм може зауставити возило и убити атентатора. Ако је у питању велики камион, само митраљеви 12,7 мм могу бити ефикасни, а боље је имати при руци противоклопни бацач граната.

Исто важи и за дејство против хеликоптера, који су све боље заштићени, а да не говоримо о оним борбеним који су оклопљени. Митраљеви 5,56 мм немају никакве шансе, они у калибру 7,62 имају боље шансе да оштете хеликоптер (сигурно 7,62 x 54 Р више него 7,62 x 39), док ДШК, по могућству са нишаном за ПА гађање, може створити озбиљне проблеме хеликоптеру, а о КПВ 14,5 мм да и не говоримо.

Када се говори о митраљезу 5,56 мм, они су најбоље оружје за директну ватрену подршку пешадијских јединица, а користе и предност исте муниције као и јуришне пушке. Захваљујући кутијастим оквирима од 50 и 100 метака оружја овог типа могу пратити и подржавати разна напредовања пешадијанаца.

Расправа о предностима и недостацима оружја у калибру 5,56 и митраљеза у 7,62 показује да у одређеним секторима предности имају некад оружја калибра 5,56 мм, а некад 7,62 мм. Важно је напоменути да FN Herstal, прва кућа која је произвела митраљез у калибру 5,56 x 45 мм (први прототип MINIMI појавио се 1974), од пре неколико година нуди MINIMI у калибру 7,62 x 51 мм, као замену за застарели FN MAG (истог тог произвођача).

Важно је напоменути да FN Herstal, прва кућа која је произвела митраљез у калибру 5,56 x 45 мм (први прототип MINIMI појавио се 1974), од пре неколико година нуди MINIMI у калибру 7,62 x 51 мм, као замену за застарели FN MAG (истог тог произвођача).

Важно је напоменути да FN Herstal, прва кућа која је произвела митраљез у калибру 5,56 x 45 мм (први прототип MINIMI појавио се 1974), од пре неколико година нуди MINIMI у калибру 7,62 x 51 мм, као замену за застарели FN MAG (истог тог произвођача).

Најбољи микс

У сектору оружја за подршку, које је некада на нивоу пешадије укључивало само митраљевице и минобацаче, данас се убрајају и бацачи

Посебни митраљеви

Када је реч о митраљезима већих калибара – између 12,7 и 20 мм, дефинитивно је избор сужен и лимитиран на КПВ 14,5 мм, метак развијен пре свега за употребу са руских противтенковских пушак (за ПТРД-41 DAGTYEREV). То оружје је у стању да нанесе, посебно на мањим даљинама, озбиљне проблеме многим оклопним возилима. На пример у афричким степима, пробојна зрна КПВ-а имају почетну брзину од чак 1.000 мет/сек и пробијају оклоп јужноафричког оклопног транспортног возила 6x6 RATEL. Оружје на лафету ЗПУ-1 и са једном цеви поседује седиште за нишанију и може се лако инсталирати на лака возила која имају платформу позади. Његова моћ може озбиљно угрозити и хеликоптере, а постоје и верзије са две (ЗПУ-2) и четири цеви (ЗПУ-4), који је још опаснији по хеликоптере.

Током дуге историје овог оружја, било је и покушаја да се развију оружја у већим калибрима од 12,7 (x 99 или x107). Подсетимо се чешког пројекта Vz.60, у калибру 15 x 101, које су Немци користили под ознаком М 38(т). Mauser је реализовао MG 151/15 у калибру 15 x 96 мм, које се доста користило пред крај Другог светског рата. Почетком осамдесетих белгијска фирма FN почела је развој митраљеза BRG-15 у калибру 20 мм, тежине 60 кг, са дуплим системом храњења, за прелаз са једног типа пројектила на други (нпр. са пројектила HE на пробојне AP), зависно од циља.

мм могу скренути или зауставити границе па чак и листови, пре свега због мале масе зрна. Митраљез у калибру 7,62 мм засигурно има веће способности, а о митраљезу калибра 12,7 мм да и не говоримо. Исто важи и када је реч о гађању у неку структуру од цемента. Зид од блокова и малтера ствара велике проблеме мањим калибрима (зависи та-

граната (од индивидуалних до аутоматских) снажнији и тежи, који се користе само са возила или постоља. Реч је о моћном оружју велике ватрене моћи.

Када је реч о тешким митраљезима, Browning M2 је недавно додатно модернизован и чини се да постаје бесмртан са својом не баш претерано великом каденцом гађања, али великом поузданошћу. Са новим нишанским системима та оружја и даље дају одличне резултате упркос њиховој старости. Једини проблем је што поједини примерци постају престари. Чини се да руски НСВ неће поновити успех легендарног ДШК, не зато што има мана већ што користи калибар 12,7 x 107, јачи од 12,7 x 99, али који није по стандарду НАТОа.

Пушкомитраљеви

Практично, све јуришне пушке имале су своје верзије пушкомитраљеви, који су се обично разликовале по дужој и тежој цеви и двоношцу. Осим већ споменутог РПК, можемо се сетити и деривата FN FAL-а, Amalite AR-10 у верзији пушкомитраљеви и НК-21 (на слици). Та оружја могу пружити солидну ватрену подршку, иако немају велику каденцу, али се зато обично хране из кутијастих оквира, капацитета од 30 до 40 пројектила, који су лако заменљиви. Двоножац омогућава прецизније гађање, чак и на већим даљинама, а тежа цев дуже рафале. Њихова тежина је мало већа од јуришних пушака, па су лако преносиви при јуришу и са њима се може брзо мењати позиција. Међутим, нешто теже је било контролисати аутоматску паљбу, због снаге метка 7,62 x 51, док је метак 7,62 x 39 био лакши за контролисање. Са увођењем нових мањих калибара (5,56 x 45 мм и 5,45 x 39 мм) повећана је контрола оружја приликом дугих рафала, али се зато услед малог калибра смањила ватрена моћ, толико да ограничи распрострањеност таквих пушкомитраљеви, посебно у оквиру НАТОа.

Browning M1919 још старији. Такође, још увек су у првој линији и деривати немачких MG, а руски ДШК-38 је веома распрострањен по свету. Исто тако, драстично је смањен број модела који су тренутно у служби, у односу на период после Другог светског рата.

Можемо рећи да је развој митраљеви током година напредовао, нестали су течни системи за расхлађивање и повећана је поузданост. Каденце гађања су, међутим, остале практично непромењене. Велике каденце корисне су изнад свега за борбу против возила, али за копнену употребу имају превелику потрошњу, што је управо разлог због

кога су се произвођачи оријентисали на мању каденцу. Једини велики напредак остварен је у маси оружја, која су постала лакша и са могућношћу брзе замене цеви.

Понеке мутације десиле су се у сектору лаких митраљеви и пушкомитраљеви (често произашли од јуришних пушака, са дужом и тежом цеви и двоношцем), посебно после доласка нових калибара, попут 5,56 x 45 мм. Фактички, све модерне јуришне пушке имају и своју верзију пушкомитраљеви. Исто тако не заборавимо и важност митраљеви инсталираних на возила. Рафали калибра 12,7 мм, имају велику ватрену моћ и њихова пробојност је таква да није довољан један обичан заклон да би се било на сигурном. Употреба митраљеви, пре свега оних изнад 7,62 мм, утиче и психички на противника и омогућава гађање циљева на већој даљини него што то могу модерне јуришне пушке, посебно оне у калибру 5,56 милиметара.

Још увек је у току распада између оних који подржавају употребу лаких митраљеви калибар 5,56 мм и оних 7,62 мм. Свака позиција има своје за и против. Споменимо још једном да мањи калибар омогућава лакши хват оружја и гађање из њега, што је теже код митраљеви калибра 7,62 мм. Сем тога, мањи трзај повећава прецизност, посебно када се гађа оружјем без наслона. Калибар 7,62 мм снажнији је па за њега не представља проблем дејство у шумовитим пределима, а исто тако је у стању да пробија лакше зидове унутар модерних зграда, док калибар 5,56 мм НАТОа када удари у неку површину, чак и ону која није претерано отпорна, има тенденцију да се дестабилизује. ■

Зоран МИЛОШЕВИЋ

Погон на батерије

Посебна оружја јесу и тзв. MINI-GUN, односно митраљеви са ротирајућим цевима, које се покрећу електричним мотором на батерије. То су пре свега оружја велике масе (тежина без батерија за калибар 7,62 је око 25 кг, односно 10 за калибар 5,56 мм без муниције), али зато испалају 6.000 мет/мин. Обично се такви митраљеви инсталирају на хеликоптере.

Домаћи М-84 7,62 x 54 мм

Американци су пројектовали тешки митраљез М-312 у калибру 12,7 x 50 мм. Реч је о иновативном оружју, које је развио General Dynamics Armament and Technology Products, насталом од бацача граната, са тежином од само 19 кг, што је трећина од М-2. Може се пунити са леве и са десне стране. Оружје има каденцу од само 240 мет/мин, што значи да се лако контролише и да се цев фактички не загрева, али је тиме смањена могућност дејства против летелица. Затварач је обртни и циклус започиње са отвореним затварачем, тако да омогућава хлађење. Систем функционише на принципу позајмице барутних гасова. За само два минута, мењајући само четири елемента, М-312 може бити трансформисан у аутоматски бацач граната калибра 25 мм М-307, са муницијом будућности (која може експлодирати изнад циља).

Будућа употреба

Евидентно је да сектор митраљеви тренутно стагнира, односно да је најстатичнији међу пешадијским наоружањем и можемо га дефинисати фактички непокретним, будући да су оружја попут М2 Browning у 12,7 x 99 мм у употреби још од 1923. док је мањи

Једна од икона рата у Ираку

Донедавно су се ирачки побуњеници сликали са калашњиковим, РПГ-7 бацачима или запленим М-4 карабинима, а од скоро су и робусне РКГ-3 бомбе постале омиљени детаљ за њиховим појасом. Амерички медији, ту бомбу називају „најубојитијом на свету“.

Ручне кумулативне бомбе је-су средство борбе пеша-динца против непријатељских оклопних средстава. Оне улазе у масовнију употребу током Другог светског рата, али је прва истински масовно произведена и копирана била совјетска ручна кумулативна бомба РКГ-3. Она је успешно решила основне проблеме које су имале такве бомбе у Другом светском рату: премали домет, слаб ефекат на циљу, лошу стабилизацију приликом лета, премали угао удара бомбе у циљ.

Да би свака кумулативна бомба била ефикасна морала је да има домет довољан да обезбеди сигурност војника који је користи, тачније да буде ван убојног домета бомбе, а да при том има довољно јако разорно дејство, да буде стабилна током лета и да удари у циљ под оптималним углом. Ручна кумулативна бомба РКГ-3 састоји се од експлозивног пуњења смештеног у цилиндричној глави бомбе, дршке са упаљачем, сигурносним механизмом и системом за стабилизацију лета. Она није високо технолошко чудо већ једноставно, готово примитивно, решење.

Ватрене флаше

Бојна глава бомбе РКГ-3 садржи кумулативно пуњење попут свих савремених бојних глава савремених противтенковских средстава. Састоји се од обликованог пуњења са језгром од метала, које под притиском и високом температуром приликом детонације прелази у теч-но стање и под оптималним углом од 90 степе-ни пробија оклоп тенка.

Дршка, која се нахрафљује на главу бомбе пре употребе, садржи стабилизујући, кочећи падобран који се избацује из ње (др-

шке) опругом у току лета бомбе. Како би се бомба довела у стање бојне готовости нахрафи се дршка на тело бомбе. Потом војник, као код *кашикаре*, руком ухвати лимени осигурач у виду *кашике*, приљубљен уз тело бомбе, вади осигурач у облику прстена и бомба је спремна за дејство. Опруга унутар дршке више није под блокадом прстенастог осигурача већ „кашике“. Потом се из заклона или са спрата стамбених зграда бомба баца на непријатељево оклопно возило.

Током лета бомба РКГ-3, након ослобађања „кашике“ од стиска шаке, одбацује „кашику“, а опруга избацује чеп са дна дршке из које излеће стабилизујући падобран који бомбу усмерава у лету, али јој и обара путању тако да она удари о циљ под углом од 90 степе-ни. Маса ручне кумулативне бомбе РКГ-3 је нешто преко један килограм, а има дужину од 362 мм.

Иако су ове бомбе биле изузетно ефикасне против тенкова након Другог светског рата, све до појаве савремених оклопњака, данас су готово свим неефикасне против савремених тенкова. Мала пробојност РКГ-3 од 125 мм код основне и 165 мм код верзије

РКГ-3М недовољна је да онеспособи савремене тенкове.

Када је реч о оперативној употреби бомбе РКГ-3, постоје два периода. Бомбе РКГ-3 масовно су употребљаване и са приличним успехом против израелских тенкова у Јом-Кипурском рату, када су ефикасно пробијале оклопе тенкова *патон* и далеко старије *шермане*. Међутим, развојем оклопа и тенкова оне застаревају, али остају у великим количинама по магацинима. Тада се повлаче у мага-

цине и готово да престаје обука војника за њихову употребу, посебно уласком у наоружање далеко ефикаснијих лаких противоклопних средстава, попут наше *зоље*.

Последњих година бомба РКГ-3 васкрсава на бојном пољу као ненадано или оружје из нужде. Коалиционе снаге у Ираку постале су мета напада импровизованим експлозивним направама. Све до скоро биле су релативно безбедне у градским срединама, посебно у малим градовима са традиционално кратким и уском арапским улицама где оруђа попут РПГ-7 или сличних нису била подесна за употребу због своје гломазности. Највећи број напада изведен је у и око града Самаре.

До побуњеника су некако дошле веће количине бомби РКГ-3 и они су почели медијски врло пропраћену кампању њихове употребе против коалиционих лаких оклопних возила. Наиме, свесни да против тенкова какви су *абрамс* и *челениер-2* РКГ-3 немају никакве шансе, побуњеници су се преоријентисали на изненадне нападе на лака извиђачка и транспортна возила која су имала минималну оклопну заштиту.

Митско оружје

Ирачки побуњеници показали су велику умешност у употреби РКГ-3 чак и против много хваљеног америчког тенка М-1 *абрамс*. Иако је следећи догађај можда случајност, тек 7. фебруара 2007. у Фалуџи тешко је страдао командир тенка М-1 *абрамс*, наредник Џексон, када су побуњеници напали његово возило, како се у извештају наводи извештај, бомбама РКГ-3. Том приликом наредник је имао ту несрећу да бомбе пробију обе коморе са 34 гранате 120 мм, што је математички готово невероватно, и да се обе запале и изазову експлозију и пожар на тенку. Несрећни Џексон добио је тешке опекотине по лицу и од сигурне смрти спасао га је заштитни комбинезон који је носио, попут оних које носе возачи формуле 1. Кожа заштићена комбинезоном сачувана је, док је непокривено лице задобило тешке опекотине.

Овај случај је по мишљењу многих показао велику осетљивост *абрамса* на горњем делу куполе, који је практично најслабије заштићени део тенка и где су бомбе РКГ-3 и пробиле оклоп. Тако је готово свим заборављено убојно средство, потпуно превазиђено и неефикасно за циљ коме је намењено, постало једна од икона рата у Ираку. Чак је постало и митско оружје, посебно у медијима и међу ирачким побуњеницима али исто и међу коалиционим снагама. Амерички медији склони, ипак, сваки претеривању бомбу РКГ-3 називају „најубојитијом бомбом на свету“. У сваком случају, РКГ-3 доказује крилатицу: „Не постоји застарело оружје“, већ „Оружје вреди колико онај који га употребљава“.

Александар КИШ

смањена наоружања. Због тога је истог месеца у фабрици Но.115 подвргнут ремонту и прерадама други Јак-1 Но. 3560. Као и на претходном примерку, умањен је хрбат и монтирана капљичаста кабина. За разлику од претходног Јак-1, код кога је чеони део кабине изведен из једног заобљеног дела, на овом примерку он је урађен од правих површина. Чак ни у опитном погону фабрике авиона Но. 115 нису успели да избегну деформације плексигласа које су квариле видљивост. У условима серијске израде једноделно чеоно стакло било би још лошијег квалитета па се од њега привремено одустало (ово решење биће примењено на Јак-3 1944). На Јак-1 Но. 3560 постављено је предње и задње панцирно стакло дебљине 65 мм, а сем тога пилот је био заштићен оклопљеним седиштем, оклопном плочом изнад главе на непокретном делу кабине и оклопном подлактицом за леву руку.

Наоружање је, такође, измењено, али квалитативно: уместо два лака митраљеза ШКАС 7,62 мм постављен је један тешки УБС 12,7 мм (на месту скинутог левог митраљеза) са борбеним комплетом од 200 метака. Пнеумо-механичко управљање оружјем замењено је електромеханичким, које се активирало прекидачем и обрарачем на пилотској палици. Нова палица, типа Р-1, копија палице са немачког ловачког авиона *месершмит Вф-109*, омогућавала је да се отвара паљба само десном руком, остављајући леву слободном за управљање режимима рада мотора приликом борбених маневара.

Тактички квалитети Јак-1 порасли су толико да је конструктор Јаковљев већ 1. јула 1942. предложио министру ваздухопловне индустрије (народном комесару за ваздухопловну

Производња

Један тип авиона у Совјетском Савезу, посебно оног у већој серији, произвођен је у више фабрика паралелно како би се постигла масовност. Фабрика Но.292 у Саратову једна је од ретких која је производила Јак-1 од почетка његове израде у 1941. до краја серијске производње – јула 1944, која је завршена 193. серијом авиона. Од увођења Јак-1б у производњу, у јесен 1942, организовано је осам (!) текућих трака за монтажу, чиме је знатно смањен број потребних радних сати за израду авиона. Серијска производња ловца Јак-1б реализована је само у фабрици авиона у Саратову и укупно је израђено 4.461 комада (4.188 Јак-1б и још 273 примерка прелазне конструкције).

Цртеж авиона Јак-1б 111. пука

индустрију) да се изради предсерија од 20 летелица са свим тим изменама како би се они испитали на фронту у борбеним условима. Преимућства су била очигледна па опитна партија није ни рађена већ је Министарство одбране СССР-а (Државни секретаријат одбране) издало решење 11. августа 1942. са задатком директору ваздухопловне фабрике Но. 292 у Саратову да у серијску производњу

уведе модификације изведене на Јак-1 Но. 3560. Тим решењем предвиђано је да се на модификованим *јаковима* уграде уљни хладњак, типа Јак-7, елисе ВИШ-105 уместо ВИШ-61, усисни канал компресора са филтерима конструкције ЦАГИ и увлачење репног точка.

Серијска производња

Модификације су у серијску производњу увођене постепено. Израда *јакова* са побољшаном прегледношћу, са капљичастом кабином, била је серијски примењена од 10. октобра. Прво је у серију уведено увлачење репног точка, од 87. серије, а затим од 89. серије монтирана заштита од заливања кабине уљем, док су нови покров кабине и измењено наоружање изведени од 99. серије. Како су испитивања модификација за постизање већих брзина, које је предлагао ЦАГИ, завршена до 11. септембра, њихова примена на серијским машинама отпочела је од 15. новембра 1942. године. Целокупан процес увођења модификација за прелаз са Јак-1 на Јак-1б остварен је тек са 110. серијом авиона. Од 158. серије палица Р-1 постала је стандардни део опреме, а од 163. серије изведено је и принудно одбацивање покрива кабине у ванредним случајевима.

Паралелно, делимично је олакшавана укупна тежина авиона у производњи ранијег типа Јак-1. Ради тога уклоњен је део до тада стандардне опреме: слетни рефлектор и сва његова опрема, светлосна сигнализација извученог положаја репног точка, заштита електричне мреже ван разводних кутија, инсталација грејања инструмент табле, репно аеронавигационо светло, аутомат притиска, манометар наоружања, радиополукомпас РПК-10, вариометар, резервна сајла ножних команди, гранични прекидач ручице гаса. Опрема за ноћно летење могла је да остане у производњи само према специјалном захтеву за опремање јединица ПВО. Још раније, од 20. августа 1942, унапређене су тактичке карактеристике Јак-1 уградњом радиопријемника РСИ-4 „маљутка“ на свим авионима и радиопредајника РСИ-3 на сваком петом произведеном авиону (од 1. октобра 1942. на сваком четвртном).

На упоредним контролним испитивањима у фабрици Но. 292, која је спровела

екипа Опитног центра Министарства ваздухопловне индустрије СССР-а у сарадњи са летно-опитном групом фабрике, модификација Јак-16 била је у свему боља од серијских Јак-1, а у односу на олакшану верзију била је слабија само у вертикалном маневру. Већ од октобра 1942. серијски се производила само верзија Јак-16.

Од 10. децембра 1942. до 28. јануара 1943. године 58 авиона Јак-16 упућено је на армијска испитивања за борбену примену у 32. гардијски ловачки пук 210. ловачке дивизије 3. ваздушне армије на Калињинском фронту и у 176. ловачки пук 283. ловачке дивизије 16. ваздушне армије на Стаљинградском фронту. За време тих испитивања изведено је 669 борбених задатака са 6.174 лета, било је 38 ваздушних борби, при којима је оборено 25 непријатељевих авиона уз губитак шест сопствених Јак-16.

Нов систем управљања ватром и покров кабине са побољшаном прегледношћу (тзв. капљичаста кабина) добили су највишу оцену пилота. Такво решење је од тада примењивано на свим ловачким конструкцијама произведеним у серији током Другог светског рата у СССР-у. Раније произведени авиони Јак-1 преправљани су на стандард Јак-16 по неки пут и у фронтовским условима, као на пример јануара 1944. приликом ремонта у теренској авио-радионици авиона Јак-1 Но. 4353 из састава 20. ловачког пука морнаричке авијације Северне флоте. У новембру 1942. ЦАГИ је разрадио још једну варијанту облика хладњака уља који је допринео повећању максималне брзине за 6 до 8 км/ч. Јула 1943. то решење примењено је у серији. После овог више није побољшавана аеродинамика Јак-16 већ се приступило развоју нове варијанте Јак-1 која ће довести до стварања Јак-3.

Један од путева за повећање перформанси Јак-16 била је и примена мотора веће снаге. Још је на авиону И-26, прототипу Јак-1 из 1939, била предвиђена уградња новог перспективног мотора М-106П, али, пошто он тада још није био завршен, привремено је уграђен на М-105П. Тај мотор, тада сматран привременим решењем, остао је, у разним модификацијама, основни тип који је погонио практично све серијске моделе ловачких авиона Јак

Поправке

Интензивна употреба истих авиона за борбене и тренажне задатке довела је до смањења броја употребљивих летелица. Тако је већ половином марта 1945. године требало да се поправи у што краћем року 50 авиона Јак-16. Због тога је у договору са совјетским техничким официрима током марта на аеродрому у Земуну оспособљена радионица за генералну оправку авиона. Само у току једне недеље, средином априла, поправљено је 17 авиона Јак-16!

Прва група командира у Руми на ловачком курсу 18. јануара 1945.

током рата. Развој перспективног М-106П није обустављан и од 27. августа до 9. новембра 1942. експериментални образац мотора прошао је 100 часовна државна испитивања.

Мотор је у односу на серијски М-105ПФ имао повећану снагу на полетању са 1.210 на 1.350 КС, а номинална снага на прорачунској висини увећана је са 1.260 на 1.350 КС. Ради летних испитивања уграђен је на Јак-1 Но. 5085 мотор М-106П. Његова већа снага, пре свега у дијапазону висина где се најчешће воде борбе у ваздуху, а где долази до пада снаге код мотора М-105ПФ (због укључења брзинског компресора), знатно је побољшала брзину авиона Јак-1

на свим висинама у просеку за 10 до 25 км/ч. Мотор је почетком новембра 1942. пуштен у серијску производњу под ознаком М-106-1ск. Од јануара 1943. требало је да се у фабрици Но. 292 производе само ловци Јак-16 са моторима М-106-1ск. Током јануара-фебруара 1943. произведено је 47 летелица Јак-16 М-106-1ск, од којих је само 19 упућено у јединице. Та верзија мотора авиона Јак-16

била је скинута из производње током марта услед проблема са прегревањем. Покушаји довођења М-106-1ск до поузданог оперативног стања остали су неуспешни и коначно су прекинати октобра 1943.

На југословенском небу

Признањем партизанског антифашистичког покрета успостављени су политички и војни односи са савезницима. Са идеолошки ближим СССР-ом преговори о испоруци војне помоћи почели су већ у мају 1944, а ради

Авион број 5 на коме је први задатак извео Арсо Бољевић

оспособљавања већих оперативних јединица (12 пешадијских и две ваздухопловне дивизије) затражена је техника за њихово опремање и обука нашег кадра у совјетским војним школама. Ситуација на југословенском ратишту у јесен 1944. и предстојеће заједничке операције совјетских и југословенских снага захтевале су брзо укључење јединица оспособљених и опремљених совјетском техником. Како људи раније упућени на школовање у ваздухопловне школе у Совјетском Савезу нису могли да се на време придруже јединицама, одлучено да се у оквиру ваздухопловних дивизија (10. гардијској јуришној и 236. ловачкој), додељених за садејство југословенским трупама, организује допунска преобука домаћег летачког и техничког састава. Уједно, одлучено је да се сва техника тих дивизија преда Југославији за опремање домаћег војног ваздухопловства.

Совјетска 236. ловачка дивизија, која је била основа за стварање нових југословенских ловачких јединица, формирана је почетком јуна 1942. код Староминска 100 км југозападно од Ростова на Дону. Средином јуна 1943, после борби за ослобођење Кавказа, дивизија је пренаоружана са 98 ловачких авиона Јак-16 примљених од 3. ловачког корпуса. Прошла је ратни пут од Северног

Кавказа, Црноморског приобаља кроз Донски Басен, Украјину, Молдавију, Румунију и Бугарску све до Југославије.

Ослобођењем Београда сва три ловачка пука 236. дивизије предислоцирани су у шири рејон Београда. До средине новембра сачињен је попис целокупне технике која је уступљена нашој земљи и 15. новембра уручена је команданту ваздухопловства НОВЈ генерал-мајору Франји Пирцу. Према том попису, поред осталог, додељено је 103 ловачка авиона Јак-16.

Преобука пилота ловаца обављана је од 9. децембра 1944. до 25. априла 1945. у привремено формираном тренажном центру при 236. ловачкој дивизији под руским руководством на аеродрому у Земуну, а касније у Руми. Југословенски пилоти одређени за преобуку на ловце подељени су, према искуству, у четири групе. У првој су били најискуснији

пилоти, затим они мање искусни. У центру је Југословенима командовао мајор Коста Лекић. Програм борбене преобуке завршила су 134 пилота од 186 упућених на ловачки курс. До средине јануара 1945. совјетски пилоти су самостално давали ваздушну подршку југословенским трупама на Сремском фронту, а завршетком преобуке придружили су им се и југословенски пилоти из прве групе, летећи на истим авионима до краја рата.

Тактичко-техничке одлике авиона Јак-16

Намена	ловац за дневна дејства
Тип и снага мотора	„Климов ВК-105ПФ“ максималне снаге на полетању 1.210 КС, односно 1.260 КС на 700 м елиса: ВИШ-105СВ, пречника 3 м променљивог корака
Димензије	– размах крила 10,00 м – укупна дужина 8,48 м – површина крила 17,15 м ²
Маса	– празан опремљен 2.394 кг – максимална полетна 2.884 кг
Перформансе	– максимална брзина при земљи 531 км/ч – максимална брзина на висини 4.100 м 592 км/ч – време пењања на 5.000 м 5,4 мин – практични врхунац лета 10.050 м – долет 700 км
Наоружање	– један топ у оси мотора ШВАК од 20 мм са 140 граната – један синхрони митраљез УБС од 12,7 мм са 240 зрна – бомбардерско: две бомбе од по 100 кг

На ловачком курсу у Руми, 1945.

Несвакидашњи ваздушни бој

У Кленку где је базирао 112. пук 26. априла 1945. одиграо се несвакидашњи ваздухопловни бој. Супарници у симулираној борби били су командант совјетског 168. гардијског пука, мајор Иван Калињин у авиону Јак-3 број 10 (Но. 1013) и командант југословенског 112. ловачког пука, капетан Сава Пољанец на Јак-16 број 01 (Но. 36175). Авионе су припремили југословенски авиомеханичари у 9.15 и после 10 минута загревања мотора на земљи пилоти су полетели у бој који је трајао 35 минута. Пољанец је на слабијој летелици стално успевао да уђе у реп авиону мајора Калињина, ваздухопловног аса са признатих седам појединачних и четири групне победе, остварених у 44 ваздушне борбе на 308 борбених летова.

ложаје на земљи. Током јануара југословенски пилоти извели су укупно девет борбених летова на Јак-16.

Борбе у ваздуху

Први сусрет југословенских пилота на јаковима са непријатељевом авијацијом одиграо се 1. фебруара у рејону Вировитице. Борбени пар: поручник Владимир Платонов и његов пратилац капетан Љубомир Поподић, командант 111. пука, налетели су на хрватски До-173 на висини од око 2.000 м ко-

ји се пењао у курсу 90 степени. Кренули су у напад и испалили неколико рафала, посада До-17 их је приметила и избегавши два напада окренула је авион у правцу запада и изгубила се у бришућем лету. Како су пилоти јакова били дубље у непријатељевој позадини, нису продужили гоњење већ су се вратили на аеродром Нови Сад. У истом подручју приметили су и четири непријатељева ловачка авиона типа Ме-109Г на висини од четири-пет километара на лету ка Печују, који нису реаговали. У фебруару су наши пилоти извели 106 борбених летова на Јак-16. Повећан обим ангажовања у 17 летачких дана у фебруару донео је и први губитак: 22. фебруара на извиђачком задатку погинуо је пилот 111. пука, водник Коста Муњин, као последњи пратилац у групи од три авиона. Његов Јак-16 Но. 27170 директно је погодила

Све до краја априла 1945. наши пилоти летели су на авионима са совјетским обележјима, иако су нам они званично предати на коришћење још у новембру 1944! У међувремену, основана је југословенска 11. ваздухопловна ловачка дивизија са 111. (од совјетског 117. гардијског пука), 112. (од 168. гардијског пука) и 113. (од 267. пука) ловачким пуковима.

Први ратни задатак 11. ловачке дивизије имала је 20. јануара 1945. године. У три сата поподне, са летелишта крај Руме, полетела су два авиона: у првом је био командант 267. пука (и инспектор по техници пилотирања у 236. дивизији), херој СССР-а, мајор Сергеј Шчиров, а у другом Јак-16 командант 11. ловачке дивизије мајор Арсеније Бољевић. Први борбени лет наше ловачке авијације на сремском ратишту трајао је један сат и пет минута, током кога је на путу између Шида и Товарника митраљирана непријатељска колона, а приликом извиђања предње линије фронта, изведен је још један напад на непријатеља на путу Товарник-Оролик. Два дана касније и пилоти 113. ловачког пука полетели су на прве задатке: командант пука, капетан Миљенко Липовшћак и командир 1. ескадриле, потпоручник Андрија Араповић. Летели су као пратиоци руским пилотима на одвојеним задацима. Због одсуства непријатеља у ваздушном простору, пилоти јакова су, по завршеном задатку пратње и заштите јуришних авиона Ил-2, извиђали или нападали непријатељеве по-

Југословенски и совјетски пилоти по завршетку обуке. У средини је Јосип Крижај, ас из Шпанског грађанског рата.

непријатељева ПА артиљерија код железничке станице Куглер, четири километра северно од Ђакова.

У марту је повећан број летова на Јак-16: 146 борбених и 380 неборбених (највише тренажних). Немачко-хрватска офанзива предузета почетком месеца створила је мостобране код Доњег Михољца и Валпова. Главни циљ југословенског ваздухопловства, све до ликвидације тих мостобрана, 21. марта, била су дејства по непријатељевим трупима на тим правцима. Примећена је и појача-

на активност у ваздуху са супротне стране: 6. марта код Доњег Михољца уочена су три Ме-109Г који су одмах окренули у правцу запада, кад су схватили да су осмотрени; за два дана пилоти 111. пука у истом подручју приметили су на великој висини два Fw-190, а 10. марта десио се и окршај са непријатељевом формацијом.

Тога дана, током пратње јуришника Ил-2 две патроле на Јак-16 сусреле су групу противничких авиона (два Ме-109 и Fw-190). Прву патролу из 111. пука под вођством совјетског пилота Фјодорова и пратиоца водника Радивоја Каћанског пресрела је непријатељева група. Вођа их је на време приметио и избегао, а пратилац Каћански на Јак-16 број 14 био је потпуно изненађен. Његов авион био је погођен топовским зрном у десно крило, а он лакше рањен. Ипак, снашао се и кренуо да гони једног нападача. Испалио је 24 гранате 20 мм из топа ШВАК и 80 зрна 12,7 мм из митраљеза УБС. Није осмотрио резултат дејства јер су противници одмах прекинули борбу.

У то време је и друга патрола из 113. пука на ловцима Јак-16: вођа, старији водник Тодор Станковић на авиону број 12 и пратилац, водник Добривоје Миловановић на авиону број 15, имала сусрет са два Ме-109Г. Вођа патроле упозорио је свог пратиоца и одмах кренуо у напад. Непријатељеви

Центар за преобуку, Рума, пролеће 1945. године

ловци избегли су борбу побегавши у облаке. Због губитка контакта са противником, а и мале преостале количине горива, Станковић је кренуо на полазни аеродром и том приликом мимоишао се са Fw-190 северно од Осијека. Пратилац Миловановић наставио је заштиту јуришника, а када је приметио да му нема вође и он је кренуо назад. Оба пилота су због недостатка горива, уместо на свој аеродром код Руме, слетели у Нови Сад.

Последња ваздухопловна борба југословенских пилота на Јак-16 забележена је 21. марта 1945. године. Старији водник Милорад Пешић, на Јак-16 број 13 из 113. пука, пратилац совјетског пилота Конајка, угледао је у рејону Валпова три немачка Fw 189 који су се приближавали положајима наших трупа на висини од 2.000 м. Пешић је из правца сунца почео да пење ка њима и када је достигао довољну висину напао је последњег у групи отворивши ватру из топа са даљине од око 150 м, утровоивши 40 граната. Сва три противничка авиона одбацили су бомбе и растерећени кренули у заокрет, а прва два покушала су да нашем пилоту дођу у реп. Схвативши то избегао их је оштрим заокретом и поново се нашао у позицију за напад. Тада су непријатељи побегли у бришућем лету ка југозападу.

Дејствујући у првих 21 дан априла, југословенска ловачка авиација извела је 228

Са аеродрома Мађармечке полетали су авиони Јак-16, са југословенским ознакама, на последње борбене задатке

борбених летова на авионима Јак-16. На четврту годишњицу *Априлског рата* у рејону Добој–Дервента, приликом заштите јуришника, оборен је и погинуо пилот 112. пука, млађи водник Јосип Грабар на авиону Јак-16 број 22 (Но. 48149). На дан пробоја Сремског фронта, 12. априла, југословенска ловачка авиација извршила је на Јак-16 28 борбених летова. Услед брзог удаљавања линије фронта од полазних аеродрома и немогућности благовременог ближег пребазирања, од 22. априла до 4. маја југословенска ловачка авиација није дејствовала.

У мају су југословенски пилоти из 112. и 113. пука на Јак-16 (овога пута са југословенским ознакама припадности на авионима!) извели 99 борбених летова. Последњи задатак наше ловачке авиације у Другом светском рату извели су 15. маја са аеродрома Плесо крај Загребa пилоти 113. пука: старији водник Тодор Станковић на авиону Јак-9Т и млађи водник Стеван Димитријевић на Јак-16 број 11, коме је то уједно био први борбени лет. Слетањем пилота Стевана Димитријевића завршен је последњи од укупно 588 борбених летова које су наши летачи извели на авионима Јак-16.

Истрошени борци

Услови базирања у рату на отвореном и исцрпљујућа експлоатација довели су до знатног осипања броја Јак-16 у борбеним пуковима: на крају рата, 15. маја, било је 64 исправних и десет неисправних летелица, а још десетак налазило се у радионицама на оправци. Према извештају из *Регистра наоружања ваздухопловних јединица на дан 6. јуна 1945.* стање ловачких авиона Јак-16 било је следеће: у штабу 11. дивизије у Скопљу два Јак-16, у 111. пуку у Скопљу 32 Јак-16, у 112. пуку на Плесу 30 Јак-16 (од тога три неисправна) и у 113. пуку у Љубљани 22 Јак-16 (пет неисправних). Велики проблем био је недостатак потрошних делова, попут унутрашњих гума због чега је крајем јула само у 111. и 112. пуку ван строја било 15 Јак-16.

Како је производња тог типа авиона престала још средином 1944, није било начина да се недостајући број надомести другим деловима истог типа.

У првим мирнодопским данима настојало се да се сва оштећења и недостаци што пре поправе, али је ипак констатовано да авиони у таквом стању да се не могу без ризика користити. Због многобројних проблема убрзано су губили борбену вредност, пре свега, у основној ловачкој намени што је прописано и *Билтенем авиотехничке службе број 3* којим се забрањује извођење свих акробација на Јак-16! Уговори склопљени са Совјетским Савезом о набавци авиона за мирнодопску попуњу Југословенског ратног ваздухопловства нису најредовније реализовани, а посебно око опремања ловачке ави-

Асови, натписи и лична обележја

У знак захвалности за борбе вођене приликом ослобођења градова Донског басена (Донбас) становници тог краја сакупили су новац и купили авионе за опремање 3. ескадриле 267. пука. Са обе стране трупа био је стављен натпис „Ослобођени Донбас“ (Ослобођени Донбас). Авиони са тим обележјима летели су и над Сремским фронтом, а на неким од њих су се и обучавали наши пилоти у центру за преобуку у Руми.

У пуковима 236. дивизије било је више пилота асова са пет и више признатих победа. Они су лична обележја често имали на својим авионима као и звезде којима је означаван број тих победа. На свом Јак-16 имао је 14 уцртаних звездица командир 2. ескадриле 117. пука мајор Генadiј Шадрин.

У Другом школском пуку на аеродрому Ечка

Обука питомаца у Школи специјалиста јације, па су се наметала разна решења за примену и продужетак радног века истрошених Јак-16.

На прелазу 1945. и 1946. године установљен је регистар војних авиона. Уписана је 82 авиона Јак-16 и додељени су бројеви од 2001 до 2082. У овом низу били су примерци из производње од 147. серије па све до 193. – последње производне серије! Ограничено коришћење Јак-16 у борбеним пуковима (од којих је највећи број био у аеропланским радионицама на генералној ревизији) омогућило је да се на крају 1946. њихов број не смањи значајно – по списку је било 77 комада. Током те и следеће 1947. године авион је углавном коришћен за вежбе рулања и затрчавања без полетања. Део авиона Јак-16 пребачен је 1947. у 2. школски пук у Ечку ради обуке питомаца Прве класе Ваздухопловног војног училишта у Панчеву за пилоте ловце. На крају 1947. у Југословенском ратном ваздухопловству коришћено је 20 Јак-16, а до краја 1948. остало их је употребити 12. Последњи примерци пребачени су почетком 1950. у Школу специјалиста у Рајловац где су служили као учила. ■

Милан МИЦЕВСКИ